

Nr 198.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till
hovrätterna, häradsrätterna och vattendomstolarna; gi-
ven Stockholms slott den 2 april 1943.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av stats-
rådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riks-
dagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande
departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 april 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, MÖLLER, SKÖLD, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför t. f. chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, följande.

Vid 1942 års riksdag fastställdes huvudgrunderna för en omorganisation av domsagoförvaltningen, avsedd att genomföras från och med budgetåret 1943/44. Den sålunda i princip beslutade omorganisationen innebär bland annat, att häradshövdingarna skola inordnas under civila avlöningsreglementet. I löneregleringen skall även inbegripas övrig vid domsagorna anställd personal, varav en del först i och med omorganisationens genomförande erhåller statlig anställning. I samband härmed föreligga jämväl frågor om löne-reglering för viss icke-ordinarie personal vid hovrätterna och viss personal vid vattendomstolarna. Närmare förslag i nu berörda ämnen ha, i avvaktan på vissa statistiska uppgifter, icke kunnat framläggas i samband med stats-verkspropositionens avlåtande. I riksstatsförslaget upptogos därför följande, av omorganisationen eller löneregleringarna berörda anslag med allenast beräknade belopp, nämligen

Hovrätterna: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	kronor 1,986,000
Häradsrätterna: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	» 4,900,000
Häradsrätterna: Omkostnader, <i>förslagsanslag</i>	» 420,000
Häradsrätterna: Inlösen av vissa inventarier, <i>reservationsanslag</i>	» 150,000
Vattendomstolarna: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	» 288,000
Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>	» 79,000.

Sedan erforderligt statistiskt material numera inkommit och varit föremål för bearbetning, får jag härmed anmäla berörda anslagsfrågor.

1. Hovrätterna: Avlöningar, förslagsanslag. Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1,964,000 kronor.

Gällande personalförteckning för hovrätterna har fastställts av Kungl. Maj:t den 9 juni 1939 och den 15 maj 1942 (statsliggaren sid. 115 f.). Sistnämnda dag har Kungl. Maj:t tillika fastställt följande avlöningsstat för hovrätterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

Svea hovrätt.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	671,400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	30,200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	202,800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	131,100
Summa kronor		1,035,500

Göta hovrätt.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	309,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	14,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	111,800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	63,000
Summa kronor		498,400

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	179,400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	7,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	55,600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	35,000
Summa kronor		277,000

Hovrätten för Övre Norrland.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	98,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	2,900
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	33,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	19,200
Summa kronor		153,100.

Antalet ordinarie ledamöter utgör i Svea hovrätt 41, därav ett krigshovrättsråd, i Göta hovrätt 20, i hovrätten över Skåne och Blekinge 11 samt i hovrätten för Övre Norrland 5. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 10 oktober 1941 skall ett vid hovrätten över Skåne och Blekinge ledigblivet hovrättsrådsämbete tills vidare icke återbesättas med ordinarie innehavare utan uppe-

hållas genom förordnande av adjungerad ledamot. Detsamma gäller enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 mars 1943 ett ledigblivet hovrättsrådsämbete i Göta hovrätt. Medel för avlönande av extra ledamöter äro från och med den 1 juli 1942 beräknade allenast för Göta hovrätts del, nämligen till en extra ledamot (tidigare funnos beträffande denna hovrätt medel för två dylika ledamöter). Under budgetåret 1941/42 funnos extra ledamotsbefattningar inrättade jämväl vid de övriga hovrätterna, men dessa befattningar blevo indragna med budgetårets utgång (jfr II ht 1941 sid. 21 o. 27).

Krigshovrätten, som är en särskild avdelning av Svea hovrätt, består av ordföranden och ytterligare en ledamot å Svea hovrätts sjunde division, krigshovrättsrådet samt två militära ledamöter. På grund av den efter krigsutbrottet inträffade ökningen av krigsrättsmål har förstärkning skett av krigshovrättens arbetskrafter. Antalet till krigshovrätten inkomna mål, som år 1938 var 88, har under de följande åren utgjort: 1939 100 mål, 1940 458 mål, 1941 713 mål och 1942 953 mål. Till en början kunde den ökade arbetsbördan bemästras genom att krigshovrättens sammanträdesdagar ökades från en till tre i veckan, varvid de på krigshovrättsrådet ankommande göromålen fördelades på tre tjänstemän, nämligen, förutom krigshovrättsrådet, två av Svea hovrätt särskilt förordnade befattningshavare (jfr II ht 1942 sid. 22). På grund av den alltjämt stegrade arbetsbördan har antalet sessionsdagar i krigshovrätten under 1942 måst ökas till fem i veckan och i samband därmed har en ytterligare förstärkning av arbetskrafterna blivit nödvändig. Krigshovrättens ordförande och den ledamot, som jämte honom tillhör sjunde divisionen, ha nämligen att deltaga, förutom i krigshovrättens sammanträden, jämväl i handläggningen av samtliga till hovrätten inkomna mål angående brott mot 8 kap. strafflagen och sådana brott mot 19 kap. samma lag, som kunna skada rikets försvar eller folkförsörjning eller dess vänskapliga förbindelser med främmande makt, ävensom brott mot lagen om straff för sabotage. Dessa mål, vilka behandlas å hovrättens sjunde division, föranleda ofta tidskrävande muntliga förhör. På grund härav var en ytterligare ökning av ordförandens och nämnde ledamots arbetsbörda utesluten. I samband med att antalet sessionsdagar i krigshovrätten ökades från tre till fem per vecka blev det nödvändigt att befria dem från tjänstgöring i krigshovrätten vardera två dagar i veckan, varvid nämnde ledamot tjänstgör såsom ordförande de dagar, då den ordinarie ordföranden ej har att deltaga i förhandlingarna. Detta har medfört behov av en särskilt förordnad ledamot av krigshovrätten. Vidare har det varit nödvändigt att fördela krigshovrättsrådets åligganden på ytterligare en tjänsteman. Förstärkningen av krigshovrättens arbetskrafter omfattar sålunda, så länge krigshovrätten sammanträder fem dagar i veckan, fyra särskilt förordnade ledamöter, av vilka tre fullgöra göromål, från vilka krigshovrättsrådet vunnit befrielse, och den fjärde vikarierar två dagar i veckan för envar av krigshovrättens övriga civila ledamöter. Enligt beslut av Kungl. Maj:t skall avlöningen till de särskilt förordnade befattningshavarna — i likhet med vad som äger rum då adjungerad ledamot uppehåller hovrättsrådsämbete (jfr II ht 1941

sid. 15 o. 27, II ht 1942 sid. 22 samt Sv. förf.-saml. 1941: 365) — bestridas från anslagsposten i hovrättens avlöningsstat till ordinarie tjänstemän.

Krigshovrättens militära ledamöter tjänstgöra samtliga sessionsdagar. Med hänsyn till ökningen av antalet sammanträdesdagar har arvudet till dessa ledamöter måst höjas. Arvudet, som enligt stat bestämts till 850 kronor för år, utgår för närvarande efter 5,000 kronor för år.

Besluten angående förstärkning av krigshovrättens organisation ha varje gång fattats för begränsad tid. Det senaste beslutet, enligt vilket organisationen bestämts på sätt nu angivits, avser tiden den 1 april—den 30 juni 1943.

I ett den 18 juni 1942 avgivet betänkande angående revision av tjänsteförteckningen i vad avser allmänna civilförvaltningen, andra delen, avseende byråchefs- och rådstjänster m. m. (statens off. utredn. 1942: 30 sid. 139) ha 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga framlagt förslag om förändring till ordinarie tjänster av befattningarna såsom ordförande å division i hovrätt. För närvarande åtnjuta ordförande och vice ordförande å hovrättsdivision särskilda arvoden, utöver lön enligt lönegraden A 30, med 2,500 kronor respektive 1,000 kronor. Arvudet till den divisionsordförande i Svea hovrätt, som tillika är ordförande i krigshovrätten, utgår med 3,000 kronor. De sakkunnigas förslag innebär, att ordförandebefattningarna å hovrätternas divisioner skola förändras till ordinarie tjänster i lönegraden A 34. Genom denna lönegradsuppflyttning skulle arvodena å 2,500 kronor anses evalverade och följaktligen bortfalla, varemot till den divisionsordförande i Svea hovrätt, som tillika är ordförande i krigshovrätten och för närvarande åtnjuter arvode å 3,000 kronor, skulle utgå särskilt arvode å 500 kronor. Enär skillnaden i lönebeloppen mellan 30 lönegradens löneklasser och motsvarande löneklasser i 34 lönegraden utgör i runt tal 2,000 kronor, skulle detta medföra en sänkning av det samlade lönebeloppet. De sakkunniga förmena, att en sådan sänkning finge anses uppvägd därav att en tilläggsförmån, som ej vore befattningshavaren garanterad, överfördes till fast lön, varmed följde rätt till förbättrade pensionsförmåner. Genom övergångsbestämmelser skulle emellertid sörjas för att den som redan vore ordförande icke behövde vidkännas annan avlöningsminskning än den som följde av höjda pensionsavdrag. Vad angår vice ordförandena ha de sakkunniga icke funnit tillrådligt att, innan deras uppgifter i den nya rättegångsordningen blivit fastställda, tillskapa högre pensionsberättigande tjänst än den de för närvarande inneha.

Över de sakkunnigas förslag ha yttranden avgivits av rikets hovrätter samt statskontoret och allmänna lönenämnden. I skrivelse den 11 februari 1943 ha samtliga divisionsordförande i Svea hovrätt hemställt, att frågan om ordförandenas tjänsteställning och avlöning snarast måtte bliva föremål för definitiv reglering.

I samband med den av 1942 års riksdag beslutade löneregleringen för domsagopersonalen föreligger, såsom inledningsvis nämnts, jämväl fråga om lönereglering för vissa icke-ordinarie befattningshavare vid hovrätterna, nämligen assessorer, fiskaler och fiskalsaspi-

ranter. I detta sammanhang torde även böra beaktas frågan om reglering av avlöningsförmånerna för adjungerad ledamot, som ej är assessor, samt för amanuenser i hovrätt.

Enligt hovrätternas arbetsordningar skola assessorer finnas i erforderligt antal för att vid ledighet inom hovrätterna tjänstgöra såsom adjungerade ledamöter.

Beträffande antalet fiskaler, fiskalsaspiranter och amanuenser ha bestämmelser meddelats i brev till rikets hovrätter den 6 juni 1941 (nr 365). Antalet fiskaler, som hovrätterna äga förordna för utförande av fiskalsgöromål, utgör enligt dessa bestämmelser högst 20 i Svea hovrätt, högst 10 i Göta hovrätt, högst 6 i hovrätten över Skåne och Blekinge samt högst 3 i hovrätten för Övre Norrland; dock må flera fiskaler icke förordnas än som vid varje tidpunkt erfordras för göromålens behöriga bestridande. Fiskalsaspiranter äga hovrätterna förordna till följande antal, nämligen Svea hovrätt 12, Göta hovrätt 6, hovrätten över Skåne och Blekinge 3 samt hovrätten för Övre Norrland 1. Medel, vilka besparas därigenom, att vid något tillfälle antalet fiskaler eller fiskalsaspiranter understiger det antal, som sålunda medgivits beträffande hovrätten, må, utan hinder av vad nyss sagts angående antalet fiskalsaspiranter, efter hovrättens beprövande under samma budgetår användas till beredande av arvode åt fiskalsaspiranter. Av brist på medel måste emellertid aspiranterna ej sällan tjänstgöra utan ersättning under den första tiden i hovrätten. Amanuenser må anställas endast i Svea och Göta hovrätter, nämligen två i Svea hovrätt och en i Göta hovrätt.

I nyssnämnda brev ha föreskrifter även meddelats angående avlöning till följande befattningshavare i hovrätt, nämligen adjungerad ledamot, fiskal, fiskalsaspirant, vikarie för notarie samt amanuens. Dessa bestämmelser med däri sedermera gjorda ändringar innefatta i huvudsak följande.

Adjungerad ledamot, som är assessor, äger uppbära lön och övriga förmåner som om han vore extra ordinarie tjänsteman i 29 lönegraden, d. v. s. med begynnelselönen i 28 löneklassen.

Annan adjungerad ledamot äger uppbära begynnelselönen enligt 26 löneklassen och uppflyttas efter viss tids tjänstgöring i 28 löneklassen.

Fiskal åtnjuter lön efter 15 löneklassen. Efter att under sammanlagt ett och ett halvt år ha tjänstgjort såsom fiskal eller, efter första fiskalsförordnandet, såsom advokatfiskal, sekreterare eller ledamot i hovrätt, såsom vikarie för häradshövding — inbegripet förordnande att biträda med uppläggning av nya fastighetsböcker —, såsom biträdande domare eller sekreterare i domsaga eller såsom ledamot i rådhusrätt, i vilken jämte borgmästaren skola sitta minst två lagfarna ledamöter, uppflyttas emellertid vederbörande i 21 löneklassen. Tjänstgöring som advokatfiskal eller sekreterare i hovrätt får emellertid tillgodoräknas endast till en tid av högst 6 månader, och för uppflyttning erfordras städse att minst 6 månader ha tjänstgjort som ledamot eller fiskal i hovrätt eller eljest ha fullgjort fiskalsgöromål efter hovrättens förordnande.

Arvode till *fiskalsaspirant* utgår med 3,360 kronor för år.

Vikarie för notarie uppbär, därest Kungl. Maj:t ej annorlunda bestämt, ersättning efter 4,200 kronor om året.

Såsom *amanuensarvoden* utgår, till den ene amanuensen i Svea hovrätt (hos besvärssaktuarien) och till amanuensen i Göta hovrätt ett belopp av

4,200 kronor och till den andre amanuensen i Svea hovrätt (hos advokatfiskalen) ett belopp av 1,600 kronor, allt för år räknat.

Å adjungerad ledamot, som ej är assessor, samt å fiskal tillämpas bestämmelserna i civila icke-ordinariereglementet rörande extra ordinarie tjänstemän; beträffande fiskal i 15 löneklassen skola emellertid bestämmelserna rörande extra tjänstemän äga tillämpning.

Å arvode till fiskalsaspirant, vikarie för notarie samt amanuens utgår icke dyrtidstillägg, rörligt tillägg eller kristillägg.

Enligt kungörelsen den 22 juni 1939, nr 340, är assessor skyldig att i den utsträckning hovrätten bestämmer mottaga förordnande att förvalta härads-hövdingämbete eller att tjänstgöra såsom biträdande domare eller sekreterare i domsaga. Den i tjänsten äldre är dock ej skyldig att framför den yngre mottaga sådant förordnande under längre tid än sammanlagt två år.

I detta sammanhang må erinras, att en växlande tjänstgöring i överrätt och underrätt ingår såsom ett normalt led i domarutbildningen och att avlöningsförmånerna för rekryteringspersonalen på domarbanan — bortsett från domsagonotarierna — med avseende å varje befodringsgrad utformats på ett likartat sätt vid tjänstgöring i hovrätt och i domsaga. En närmare redogörelse härför återfinnes i propositionen nr 252 (sid. 16 ff.) till 1942 års riksdag, i det följande benämnd domsagopropositionen, till vilken redogörelse torde få hänvisas. På grund av det samband i avseende å tjänstgöring och avlöningsförhållanden som råder mellan hovrätterna och domsagorna, har löneregleringen för den icke-ordinarie hovrättspersonalen — vilken var avsedd att genomföras i samband med 1939 års allmänna lönereglering för personal tillhörande den civila statsförvaltningen — fått anstå i avvaktan på resultaten av domsagoutredningens överväganden rörande löneförhållandena för den rättsbildade personalen i domsagorna. Vid 1942 års riksdag ha i enlighet härmed löneregleringsfrågorna för hovrätternas och domsagornas ifrågavarande personal behandlats i ett sammanhang.

Såväl den ordinarie som den icke-ordinarie hovrättspersonalen har i stor omfattning tagits i anspråk för offentlig tjänst utom hovrätten. Ett antal hovrättsråd och assessorer tjänstgör sålunda regelmässigt såsom tillförordnade revisionssekreterare och såväl assessorer som fiskaler inneha i betydande utsträckning förordnanden såsom biträdande domare, domsagosekreterare, vattenrättssekreterare och ledamot i rådhusrätt. Befattningshavare i olika grader tagas dessutom i stor men vid skilda tidpunkter växlande omfattning i anspråk inom administrationen och för andra offentliga uppdrag. Till belysande av det sagda må nämnas, att av det sammanlagda antalet assessorer och fiskaler vid rikets hovrätter, som den 1 januari 1943 utgjorde 76 resp. 143, endast 23 resp. 80 tjänstgjorde inom hovrätterna.

Löneregleringen för den icke-ordinarie hovrättspersonalen innebär enligt 1942 års riksdagsbeslut följande.

Hovrättsassessorerna skola erhålla ställning såsom extra ordinarie tjänstemän i 29 lönegraden och sålunda bliva berättigade till lön, obe-

roende av om ledamotsplats i hovrätt eller tjänstgöring i domsaga kan beredas dem.

Vad angår fiskalerna skall inom varje hovrätt inrättas befattningar såsom extra ordinarie fiskaler i lönegraden Eo 22 till så stort antal som motsvarar summan av antalet fiskalsarvoden i hovrätten och antalet sekreterarbefattningar i domsagor under hovrätten. I övrigt skall någon ändring icke ske beträffande de nuvarande grunderna för fiskalernas avlöning; således skola de nuvarande 15 och 21 löneklasserna för extra fiskaler och reglerna för uppflyttning i den sistnämnda löneklassen bibehållas.

Till fiskalsaspirant skall arvode i regel utgå redan under den första tiden i hovrätten. Arvodets belopp skall vara 4,200 kronor eller det samma som för tingsnotarie. I hovrätten för Övre Norrland skall härå utgå ett tillägg av 300 kronor på samma sätt som för tingsnotarie i de under denna hovrätt lydande domsagorna.

Vid 1942 års riksdag behandlades icke frågan om avlöningsförmånerna för fiskal som förordnas till adjungerad ledamot. På denna fråga ansåg sig domsagoutredningen icke ha anledning att närmare ingå, enär den ej berörde domsagornas förhållanden och kunde lösas utan inverkan på lönesystemet i övrigt (jfr statens off. utredn. 1939: 29 sid. 62). Förslag i ämnet har framlagts av 1936 års lönekommitté, som förordade att vid adjunktion vikariatsförordnande å assessorstjänst skulle utfärdas, i följd varav vikariatsersättning skulle utgå enligt icke-ordinariereglementets regler för vikariat å extra ordinarie tjänst inom 29 lönegraden. Detta förslag fann Svea hovrätt otillfredsställande, alldenstund det innebure en avsevärd inkomstminskning. Från löneteknisk synpunkt kunde enligt hovrätten anmärkas, att adjunktionen rätteligen borde anses såsom vikariat å hovrättsrådstjänst, d. v. s. å ordinarie tjänst i 30 lönegraden och icke å extra ordinarie tjänst i 29 lönegraden. Även Göta hovrätt ansåg det vara riktigare, att vikariatsersättningen beräknades å 30 lönegraden och ifrågasatte, om ej vikariatslön borde utgå vid längre förordnanden. Enligt hovrättens för Skåne och Blekinge uppfattning borde ersättningen vid nu ifrågavarande förordnanden utgå enligt bestämmelser motsvarande dem som nu gälla.

I samband med omorganisationen av domsagoförvaltningen skall enligt riksdagens beslut förvaltningen av domsagoanslagen överflyttas från länsstyrelserna till hovrätterna. Domsagopersonalens avlöningsförmåner — med undantag för ersättning till tillfälliga biträden — skola sålunda direkt utbetalas till vederbörande av hovrätterna. Expensmedel jämte medel för ersättning till tillfälliga biträden skola av hovrätterna fördelas på domsagorna och i första hand redovisas till hovrätterna. De nya arbetsuppgifter, som sålunda tilläggas hovrätterna, medföra en ej ringa arbetsökning för deras kanslipersonal och enligt riksdagsbeslutet skall denna personal därför utökas med visst antal biträdesbefattningar i lönegraden Eo 4.

I särskilda skrivelser den 25, 27 och 28 augusti 1942 ha hovrätterna avgivit förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1943/44. Samtliga hovrätter ha därvid erinrat, att hovrättsrådets lönefråga varit föremål för utredning av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga, vilka i sitt den 18 juni 1942 avgivna betänkande behandlat detta spörsmål. Vid anslagsberäkningen ha hovrätterna emellertid utgått från gällande hovrättsrådslöner, därvid Svea och Göta hovrätter dock hemställt att vid anslagsfrågans behandling hänsyn måtte tagas till dessa hovrätters blivande yttranden över de sakkunnigas förslag i ämnet. Hovrätterna ha vidare räknat med att anställnings- och avlöningsförhållandena för assessorer, fiskaler och fiskalsaspiranter skola regleras i överensstämmelse med 1942 års riksdags beslut. Såvitt angår fiskalerna har därvid förutsatts att fiskal, som vid övergången till den nya ordningen är placerad i 21 löneklassen, skall tillerkännas rätt att för löneklassuppflyttning tillgodoräkna sig tjänstetid med avlönning i denna löneklass. I anledning av den tillämnade överflyttningen till hovrätterna av domsagoanslagens förvaltning ha vidare medel beräknats till förstärkning av hovrätternas kanslipersonal.

I sin skrivelse har *Svea hovrätt* inledningsvis lämnat följande redogörelse rörande utgifterna å hovrättens avlöningsanslag under sistförflutna budgetår.

Under budgetåret 1941/1942 har liksom under de två närmast föregående hovrättens avlöningsstat i betydande utsträckning tagits i anspråk för avlönning till befattningshavare som fullgjort militärtjänstgöring, och den militära försvarsberedskapen har under det senast tilländagångna budgetåret i högre grad än tidigare föranlett utgifter för stärkande av krigshovrättens arbetskrafter. Jämlikt Kungl. brev den 29 augusti 1941 har anslagsposten till avlönningar till ordinarie tjänstemän tagits i anspråk för sistnämnda ändamål, och huvudsakligen till följd därav har denna post belastats med 24,623 kronor 52 öre utöver det beräknade beloppet 671,400 kronor. Enligt Kungl. brev den 10 oktober 1941 och den 13 februari 1942 har hovrätten bemyndigats att för samma ändamål belasta anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t med 3,400 kronor utöver det beräknade beloppet 30,200 kronor. Sedermera har genom Kungl. brev den 27 februari 1942 sistnämnda anslagspost förstärkts med ytterligare 2,200 kronor till beredande av ersättning åt en av vattenöverdomstolen anlitad sakkunnig. Å anslaget till avlönningar till icke-ordinarie personal har uppstått en besparing å 11,150 kronor 74 öre. Att trots den extra ordinära belastningen för militära ändamål sistnämnda anslagspost lämnat överskott har sin förklaring i den strängaste sparsamhet med arbetskrafterna. Ledighet för särskilt arbete har ej tagits i anspråk av hovrättens ledamöter ens då fråga varit om mycket stora och invecklade mål, och på grund av de militära inkallelserna och befattningshavarnas anlitande för andra av tidsläget betingade uppgifter utanför hovrätten har hovrätten sett sig nödsakad att arbeta med mer eller mindre starkt reducerat antal fiskaler. Det stora flertalet adjungerade ledamöter och fiskaler har fått åtnöjas med avsevärt förkortad semesterledighet. De besparingsåtgärder hovrätten sålunda, liksom under de båda närmast föregående budgetåren, i skilda hänseenden måst vidtaga äro av extraordinär natur. Det å nämnda anslagspost uppkomna överskottet kan sålunda ej tagas till utgångspunkt vid beräkningar för framtiden.

Hovrätten meddelar vidare, att antalet under år 1941 till hovrätten med vattenöverdomstolen och krigshovrätten inkomna mål varit avsevärt större än under näst föregående år samt anför härom:

Om även sådana ärenden, som avse återfående av stämpelavgift eller stadfästelse av vissa beslut utav utländsk myndighet medräknas, var totala antalet 1941 3,412 emot 3,165 under 1940. Ökningen har sin förklaring i den starkt stegrade tillströmningen av mål till krigshovrätten — 713 under 1941 mot 458 under 1940. Även antalet till hovrätten inkomna besvärsmål förete någon ökning, medan siffran för vademål är nästan exakt densamma och vattenmålen liksom förut nämnda ärenden gått något tillbaka i antal. Under den gångna delen av innevarande kalenderår har tillströmningen av mål och därmed jämställda ärenden ytterligare ökat; för tiden till och med den 15 augusti var siffran 1941 2,303 och 1942 2,451. Ökningen faller till allra största delen på krigshovrätten; medan övriga siffror förete ganska obetydliga förändringar, har antalet till krigshovrätten inkomna mål stigit från 407 till 541.

I anslutning till det sagda har hovrätten erinrat om den förstärkning av krigshovrättens arbetskrafter, för vilken redogjorts i det föregående, samt uttalat att om och i den mån dylik förstärkning bleve erforderlig jämväl under budgetåret 1943/44 kostnaderna därför torde få täckas i enahanda ordning som hittills. Hovrätten har därför ej funnit anledning att i detta sammanhang räkna med någon anslagsförstärkning för att möta ifrågavarande om icke tillfälliga så dock till sin natur åtminstone till huvudsaklig del övergående behov.

Vad angår beräkningen av de olika anslagsposterna i avlöningsstaten har hovrätten, med reservation för de jämkningar som kunde föranledas av hovrättens blivande yttrande rörande hovrättsrådets löneställning, icke ifrågasatt andra ändringar beträffande posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän än som betingas av numera gällande bestämmelser om pensionsavdrag samt av automatiska förändringar beträffande personalens sammansättning och löneklassplacering. En av hovrätten med hänsyn till sagda förhållanden verkställd omräkning av posten har medfört en sänkning av dess belopp med 8,300 kronor till 663,100 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har upptagits med oförändrat belopp 30,200 kronor, varvid hovrätten erinrat dels om arvodesförhöjningen åt krigshovrättens militära ledamöter, dels ock därom, att jämväl denna anslagsposts belopp blir beroende på vilken ställning statsmakterna intaga till tjänsteförteckningssakkunnigas förslag angående hovrättsrådets löneställning.

Vid beräkningen av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal har hovrätten, under hänvisning till vad riksdagen förordat beträffande fiskalernas löneställning, räknat med att extra ordinarie anställning med placering i lönegraden Eo 22 skall beredas hovrättens fiskaler till så stort antal, som motsvarar minimibehovet av fiskaler tjänstgörande i hovrätten och såsom domsagosekreterare. I enlighet med riksdagens beslut har hovrätten vidare vid sin beräkning av posten höjt fiskalsaspiranternas arvoden från 3,360 kronor till 4,200 kronor samt, i anledning av överflytt-

ningen till hovrätterna av domsagoanslagens förvaltning, förstärkt kansli-personalen med två extra ordinarie kontorsbiträden. Härutöver har hovrätten begärt höjning jämväl av vissa andra ersättningar till befattningshavare vid hovrätten. Med hänsyn till de ansvarsfulla göromål som åvila vikarie för notarie samt amanuensen hos besvärssaktuarien och då dessa befattningshavare enligt hovrättens mening rimligen borde liksom för närvarande vara i lönehänseende något högre placerade än aspiranterna, föreslås sålunda en höjning av det för dem bestämda arvodet från 4,200 kronor med 800 kronor till 5,000 kronor. Vidare föreslås att arvodet till amanuensen hos advokatfiskalen, nu 1,600 kronor, höjes till 2,200 kronor ävensom att nu utgående ersättning å 2,400 kronor till den hos hovrätten och kammarkollegium tjänstgörande nattvakten höjes i samma proportion som skett beträffande städpersonalens avlöning. Efter denna beräkningsgrund skulle nattvaktens arvode utgå med 3,000 kronor årligen, varav hälften eller 1,500 kronor skulle belasta förevarande anslagspost.

På grund av vad sålunda anförts och med beaktande av gällande bestämmelser om pensionsavdrag hemställer hovrätten, att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal måtte höjas med 16,200 kronor till 219,000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg, som för sistförflutna budgetår utvisar en besparing å omkring 11,600 kronor, har hovrätten uppfört med 120,000 kronor, vilket innebär en sänkning i förhållande till postens nuvarande belopp med 11,100 kronor.

Göta hovrätt har framhållit, att hovrättens arbetsbörda är av den storlek att någon minskning av nuvarande antal ledamöter eller andra befattningshavare icke kan ifrågakomma. Beträffande tillströmningen av mål under 1941 och under tiden januari—juli 1942 anför hovrätten:

Sedan senare halvåret 1941 har en ständig stegring av antalet inkomna mål ägt rum. Sålunda utgjorde antalet inkomna mål under 1941 1,548 mot 1,496 under 1940. Ökningen, 52 mål, motsvarar c:a 3.5 %. Den sålunda framträdande ökningen av antalet inkomna mål har fortsatt under den gångna delen av 1942. Under månaderna januari till och med juli inkommo nämligen 984 mål mot 905 mål under motsvarande tid 1941. Ökningen, 79 mål, motsvarar 8.6 %. Härtill kommer, att antalet vidlyftiga och invecklade mål alltså är stort. Sålunda har — såsom hovrätten meddelat i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 december 1941 — antalet mål i de högsta grupperna, omfattande värdjade mål och ägodelningsmål om mer än 150 sidor samt besvärsmål och fiskaliska aktionsmål om mer än 200 sidor, varit väsentligt större under 1941 än under 1940. Under den gångna delen av 1942 har antalet värdjade mål och ägodelningsmål i de högsta grupperna ej varit så stort som under motsvarande tid 1941, men å andra sidan har antalet besvärsmål och fiskaliska aktionsmål i de båda högsta grupperna varit lika högt som under motsvarande tid 1941. Hovrätten vill i detta sammanhang även framhålla, att — enligt vad hovrätten inhämtat — två mycket vidlyftiga och invecklade mål angående radiopatent för närvarande äro anhängiga vid en underrätt, samt att dessa mål, vilka torde komma att fullföljas till hovrätten, kunna beräknas inkomma vid sådan tidpunkt, att de

kunna påverka arbetsbördan för nästa budgetår. Slutligen får hovrätten åberopa, att med anledning av krigsförhållandena förekomma ett flertal mål av olika slag, som ofta äro av vidlyftig och invecklad natur.

Den förebragta utredningen torde, enligt vad hovrätten tillägger, visa att hovrätten har behov av en extra ledamot även under nästa budgetår. Denne borde emellertid icke vara fast indelad å någon viss division, utan hovrätten borde liksom hittills erhålla bemyndigande att förordna extra ledamot att tjänstgöra såsom vikarie för annan ledamot, som för beredande till föredragning eller kontrolläsning av vidlyftigt eller invecklat mål eller ärende är i behov av ledighet från övriga göromål. Denna anordning hade prövats sedan den 1 oktober 1940 och befunnits mycket ändamålsenlig.

Anledning att minska antalet fiskalsbefattningar finnes enligt hovrättens bestämda uppfattning icke, särskilt som förste fiskalerna å divisionerna under långa tidsperioder måste helt ägna sig åt att bereda föredragning av stora mål.

Vad angår anslagsberäkningen har hovrätten verkställt en uppräknings anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med 4,200 kronor till 313,800 kronor. Ökningen föranledes av att hovrättsrådsämbetena beräknas komma att uppehållas av ämbetenas ordinarie innehavare i större utsträckning under nästa budgetår än tidigare (1942/43: 11 hovrättsråd, 9 assessorer; 1943/44: 14 hovrättsråd, 6 assessorer).

Posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har, under förbehåll om den förändring som kunde betingas av ändrad löneställning för hovrättsråden, upptagits med oförändrat belopp 14,000 kronor.

Under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal har hovrätten upptagit fiskalsbefattningarna i lönegraden Eo 22 men icke räknat med någon höjning av fiskalsaspiranternas arvoden. För förstärkning av kanslipersonalen i anledning av hovrättens kommande befattning med domsagoanslagens förvaltning föreslås inrättandet av två biträdesbefattningar, den ena i lönegraden Eo 9 och den andra i lönegraden Eo 4. Till stöd härför anföres:

Göta hovrätt i dess nuvarande omfattning är i förevarande hänseende närmast att jämföras med Svea hovrätt, enär antalet domsagor är i det närmaste lika stort och mer än dubbelt så stort som i hovrätten över Skåne och Blekinge (48, 41 resp. 16). För den odelade Göta hovrätt bör därför beräknas samma personalförstärkning som för Svea hovrätt. Enligt hovrättens bestämda uppfattning är den föreslagna lönegradsplaceringen icke tillfredsställande. Ett av biträdena bör vara i högre lönegrad. Detta biträde kommer — med hänsyn till advokatfiskalens arbetsbörda — att relativt självständigt få beräkna löner, tjänstledighetsavdrag m. m., allt krävande förmåga och vana att sätta sig in i ofta ej lättolkade författningsbestämmelser. Räkenskapsföringen blir säkert också omfattande. Hovrätten föreslår därför, att den ena e. o. befattningen sättes i lönegrad Eo 9 och den andra i Eo 4.

Med tillämpning av nu angivna beräkningsgrunder har hovrätten uppskattat medelsbehovet under förevarande anslagspost till 116,400 kronor, vil-

ket innebär en höjning i förhållande till postens nuvarande belopp med 4,600 kronor.

Såsom en följd av att assessorer och fiskaler skola beredas extra ordinarie ställning bör enligt hovrättens mening möjlighet finnas att överskrida posten. Hovrätten yttrar härom:

Då förutom assessorerna även fiskalerna till ovan angivet antal från och med nästa budgetår få ställning av e. o. tjänstemän, följer härav, att den med befattningen förenade lönen under alla förhållanden är dem tillförsäkrad. Om hovrättsråd eller äldre assessor, som innehar förordnande som revisionssekreterare eller annat uppdrag utanför hovrätten, återvänder till hovrätten, kan det inträffa — särskilt om flera dylika fall samtidigt förekomma — att förordnande som adjungerad ledamot för längre eller kortare tid icke kan beredas någon eller några av de yngre assessorerna. Av liknande anledning kan svårighet uppkomma att bereda någon eller några av de yngsta såsom e. o. tjänstemän antagna fiskalerna avlöning såsom fiskal.

På grund av vad sålunda anförts finner hovrätten nödvändigt, att posten upptages förslagsvis. Den bör emellertid, enligt vad hovrätten tillägger, icke få överskridas utan medgivande av Kungl. Maj:t.

Anslagsposten till rörligt tillägg har upptagits oförändrad med 63,000 kronor.

Den av Göta hovrätt gjorda framställningen om inrättande vid denna hovrätt av två nya kontorsbiträdestjänster, den ena i lönegraden Eo 9 och den andra i lönegraden Eo 4, har i skrivelse den 8 december 1942 biträts av *föreningen kvinnor i statens tjänst*.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har, under hänvisning till att assessorerna enligt den tillämnade löneordningen skola beredas extra ordinarie anställning med därav följande rätt att uppbära lön oberoende av om ledamotsplats i hovrätt eller tjänstgöring i häradsrätt kan beredas dem, beräknat medel till dessa befattningshavare under icke-ordinarieposten i stället för ordinarieposten. Då hovrätten räknat med åtta tjänstgörande hovrättsråd i stället för tidigare sex, har emellertid endast ett belopp, motsvarande avlöning till 3 assessorer, överförts till förstnämnda post.

Frånsett den nedsättning av posten som föranledes av överförandet till icke-ordinarieposten av nyss angivna avlöningsbelopp har anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän uppräknats med hänsyn bland annat till avlöningskostnaderna för det ökade antalet ordinarie ledamöter. Vidare har hovrätten under denna post beräknat medel för uppflyttning av två kontorsbiträdesbefattningar till kanslibiträdesbefattningar. Hovrätten har i denna del upprepat sin tidigare, i skrivelse med anslagsäskanden till föregående års riksdag gjorda framställning om dylik uppflyttning (jfr II ht 1942 sid. 28) samt såsom ett ytterligare skäl för uppflyttning i högre lönegrad av kontorsbiträdet å sekreterarens expedition framhållit att å denna expedition fölle arbetet med den hovrätten från och med nästa budgetår åliggande förvaltningen av domsagornas avlönings- och omkostnads-

anslag. Resultatet av hovrättens beräkning har blivit att anslagsposten upptagits med 152,000 kronor eller 27,400 kronor lägre än i gällande stat.

Till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har hovrätten beräknat oförändrat belopp 7,000 kronor.

Beträffande anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal har hovrätten icke ifrågasatt andra ändringar än som betingas av löneregleringen och överflyttningen till hovrätten av domsagoanslagens förvaltning. I enlighet med vad nyss anförts ha medel för avlöning av hovrättens assessorer beräknats under denna post, varjämte fiskalsbefattningarna upptagits i lönegraden Eo 22, aspirantarvodena höjts och kanslipersonalen förstärkts med ett extra ordinarie kontorsbiträde. Posten har på grund härav ökats med 37,400 kronor till 93,000 kronor. Hovrätten har tillika — på samma skäl som anförts i fråga om Göta hovrätts motsvarande post — hemställt att förevarande anslagspost från och med nästa budgetår upptages förslagsvis, eventuellt med föreskrift att den icke må överskridas utan samtycke av Kungl. Maj:t.

Anslagsposten till rörligt tillägg har upptagits oförändrad med 35,000 kronor.

Hovrätten för Övre Norrland har till en början erinrat om sitt vid tidigare tillfällen (II ht 1941 sid. 25; 1942 sid. 26) gjorda uttalande, att det i och för sig vore naturligt att inom hovrätten några egentliga besparingar icke skulle kunna göras ens i det statsfinansiella läge som under senare år uppkommit, enär personalorganisationen inom hovrätten visat sig vara från början tilltagen något i underkant, vilket sammanhängde därmed att de muntliga förehören i hovrätten tagit en knappast förutsedd omfattning.

Enligt i hovrättens skrivelse framlagd statistik har antalet mål, som inkommit till hovrätten under åren 1937—1941, uppgått till resp. 440, 400, 407, 326 och 291 samt antalet under månaderna januari—juli 1942 inkomna mål till 200, motsvarande enligt uppgift 91 procent av det genomsnittliga antalet mål åren 1937—1941 under samma tid. En jämförelse enbart med antalet inkomna mål under samma tid 1941 utvisar emellertid enligt de statistiska uppgifterna en tendens till stegring beträffande antalet kriminella och civila besvärsmål (1941: 127; 1942: 141) men oförändrat antal vädjade mål och jorddelningsmål.

I fortsättningen uttalar hovrätten att det naturligtvis icke vore möjligt att med bestämdhet förutsäga hur arbetsbördan komme att gestalta sig under fortsättningen av innevarande budgetår men att referentfiskal icke syntes vara av behovet påkallad. Under budgetåret 1941/42 hade med undantag för en kort tid tjänstgjort allenast två fiskaler. Därest ej väsentligen stegrad tillströmning av besvärsmål skulle inträda, torde under fortsättningen av det löpande budgetåret en av hovrättens tre fiskaltjänster avsevärda tider kunna hållas obesatt.

I fråga om anslagsbehovet för budgetåret 1943/44 anser hovrätten det emellertid icke vara försvarligt att räkna med ett lägre antal befattningsha-

vare än det i gällande stat upptagna. Rörande de förhållanden, som komme att råda nästkommande budgetår, rådde nämligen fullständig ovisshet. En reduktion av antalet befattningshavare syntes i denna hovrätt om endast en division icke kunna byggas på den minskning i målantalet som sedan någon tid kommit till synes. Erfarenheterna från krigstiden 1914—1918 tydde på att en nedgång i hovrätternas målantal i början av en krigsperiod lätt kunde förbytas i en stark stegring av antalet mål under periodens senare del.

Beträffande de i hovrättens avlöningsstat ingående anslagsposterna har hovrätten ifrågasatt ändring endast av posten till *avlöningar till icke-ordinarie personal*. Under denna post har hovrätten nämligen begärt medel till en fiskalsaspirant utöver den som hovrätten enligt gällande bestämmelser äger förordna. Denna förstärkning är enligt hovrättens mening erforderlig om arvode till fiskalsaspirant, såsom 1942 års riksdag beslutat, regelmässigt skall kunna utgå redan under den första tiden i hovrätten. Hovrätten har följaktligen upptagit två fiskalsaspirantarvoden å 4,200 kronor jämte kallortstillägg. Behovet av ökad skriv- och räknehjälp på grund av hovrättens kommande befattning med domsagoanslagens förvaltning har hovrätten funnit kunna tillgodoses inom ramen för nu för sådant ändamål anvisade medel. Däremot har hovrätten räknat med en mindre höjning av ett nu utgående arvode till eldare. I enlighet med det sagda föreslås förevarande anslagspost, nu upptagen med 33,000 kronor, höjd med 5,900 kronor till 38,900 kronor.

Vad först angår frågan om förändring till ordinarie tjänster av befattningarna såsom ordförande å division i hovrätt tala otvivelaktigt starka skäl för en sådan åtgärd. Med hänsyn till vad chefen för finansdepartementet i årets statsverksproposition anfört rörande lönespörsmålen behandling i nuvarande ekonomiska läge (Inkomsterna sid. 18; För flera huvudtitlar gemensamma frågor sid. 2) finner jag mig emellertid icke kunna förorda framläggande av förslag härutinnan för årets riksdag.

Departementets-
chefen.

Frågan om den icke-ordinarie hovrättspersonalens avlöningsförhållanden har i huvudsak vunnit sin lösning genom 1942 års riksdagsbeslut. Vid beräkningen av hovrätternas anslagsbehov för nästa budgetår har man följaktligen att utgå från att hovrättsassessorerna skola erhålla ställning såsom extra ordinarie tjänstemän i lönegraden Eo 29, att vid varje hovrätt skola inrättas visst antal extra ordinarie fiskalsbefattningar i lönegraden Eo 22 samt att arvodet till fiskalsaspirant skall utgå med ett till 4,200 kronor — i hovrätten för Övre Norrland 4,500 kronor — förhöjt belopp.

Med hänsyn till den omfattning, vari hovrätternas personal tages i anspråk för uppdrag utom hovrätt, möta svårigheter att på förhand bestämma det totala behovet av assessorer. I hovrätternas personalförteckning bör icke upptagas större antal dylika befattningshavare än som motsvarar hovrätternas eget behov under normala förhållanden. Detta antal utgör för närvarande 25, därav 14 i Svea hovrätt, 6 i Göta hovrätt, 3 i hovrätten över Skåne och Blekinge samt 2 i hovrätten för Övre Norrland. Det ytterligare

behov av assessorer, som föranledes av att hovrätternas ordinarie ledamöter i större utsträckning än normalt tjänstgöra utom hovrätt liksom av att assessorer tagas i anspråk för tjänstgöring vid andra domstolar, inom administrationen och hos riksdagen ävensom för offentliga utredningsuppdrag, torde böra tillgodoses genom att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att inom en av riksdagen för hovrätterna gemensamt bestämd ram förordna erforderligt antal assessorer utöver vad som angivits i personalförteckningen. För budgetåret 1943/44 kan det högsta antal assessorer, som sålunda må kunna förordnas utöver det i personalförteckningen angivna, bestämmas till 50, vilket motsvarar det i nuvarande läge förefintliga behovet.

Assessorerna böra vara skyldiga att tjänstgöra i annan hovrätt samt vid häradsrätt och rådhusrätt, även under annan hovrätt än den vederbörande tillhör, med bibehållande av sin löneställning såsom assessor. Tjänstgöringstid i rådhusrätt bör därvid — i motsats till vad nu gäller — tillgodoräknas vederbörande för uppflyttning i högre löneklass. Någon generell bestämmelse om rätt för assessor att tillgodoräkna sådan tjänstgöring jämväl för beräkning av det antal tjänsteår, som erfordras för full tjänstepension, torde däremot icke böra meddelas. I den mån sådant tillgodoräknande kan bli erforderligt, synes Kungl. Maj:t böra lämna medgivande därtill för varje särskilt fall (jfr statens off. utredn. 1941: 10 sid. 151).

Vad härefter angår fiskalerna har riksdagen förklarat sig anse att antalet extra ordinarie fiskalsbefattningar i varje hovrätt skall motsvara summan av antalet fiskalsarvoden i hovrätten och antalet sekreterarbefattningar i domsagor under hovrätten. Sistnämnda befattningar äro avsedda för personer, vilka tjänstgjort som extra ordinarie fiskaler i hovrätt. Då även sekreterarbefattningarna skola bli av extra ordinarie natur, skulle detta emellertid innebära en icke avsedd dubblering av extra ordinarie tjänster. Syftet med den av riksdagen föreslagna anordningen torde kunna tillfredsställande tillgodoses, även om antalet extra ordinarie fiskalsbefattningar icke bestämmes högre än som motsvarar hovrättens eget behov med sådan marginal att garanti vinnes för att den som återvänder till hovrätten från sekreterarförordnande i domsaga omedelbart kan beredas anställning såsom extra ordinarie fiskal. Hovrätternas personalförteckning bör dock icke upptaga flera extra ordinarie fiskaler än som motsvarar det maximiantal fiskaler, som för närvarande må förordnas för fullgörande av fiskalsgöromål, d. v. s. 20 i Svea hovrätt, 10 i Göta hovrätt, 6 i hovrätten över Skåne och Blekinge samt 3 i hovrätten för Övre Norrland eller sammanlagt 39. Av skäl som nyss nämnts böra hovrätterna efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall äga tillfälligt överskrida nämnda antal, med högst 3 i Svea hovrätt, högst 2 i Göta hovrätt samt 1 i vardera av de båda minsta hovrätterna. För förordnande såsom extra ordinarie fiskal böra i huvudsak uppställas samma kompetensvillkor som för närvarande gälla för fiskals uppflyttning i 21 löneklassen.

Beträffande de fiskaler, som ännu icke erhållit extra ordinarie anställning, har riksdagen förordnat att nu gällande avlöningsbestämmelser skola

bibehållas, d. v. s. att ersättning skall utgå enligt 15 löneklassen eller, efter ett och ett halvt års meriterande tjänstgöring, enligt 21 löneklassen. Därest ifrågakarande befattningshavare erhålla ställning såsom extra tjänstemän och inplaceras i lämplig lönegrad av löneplanen Ex i civila icke-ordinarie-reglementet, synes emellertid det nuvarande provisoriet icke längre behöva bibehållas. Inplacering torde böra ske i lönegraden Ex 20.

Fiskal bör, oavsett om han innehar extra ordinarie eller extra anställning, vara skyldig att med bibehållande av sin löneställning mottaga förordnanden i annan hovrätt samt vid underrätter, även vid underrätt under annan hovrätt än den han tillhör. Tjänstgöring vid rådhusrätt bör därvid i löneturshänseende räknas lika med tjänstgöring i domsaga. Liksom beträffande assessorerna torde däremot rätten att i pensionshänseende tillgodoräkna sådan tjänstgöring böra bli beroende av Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall.

Någon utökning av antalet fiskalsaspiranter synes icke behöva ske annat än för hovrätten för Övre Norrland. I övriga hovrätter torde nämligen antalet aspirantarvoden för närvarande vara tillräckligt för att arvode i regel skall kunna utgå redan under den första tiden i hovrätten. För norrländska hovrätten bör, av skäl som denna hovrätt anfört, avses ytterligare ett aspirantarvode. Liksom för närvarande böra även framdeles medel, vilka besparas därigenom, att vid något tillfälle antalet fiskaler eller fiskalsaspiranter understiger det antal, som medgivits beträffande hovrätten, få användas till beredande av arvode åt fiskalsaspiranter utan hinder av vad som föreskrivits rörande antalet sådana aspiranter.

Vad beträffar avlöningsförmånerna för adjungerad ledamot som ej är assessor skulle det av 1936 års lönekommitté framlagda förslaget att vid adjunktion skall utgå vikariatsersättning för vikariat å tjänst i lönegraden Eo 29 innebära en avsevärd nedsättning av den nu vid adjunktion utgående ersättningen. Med hänsyn till den försämring av befodringsmöjligheterna på domarbanan som inträtt under senare år och som särskilt tagit sig uttryck i en avsevärd stegring av åldern för befodran till assessor — en utförlig redogörelse härför återfinnes i domsagoutredningens betänkande (statens off. utredn. 1939: 29 sid. 120 ff.; se även Svensk Juristtidning 1942 sid. 701 ff.) — torde vikariatsersättningen i stället böra bestämmas till så stort belopp att de sammanlagda löneförmånerna vid adjunktion motsvara avlöning enligt 26 löneklassen.

Vad slutligen angår de särskilda arvodena vid förordnanden såsom vikarie för notarie och såsom amanuens äro dessa arvoden avvägda i förhållande till aspirantarvodena. Höjningen av de senare bör därför föranleda en jämkning jämväl av de förra. I överensstämmelse med vad Svea hovrätt föreslagit torde de nuvarande arvodena å 4,200 kronor till notarievikarier och amanuenser böra höjas till 5,000 kronor och det nuvarande amanuensarvudet å 1,600 kronor till 2,200 kronor.

Till följd av överflyttningen till hovrätterna av domsagoanslagens förvaltning skall enligt riksdagens beslut visst antal biträden i lönegraden

Eo 4 nyanställas, nämligen två i Svea hovrätt och ett i vardera av Göta hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge. Med anledning av vad Göta hovrätt anfört i denna del synes ytterligare ett biträde böra beräknas för denna hovrätts vidkommande. I avvaktan på närmare erfarenhet rörande de nya biträdenas arbetsuppgifter torde samtliga böra placeras i 4 lönegraden.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser i fråga om lönetur m. m., som erfordras i anledning av löneregleringen för den icke-ordinarie hovrättspersonalen. Assessorerna böra därvid tillförsäkras samma förmån i fråga om bibehållande av barntillägg som för närvarande tillkommer dem.

Vad härefter angår beräkningen av de olika anslagsposterna i hovrätternas avlöningsstat bör löneregleringen för assessorer och övriga adjungerade ledamöter medföra att allmänna regler göras tillämpliga jämväl beträffande sättet för bestridande av avlöningskostnaderna för dessa befattningshavare. Avlöningen till adjungerad ledamot bör följaktligen utgå från vederbörande anslagspost till icke-ordinarie personal i stället för såsom hittills från ordinarieposten. För ändamålet erforderliga belopp böra alltså överföras från ordinarieposterna till icke-ordinarieposterna.

Anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde av angivna skäl böra minskas med 146,000 kronor för Svea hovrätt, 60,000 kronor för Göta hovrätt, 30,000 kronor för hovrätten över Skåne och Blekinge samt 28,000 kronor för hovrätten för Övre Norrland. Härutöver torde några ändringar icke erfordras beträffande dessa poster. Svea och Göta hovrätter samt hovrätten över Skåne och Blekinge ha visserligen verkställt omräkning av posterna, vilket för Svea hovrätts vidkommande resulterat i en nedräkning och för de båda övriga hovrätterna i en uppräkning av posternas belopp. Utgiftsredovisningen för sistförflutna budgetår utvisar emellertid underskott för Svea hovrätt samt överskott för Göta hovrätt och skånska hovrätten. För Göta hovrätts vidkommande redovisas sålunda en besparing å mer än 4,000 kronor, vilket nära motsvarar den av denna hovrätt begärda höjningen av posten, och vad beträffar hovrätten över Skåne och Blekinge utgör besparingen inemot 2,900 kronor, vilket belopp torde erbjuda tillräcklig marginal för uppkommande utgiftsökningar av automatisk natur. Sistnämnda hovrätts ånyo framförda förslag om uppflyttning i högre lönegrad av två ordinarie biträdesbefattningar kan jag fortfarande icke biträda. Ej heller beträffande norrländska hovrättens ordinariepost föreligger annan anledning till ändring än den nyss angivna. Resultatet skulle alltså bliva, att anslagsposterna till ordinarie tjänstemän skulle bestämmas till 525,400 kronor för Svea hovrätt, 249,600 kronor för Göta hovrätt, 149,400 kronor för hovrätten över Skåne och Blekinge samt 70,000 kronor för hovrätten för Övre Norrland.

Beträffande anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, erfordras ej några

ändringar. Såvitt angår Svea hovrätts anslagspost å 30,200 kronor må emellertid erinras, att belastningen kommer att bliva högre, om och i den mån krigshovrättens militära ledamöter fortfarande med hänsyn till tjänstgöring utöver den normala komma att åtnjuta förhöjda arvoden.

Anslagsposterna till *avlöningar till icke-ordinarie personal* böra till en början höjas med de belopp som enligt vad nyss sagts skola överföras från ordinarieposterna eller med resp. 146,000 kronor, 60,000 kronor, 30,000 kronor och 28,000 kronor. Med avseende å Svea hovrätts icke-ordinariepost är av betydelse att eventuella kostnader för förstärkning av krigshovrättens arbetskrafter, liksom övriga kostnader för icke-ordinarie personal, i fortsättningen skola bestridas från denna post i stället för ordinarieposten. Då några särskilda medel hittills icke anvisats för detta av rådande extraordinära förhållanden betingade ändamål och då möjlighet saknas att bedöma i vad mån sådan förstärkning blir erforderlig även under nästa budgetår, torde emellertid sagda omständighet icke böra påverka anslagsberäkningen under förutsättning att posten såsom föreslås i det följande kommer att upptagas förslagsvis. Löneregleringen för den icke-ordinarie hovrättspersonalen torde icke behöva föranleda annan ökning av förevarande anslagsposter än som erfordras på grund av de föreslagna arvodeshöjningarna för fiskalsaspiranter, notarievikarier och amanuenser. Härtill komma kostnaderna för ytterligare en fiskalsaspirant i hovrätten för Övre Norrland samt för förstärkning av biträdespersonalen med två extra ordinarie kontorsbiträden i en var av Svea och Göta hovrätter samt ett dylikt biträde i hovrätten över Skåne och Blekinge. Övriga ändringsförslag under förevarande anslagsposter finner jag mig icke kunna biträda. För nästa budgetår beräknas posternas belopp i enlighet med det sagda till 366,700 kronor för Svea hovrätt (+ 163,900 kronor), 183,300 kronor för Göta hovrätt (+ 71,500 kronor), 90,700 kronor för hovrätten över Skåne och Blekinge (+ 35,100 kronor) samt 66,700 kronor för hovrätten för Övre Norrland (+ 33,700 kronor).

Såsom framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen tjänstgöra hovrätternas befattningshavare i stor utsträckning i andra domstolar och inom administrationen. I den mån dylika befattningshavare återvända till hovrätten kan det inträffa, att antalet i hovrätten tjänstgörande assessorer och fiskaler kommer att överskrida det antal sådana befattningshavare, för vilket anslag beräknats. Dylika situationer torde emellertid under nästa budgetår komma att inträffa endast i undantagsfall och avlöningskostnaderna för sådana övertaliga assessorer och fiskaler, vilka kostnader enligt vanliga regler skola bestridas från anslagsposterna till icke-ordinarie personal, synas därför kunna täckas inom ramen av de under dessa poster anvisade beloppen. Vid en mera omfattande återgång till hovrätten kan emellertid antalet övertaliga befattningshavare bliva så stort att anslagsposterna bliva otillräckliga. En ökad belastning av dessa poster kan även uppstå, därest hovrättsråd i större utsträckning än beräknats tagas i anspråk för uppgifter utom hovrätterna. Med hänsyn till dylika situationer bör möjlighet finnas för Kungl. Maj:t att medgiva överskridande av anslagsposterna till icke-ordinarie personal. Dessa torde

därför böra upptagas förslagsvis, men föreskrift bör meddelas, att posterna icke må överskridas utan medgivande av Kungl. Maj:t.

Anslagsposterna till rörligt tillägg kunna med ledning av belastningssiffrorna för sistförflutna budgetår nedsättas över lag. Posterna torde böra bestämmas till 120,700 kronor för Svea hovrätt (— 10,400 kronor), 58,100 kronor för Göta hovrätt (— 4,900 kronor), 32,900 kronor för hovrätten över Skåne och Blekinge (— 2,100 kronor) samt 16,400 kronor för hovrätten för Övre Norrland (— 2,800 kronor).

Anslagets slutsumma skulle enligt det sagda bliva 1,984,000 kronor (+ 20,000 kronor), att fördelas med 1,043,000 kronor på Svea hovrätt (+ 7,500 kronor), 505,000 kronor på Göta hovrätt (+ 6,600 kronor), 280,000 kronor på hovrätten över Skåne och Blekinge (+ 3,000 kronor) samt 156,000 kronor på hovrätten för Övre Norrland (+ 2,900 kronor).

I personalförteckningen torde böra vidtagas erforderliga ändringar. Bland annat bör, såsom följd av den ändrade arbetsfördelning i Svea hovrätt, som föranledes av överflyttningen till hovrätterna av domsagoanslagens förvaltning (jfr domsagoprop. sid. 91), en av de nuvarande aktuarietjänsterna i nämnda hovrätt utan ändring beträffande lönegradsplaceringen förändras till en kamrerarebefattning.

Den av 1942 års riksdag godkända omorganisationen av domsagoförvaltningen berör i åtskilliga hänseenden även hovrätterna. I anledning av denna reform måste hovrätternas arbetsordningar revideras i ganska avsevärd omfattning. En allmän översyn av dem har funnits påkallad och, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 12 februari 1943, har jag tillkallat en särskild sakkunnig att inom departementet biträda med verkställande av denna översyn. Enligt meddelade direktiv bör arbetet bedrivas med sådan skyndsamhet, att reviderade arbetsordningar kunna utfärdas i god tid före den 1 juli 1943.

På grund av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för hovrätterna:

Personalförteckning.		
Befattning		Lönegrad
Svea hovrätt.		
Tjänstemän å ordinarie stat.		
1 president	B	3
40 hovrättsråd	A	30
1 krigshovrättsråd	A	30
1 sekreterare	A	27
1 advokatfiskal	A	24
1 överkrigsfiskal	A	24

Befattning	Lönegrad
1 aktuarie	A 22
1 arkivarie	A 22
1 kamrerare	A 22
3 notarier	A 22
1 kontorist	A 9
1 förste expeditionsvakt	A 7
6 kanslibiträden	A 7
6 expeditionsvakter	A 5
6 kontorsbiträden	A 4
4 skrivbiträden	A 2

Extra ordinarie tjänstemän i högre löne-
grad än 20.

14 assessorer	Eo 29
20 fiskaler	Eo 22

Göta hovrätt.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 president	B 3
20 hovrättsråd	A 30
1 sekreterare	A 27
1 advokatfiskal	A 24
1 aktuarie	A 22
2 notarier	A 22
1 förste expeditionsvakt	A 7
3 kanslibiträden	A 7
3 expeditionsvakter	A 5
3 kontorsbiträden	A 4
3 skrivbiträden	A 2

Extra ordinarie tjänstemän i högre löne-
grad än 20.

6 assessorer	Eo 29
10 fiskaler	Eo 22

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 president	B 3
11 hovrättsråd	A 30
1 sekreterare	A 26
1 aktuarie	A 22
1 förste expeditionsvakt	A 7
1 kanslibiträde	A 7

Kungl. Maj:ts proposition nr 198.

Befattning	Lönegrad
1 expeditiönsvakt	A 5
3 kontorsbiträden	A 4
1 skrivbiträde	A 2
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.	
3 assessorer	Eo 29
6 fiskaler	Eo 22

Hovrätten för Övre Norrland.**Tjänstemän å ordinarie stat.**

1 president	B 3
5 hovrättsråd	A 30
1 sekreterare	A 26
1 kanslibiträde	A 7
1 expeditiönsvakt	A 5
1 kontorsbiträde	A 4

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

2 assessorer	Eo 29
3 fiskaler	Eo 22;

Anm. 1. I den mån så erfordras på grund av att hovrätternas befattningshavare tagas i anspråk för uppdrag utom hovrätterna må förordnas högst 50 assessorer utöver de i personalförteckningen angivna.

Anm. 2. För beredande av extra ordinarie anställning åt befattningshavare, som innehåft förordnande såsom tingssekreterare, må hovrätterna i den mån så erfordras, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, förordna följande antal extra ordinarie fiskaler utöver vad som angivits i personalförteckningen, nämligen Svea hovrätt högst 3, Göta hovrätt högst 2, hovrätten över Skåne och Blekinge 1 samt hovrätten för Övre Norrland 1.

dels fastställa följande avlöningsstat för hovrätterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.**Svea hovrätt.**

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	525,400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	30,200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	366,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	120,700
Summa kronor		1,043,000

Befattning

Lönegrad

Göta hovrätt.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	249,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t	»	14,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	183,300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	58,100
Summa kronor		505,000

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	149,400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t	»	7,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	90,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	32,900
Summa kronor		280,000

Hovrätten för Övre Norrland.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	70,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t	»	2,900
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	66,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	16,400
Summa kronor		156,000;

dels ock till Hovrätterna: Avlöningar för budgetåret 1943/44
anvisa ett förslagsanslag av ..... kronor 1,984,000.

2. Häradsrätterna: Avlöningar, förslagsanslag. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 2,009,400 kronor. Avlöningsstat för häradsrätterna har fastställts av Kungl. Maj:t den 15 maj 1942 (statsliggaren sid. 119).

Vid beräkning av häradsrätternas anslagsbehov för nästa budgetår har man att utgå från den av 1942 års riksdag beslutade omorganisationen av domsagoförvaltningen och löneregleringen för domsagopersonalen. Vissa med omorganisationen och löneregleringen sammanhängande frågor ha emellertid i avvaktan på anslagsfrågornas behandling lämnats öppna. Med hänsyn bland annat härtill torde inledningsvis böra lämnas en översikt rörande

domsagornas nuvarande personalorganisation och gällande avlöningsbestämmelser för domsagopersonalen (jfr prop. nr 252/1942 sid. 3 ff.; 73 f.).

Sedan Gotlands norra och Gotlands södra domsagor enligt beslut av 1942 års riksdag från och med den 1 januari 1943 sammanslagits till en domsaga, utgör antalet domsagor i riket och därmed antalet häradshövdingar 115. Häradshövdingarna äro för närvarande de enda befattningshavare i domsagorna som inneha ordinarie statsanställning. Av övrig personal i domsagorna äro endast de avlönade rättsbildade befattningshavarna statsanställda, medan oavlönade notarier och icke rättsbildade domsagobiträden närmast äro att anse såsom häradshövdingens privata medhjälpare.

I häradsrätternas gällande avlöningsstat har anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal beräknats med hänsyn till att i domsagorna skola vara anställda, förutom chefen för den i Södra Roslags domsaga särskilt inrättade inskrivningsavdelningen, 2 biträdande domare, 52 sekreterare, 116 förste notarier och 180 andre notarier. Biträdande domarbefattningarna, som äro avsedda för hovrättsassessorer, finnas i Södertörns samt Askims, Hisings och Sövedals domsagor. Av sekreterarbefattningarna äro 8 — samtliga i domsagor där den dömande verksamheten, liksom i nyssnämnda två domsagor, normalt är av sådan omfattning att den icke kan utövas av häradshövdingen ensam — avsedda att innehavas av hovrättsassessorer. Förutom de avlönade notarierna tjänstgöra i omkring två tredjedelar av rikets domsagor en eller flera extra notarier. Antalet icke rättsbildade biträden i domsagorna — bortsett från dem som helt syssla med uppläggande av nya fastighetsböcker — utgör för närvarande omkring 200.

Enligt gällande ordning avlönas häradshövdingarna på följande sätt.

Till samtliga häradshövdingar utgår lön med 4,500 kronor om året. Lönen utbetalas månadsvis i förskott. Härtill komma *tjänstgöringspenningar* med belopp växlande mellan 200 kronor och 3,400 kronor samt i 22 domsagor *förvaltningskostnadsbidrag*, lägst 100 kronor och högst 1,000 kronor (statsliggaren sid. 120 ff.).

Den största inkomstposten för häradshövdingarna utgöra i allmänhet *sportlerna* bestående av lösen för utfärdade expeditioner. I det stora flertalet domsagor eller 95 stycken uppgick den årliga medelinkomsten av sportlerna under 10-årsperioden 1933—1942 till belopp mellan 22,000 kronor och 10,000 kronor. I 6 domsagor överstiga de årliga sportlerna förstnämnda belopp och utgjorde i en domsaga 71,432 kronor, i en 54,760 kronor, i en 36,997 kronor, i en 34,802 kronor, i en 23,390 kronor och i en 22,686 kronor. Å andra sidan understego de årliga sportlerna i 15 domsagor 10,000 kronor och utgjorde lägst 6,385 kronor. De sammanlagda sportelinkomsterna i rikets samtliga domsagor uppgingo under perioden till 1,772,795 kronor i årligt medeltal eller i genomsnitt 15,283 kronor per domsaga. I detta sammanhang må emellertid erinras att enligt bestämmelser som meddelades i samband med utnämning år 1940 av ny häradshövding i Södra Roslags domsaga, vilken domsaga har de största sportelinkomsterna i riket, viss del av sportelöverskottet i denna domsaga numera inlevereras till statsverket (jfr prop. 150/1940 L. sid. 16 f.; 22).

I 108 domsagor utgår vidare *ersättning för förlorad inteckningslösen* med belopp växlande mellan 400 och 2,950 kronor (statsliggaren sid. 128). Sammanlagda årliga ersättningsbeloppet utgör 193,675 kronor eller i genomsnitt 1,793 kronor per domsaga.

Dyrtidstillägg och *kristillägg* utgå med enhetliga belopp till alla häradshövdingar. Dyrtidstillägg utgår enligt bestämmelserna för befattningshavare vid oreglerade verk, varvid tillägget beräknas å en fingerad årsinkomst av 7,200 kronor. För år 1942 uppgick tillägget till 3,168 kronor förutom barn-tillägg. Kristilläggets belopp utgjorde för samma år 1,336 kronor.

I 77 domsagor tillkommer *partiell löneförbättring*. Denna består av löne-fyllnad och resekostnadsbidrag. Lönefyllnaden växlar mellan 100 och 4,300 kronor, resekostnadsbidraget mellan 100 och 600 kronor, allt för år räknat (statsliggaren sid. 126 f.). Till vissa häradshövdingar utgår härutöver sär-skild lönefyllnad såsom ersättning för bidrag till andre notaries avlönande (statsliggaren sid. 127).

Slutligen äga häradshövdingarna uppbära *stämpelprovision* enligt 42 § stämpelförordningen. Den sammanlagda provisionen i rikets domsagor upp-gick under 10-årsperioden 1933—1942 till 184,528 kronor i årligt medeltal eller i genomsnitt 1,591 kronor per domsaga.

De förmåner, för vilka nu redogjorts, utgöra häradshövdingarnas brutto-intäkter. Från dessa avgå *förvaltningskostnaderna* i domsagorna, för vilka kostnader häradshövdingarna i princip själva ha att svara. Avlöning till de rättsbildade befattningshavarna i domsagorna utgår emellertid numera i hu-vudsak av statsmedel. Häradshövdingarna ha att bidraga till sekreterares och andre notaries avlönande med ett belopp av 800 kronor årligen för envar sådan befattningshavare. Såsom nyss nämnts erhålla emellertid vissa häradshövdingar kompensation för bidrag till andre notaries avlönande i form av särskild lönefyllnad. I de båda domsagor, där biträdande domare är an-ställd, har häradshövdingen att bidraga till hans avlönande med 1,200 kronor om året.

I de av häradshövdingen bestridda förvaltningskostnaderna ingår regel-mässigt avlöning till all icke rättsbildad personal. Enligt senast föreliggande uppgifter åtnjuta de icke rättsbildade biträdena en medelinkomst av omkring 2,800—2,900 kronor om året. Endast 12 biträden ha högre avlöning än 4,000 kronor och endast 3 biträden högre avlöning än 5,000 kronor.

Av övriga förvaltningskostnader i domsagorna bäras en del av de tings-husbyggnadsskyldige. I avsaknad av andra bestämmelser i ämnet än 26 kap. 4 § byggningsbalken och 2 kap. 7 § rättegångsbalken är emellertid grän-sen mellan häradshövdingens och de tingshusbyggnadsskyldiges förpliktelse i detta hänseende flytande. Enligt praxis bekosta de senare, förutom sam-manträdeslokaler och arkiv, i allmänhet jämväl kanslilokaler (utom i vissa fall då kansliet är beläget å annan ort än tingsstället), möbler och annan inredning, telefon samt inbindning av domböcker och protokoll. Kostnaderna för skrivmaskiner samt skrivmaterialier och dylika förbrukningsartiklar gäl-das i regel av häradshövdingen.

Under åren 1933—1942 uppgingo de totala förvaltningsutgifterna i rikets samtliga domsagor i årligt medeltal till 748,550 kronor eller i genomsnitt till 6,453 kronor per domsaga.

Den samlade nettobehållningen för häradshövdingarna under tioårsperio-den 1933—1942 samt under de båda senast förflutna kalenderåren framgår av följande översikt.

Översikt över häradshövdingarnas nettobehållning.

	Antal domsagor där nettobehållningen utgjort kronor							
	över 40,000	30,001— 40,000	26,001— 30,000	23,001— 26,000	20,001— 23,000	17,001— 20,000	16,001— 17,000	högst 16,000
Medeltal åren								
1933—1942 ¹	2	2	3	20	38	45	4	2
År 1941	—	2	4	10	42	46	8	4
» 1942	2	3	5	23	48	32	—	3
Genomsnittsbekållningen								
	får samtliga				med frånräknande av de			
	domsagor				fyra största domsagorna			
Medeltal åren 1933—1942 ¹	21,301				20,588			
År 1941	20,289				19,911			
» 1942	22,106				21,458			

Avlöningsförmånera för den rättsbildade domsagopersonalen i övrigt ha, såsom under föregående punkt anmärkts, utformats i överensstämmelse med avlöningsförmånera för motsvarande befattningshavare i hovrätt. Bestämnelserna i ämnet återfinnas i kungörelsen den 26 maj 1933 (nr 310). Biträdande domare och sekreterare i domsaga åtnjuta sålunda, om de äro assessorer, arvode efter den löneklass de tillhöra i sistnämnda egenskap. På motsvarande sätt uppbär sekreterare, som är fiskal, arvode enligt 15 löneklassen eller, efter sådan tjänstgöring som för fiskal medför rätt till uppflyttning i 21 löneklassen, enligt sistnämnda löneklass. Till sekreterare i domsaga under hovrätten för Övre Norrland utgår ett särskilt tilläggssarvode å 500 kronor för år. Å fiskal och adjungerad ledamot i hovrätt tillämpas, såsom tidigare nämnts, även i andra hänseenden än i fråga om själva lönen bestämmelserna i icke-ordinariereglementet rörande extra ordinarie tjänstemän, å fiskal i 15 löneklassen dock bestämmelserna rörande extra tjänstemän. Sådan tillämpning av bestämmelserna i icke-ordinariereglementet förekommer däremot icke med avseende å sekreterare och biträdande domare i domsaga. Dessa senare kunna således exempelvis icke bibehållas vid arvode i händelse av sjukdom.

Av notarierna uppbär förste notarie i årligt arvode 2,700 kronor och andre notarie 2,000 kronor; i ovan angivna norrländska domsagor är dock arvodet 3,000 kronor resp. 2,200 kronor. Å dessa arvoden utgår dyrtidstillägg enligt de för oreglerade verk gällande grunderna men ej kristillägg.

Vad angår avlöning till vikarie för häradshövding eller för annan befattningshavare i domsaga gäller, att om biträdande domare, sekreterare eller förste eller andra notarie förordnas att upprätthålla högre befattning än sin egen, åtnjuta han lön i sin vanliga tjänst utan vikariatsarvode. Annan vikarie för häradshövding än befattningshavare i domsagan uppbär arvode, om han är assessor i hovrätt, efter den löneklass han tillhör som assessor, om han haft fiskalsförordnande men ej är assessor, efter den löneklass han tillhör som fiskal, samt om han icke uppehållit befattning som fiskal, efter

¹ Å denna rad äro tre under perioden nybildade domsagor ej medräknade.

3,000 kronor om året jämte oreglerat dyrtidstillägg. Endast då domsaga är ledig eller då häradshövding i undantagsfall ej är berättigad att under ledighet uppbära några inkomster av domsagan, äger vikarien åtnjuta inkomster i likhet med ordinarie häradshövding, dock att i stället för själva lönen skall utgå ett arvode motsvarande lönens halva belopp eller 2,250 kronor för år. Förordnas någon som ej är befattningshavare i domsagan att vikariera för förste notarie, sekreterare eller biträdande domare, utgår avlöning efter samma grunder som skulle tillämpas om han vore innehavare av tjänsten.

Särskilda avlöningsbestämmelser gälla för det fall att annan än befattningshavare i domsagan förordnas att förvalta häradshövdingämbetet under tid, då häradshövdingen åtnjuter ledighet för uppläggande av nya fastighetsböcker, eller att biträda häradshövdingen vid fastighetsböckernas uppläggande. Enligt 4 § kungörelsen den 18 november 1932 (nr 520), sådant detta författningsrum lyder enligt kungörelsen den 14 mars 1941 (nr 137), utgår vid sådant förordnande — som alltid gäller kortare tid och regelmässigt endast meddelas aspirant eller yngre fiskal — arvode till den förordnade efter 3,000 kronor om året; dock må hovrätten bestämma, att årligt arvode, motsvarande lön enligt 15 löneklassen i civila icke-ordinariereglementet, jämte rörligt tillägg och kristillägg därå, i stället skall tillkomma den förordnade, därest han vid annan tjänstgöring skolat åtnjuta avlöning enligt nämnda löneklass eller eljest med hänsyn till av honom fullgjord tjänstgöring särskilda skäl därtill föreligga.

1942 års riksdagsbeslut innebär i princip, att sportelsystemet såsom avlöningsform för häradshövdingarna avskaffas och att, såsom en följd härav, de kostnader för domsagoförvaltningen, som nu bestridas av häradshövdingarna med hjälp av sportelinkomsterna, skola övertagas av staten.

I fråga om häradshövdingarnas avlöning innebär beslutet att häradshövdingarna placeras i lönegraden B 2 med en grundlön av 16,000 kronor, varå rörligt tillägg och kristillägg skola utgå enligt vanliga grunder. Därjämte skola flertalet häradshövdingar erhålla viss avlöningsförstärkning. För detta ändamål indelas domsagorna i fem fasta avlöningsgrupper; i den lägsta gruppen skola endast utgå löneförmåner efter nyssnämnda lönegrad, under det att till häradshövding i grupperna II—V skall utgå avlöningsförstärkning med resp. 1,250 kronor, 2,500 kronor, 3,750 kronor och 5,000 kronor. Gruppindelningen skall fastställas av Kungl. Maj:t inom en av riksdagen angiven ram.

Enligt ett vid domsagopropositionen fogat, på grundval av dåvarande förhållanden uppgjort förslag till gruppindelning skulle antalet domsagor i de olika grupperna utgöra: 23 i grupp I, 27 i grupp II, 29 i grupp III, 31 i grupp IV och 6 i grupp V. För att lämna utrymme för uppflyttning av domsaga i högre lönegrupp, då så funnes påkallat med hänsyn exempelvis till att med domsagan införlivades en stad som tidigare haft rådhusrätt, föreslogs emellertid i propositionen att riksdagen skulle medgiva Kungl. Maj:t att, om särskilda förhållanden därtill föranledde, till en var av lönegrupperna II—IV hänföra två domsagor utöver det antal, som nyss angivits, eller

således till grupp II högst 29, till grupp III högst 31 och till grupp IV högst 33. Nedflyttning av en domsaga till lägre avlöningsgrupp skulle däremot icke kunna förekomma under häradshövdingens tjänstetid. Riksdagen ingick icke i prövning av frågan om domsagornas fördelning på de olika avlöningsgrupperna och maximiantalet domsagor i varje grupp utan ansåg sig böra taga ställning till dessa spörsmål först i samband med fastställande av stater för budgetåret 1943/44.

Jämväl i några andra hänseenden än i fråga om rätten att utöver lön åttnjuta avlöningsförstärkning skola beträffande häradshövdingarna gälla avvikelser från avlöningsreglementets allmänna regler. Kallortstillägg skall sålunda ej utgå till dem. Det i 4 § 2 mom. reglementet stadgade förbudet att mottaga uppdrag utom tjänsten skall vidare göras ovillkorligt, såvitt angår häradshövdingarna, och dessutom skall för dem stadgas ovillkorligt förbud jämväl att mottaga skiljemannauppdrag annat än som ordförande eller såsom ensam skiljedomare.

Med hänsyn till att häradshövdingarna i åtskilliga fall skulle genom löne-regleringen erhålla minskade inkomster har det ansetts skäligt att viss övergångsersättning skall utgå. Denna skall enligt riksdagens beslut beräknas med ledning av medelinkomsten under de tio åren närmast före löne-regleringens ikraftträdande, eller sålunda perioden 1933—1942. Under första övergångsåret skall ersättning utgå med fyra femtedelar av skillnaden mellan de på detta sätt uppskattade inkomsterna och de nya löneförmånerna, dock högst med 10,000 kronor; ersättningen skall sedan successivt minskas med en tiondel varje år. I fall då häradshövdingämbete tillsättes efter propositionens avlämnande skall någon övergångsersättning ej utgå. Beträffande sådana häradshövdingar, som utnämnts efter det 1937 års domsagoutredning avlämnade sitt betänkande, har riksdagen ansett frågan om rätt till övergångsersättning böra bli va föremål för ytterligare övervägande. Riksdagens uppfattning i denna del grundar sig på följande, i sammansatta stats- och första lagutskotts utlåtande nr 3 gjorda uttalande.

I fullmakterna för de häradshövdingar som utnämnts efter avlämnandet av domsagoutredningens förslag har inryckts bestämmelse att de skola vara skyldiga att underkasta sig den löne-reglering för häradshövdingarna som framdeles kunde bli va genomförd. En av fullmakterna innehåller härutöver föreskrift om skyldighet att underkasta sig sådan löne-reglering utan rätt till övergångsersättning för minskade löneförmåner. Inom utskottet har yppats tvekan dels huruvida de häradshövdingar, som äro skyldiga underkasta sig ny löne-reglering men i vilkas fullmakt sistnämnda förbehåll ej inryckts, skola vara berättigade till övergångsersättning för förlorade sportler, dels ock huruvida i jakande fall denna ersättning skall beräknas, såsom för tidigare utnämnda häradshövdingar, efter de tio sista årens sportelavkastning i domsagan eller allenast efter den sportelavkastning vederbörande häradshövding själv uppburit. Utskottet har ej tagit ställning till dessa spörsmål utan finner desamma böra bli va föremål för ytterligare övervägande i samband med fastställande av lönestaterna för budgetåret 1943/44.

Även beträffande domsaga, i vilken häradshövdingen ej är skyldig att övergå å den nya staten och ej heller frivilligt underkastar sig densamma,

skall förvaltningen förstatligas i samband med att sportelinkomsterna indragas till statsverket. Avlöningsförmånerna för häradshövding som ej önskar övergå å den nya staten skola regleras i särskild ordning. Sådan häradshövding skall fortfarande erhålla lön, tjänstgöringspenningar, partiell löneförbättring, dyrtidstillägg och kristillägg. Däremot skola förvaltningskostnadsbidrag, ersättning för förlorad lösen för inteckningsförnyelser och stämpelprovision bortfalla, den sistnämnda successivt i överensstämmelse med de grunder som i sådant hänseende tillämpats vid 1939 års allmänna lönereglering. För minskad inkomst genom sportlernas indragande till statsverket skall ersättning utgå med så stort belopp att häradshövdingens samtliga löneförmåner komma att ungefärligen motsvara hans nuvarande genomsnittliga inkomst, frånräknat ersättning för förlorad lösen för inteckningsförnyelser, i den mån denna inkomst icke överstiger löneförmånerna för befattningshavare i lönegraden B 2. I propositionen förutsattes att härutöver ett personligt lönetillägg skulle kunna ifrågakomma, om vederbörandes inkomst för närvarande i mera avsevärd grad överstege löneförmånerna i nämnda lönegrad. Då eventuellt härom uppkommande frågor enligt propositionen skulle underställas riksdagens prövning, fann riksdagen emellertid ej anledning att för det dåvarande ingå på spörsmålet huruvida sådan högre ersättning överhuvud skulle kunna utgå.

Beträffande domsagornas personalorganisation innebär riksdagens beslut en ändrad fördelning av arbetsuppgifterna mellan notarierna och de icke rättsbildade biträdena. Till biträdena skola överflyttas åtskilliga göromål, som för närvarande regelmässigt bruka anförtros notarierna, och dessa skola i stället i högre grad än tidigare sysselsättas med uppgifter, för vilka juridisk insikt kräves. I samband härmed skall notarietiden förkortas från tre till två och ett halvt år och antalet notaries minskas. Den icke rättsbildade personalen skall samtidigt förstärkas såväl kvantitativt som kvalitativt.

Vad angår notarierna skola de nuvarande förste och andre notarierna ersättas av en enhetlig notariegrad, vars innehavare skall benämnas tingsnotarie. För förordnande såsom tingsnotarie skall bland annat fordras ett halvt års tidigare tjänstgöring i domsaga; under sistnämnda tid skall biträdet benämnas tingsnotarieaspirant. Tingsnotarie och tingsnotarieaspirant skola erhålla arvode med resp. 4,200 kronor och 2,400 kronor för år med 300 kronors förhöjning beträffande domsagor, lydande under hovrätten för Övre Norrland, samt Härjedalens domsaga. Å dessa arvoden skall ej utgå rörligt tillägg eller kristillägg; omprövning av arvodenas storlek skall emellertid ske, då mera utpräglad förändring i levnadskostnaderna därtill giver anledning. Oavlönad juridisk arbetskraft skall i princip icke få användas inom domsaförvaltningen.

För tillgodoseende av tingsnotariernas anspråk på semester, sjukavlöning, rescersättning m. m. skola vissa bestämmelser i civila icke-ordinariereglementet göras tillämpliga å dem, varvid de skola hänföras till lönegrad Ex 12,

löneklassen 9. Tingsnotarieaspirant skall däremot icke komma i åtnjutande av andra förmåner utöver aspirantarvudet än reseersättning. Såväl tingsnotarier som tingsnotarieaspiranter skola, i överensstämmelse med vad som gäller i fråga om de nuvarande förste och andre notarierna, inplaceras i rese- och traktamentsklass II D i allmänna resereglementet.

Samtliga notarier som erfordras för domsagornas skötsel skola åtnjuta avlöning. I domsagopropositionen beräknades för varje domsaga minst två notarier, för vissa av de större domsagorna därutöver en tredje notarie och för de fyra största domsagorna, eller Södra Roslags, Södertörns, Askims, Hissings och Sävedals samt Sollentuna och Färentuna domsagor, inalles fem notarier i var och en av de tre förstnämnda och fyra notarier i den sistnämnda. Efter denna beräkningsgrund uppskattades det erforderliga antalet notariearvoden till 255. Inom den anslagsram, som erfordras för avlönnande av detta notarieantal, borde det tillkomma Kungl. Maj:t att fördela tillgängliga notariearvoden mellan de olika domsagorna. Riksdagen fann ej anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del, men framhöll vikten av att det i en domsaga föreliggande behovet av arbetskraft ej finge tillgodoses genom att unga jurister tillätes utan avlöning tjänstgöra i domsagorna. För att möta ett i en domsaga uppkommande behov av juridiskt utbildad arbetskraft utöver det i lönestaten beräknade borde finnas möjlighet för Kungl. Maj:t att efter framställning från hovrätten kunna förordna en extra notarie eller notarieaspirant. Med hänsyn härtill syntes det erforderligt att antalet notarier ej fastlåses vid en bestämd siffra. Särskilt vore detta av vikt vid reformens genomförande. Kungl. Maj:t borde alltså kunna disponera över ett antal notariearvoden såsom reserv.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om de icke rättsbildade domsagobiträderna föranledde ej erinran från riksdagens sida. Enligt förslaget skulle den fullt utbyggda biträdesorganisationen bestå av 208 ordinarie biträden, varav 42 i lönegrad A 11, 54 i lönegrad A 9, 51 i lönegrad A 7, 55 i lönegrad A 4 och 6 i lönegrad A 2. Behovet av icke-ordinarie biträden beräknades tills vidare till 68, varav 38 i lönegrad Eo 2 och 30 i lönegrad Ex 2. Med hänsyn till de växlande arbetsförhållandena i domsagorna kunde för det dåvarande bestämd ställning icke tagas till det framtida behovet av befattningar i olika lönegrader.

Nyorganisationen av den icke rättsbildade personalen skall enligt det av riksdagen godkända förslaget genomföras under en övergångstid av fem år, under vilken tid de föreslagna tjänsterna för sådan personal kunna stå obe-satta. I särskilda fall skall övergångstiden kunna utsträckas utöver fem år. Till en början skola jämväl de såsom ordinarie avsedda befattningarna vara extra ordinarie och under första övergångsåret skola endast ett mindre antal befattningar i lönegraderna 11, 9 och 7 tillsättas, företrädesvis i domsagor där nu finnas minst tre notarieplatser. I övrigt skola de nuvarande domsagobiträderna, så långt ske kan, förordnas till biträden i lönegraderna 4 och 2. Efter hand skall därefter antalet kvalificerade biträden ökas. I domsaga, där under övergångstiden tjänst i 11, 9 eller 7 lönegraden står obesatt, skall

tingsnotarie i stället kunna förordnas, även om därigenom det för domsagan beräknade antalet notarier överskrides.

Efter prövning i varje särskilt fall skall statspension kunna beviljas nu tjänstgörande äldre domsagobiträde, som icke anses böra beredas plats inom den nya organisationen.

Vad angår den mera kvalificerade rättsbildade personalen i domsagorna skola ordinarie inskrivningsdomarbefattningar i lönegraden A 29 inrättas i de tre största domsagorna, d. v. s. förutom i Södra Roslags domsaga, där särskild inskrivningsavdelning redan finnes, i Södertörns samt Askims, Hisings och Sävedals domsagor. För tillgodoseende av de största och större domsagornas behov av arbetskrafter utöver häradshövdingarna för i huvudsak dömande verksamhet skola inrättas elva tingsdomarbefattningar, vilka skola ersätta de nuvarande biträdande domarna och assessorssekreterarna. Även tingsdomarbefattningarna skola hänföras till 29 lönegraden och göras ordinarie utan avvaktan på processreformens genomförande. Detta skall dock ske successivt under ett antal år.

Sekreterarorganisationen i övrigt skall bibehållas oförändrad men anställnings- och avlöningsförhållandena för tingssekreterarna skola regleras i överensstämmelse med vad som i sådant hänseende skall gälla för hovrättsfiskalerna. Till innehavare av tingssekreterarbefattning skall emellertid icke kunna utses annan fiskal än den som vunnit extra ordinarie anställning. Samtliga tingssekreterarbefattningar skola följaktligen placeras i lönegraden Eo 22. I överensstämmelse härmed skola, såsom under föregående punkt anförts, inom varje hovrätt inrättas befattningar såsom extra ordinarie fiskaler i lönegraden Eo 22 till så stort antal som motsvarar summan av antalet fiskalsarvoden i hovrätten och antalet sekreterarbefattningar i domsagor under hovrätten.

Statsverkets kostnader för avlöningar till befattningshavare i domsagorna efter omorganisationen av domsagoförvaltningen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beräknades i propositionen på följande sätt.

114 häradshövdingar

Lön i lönegrad B 2	1,706,352	
Avlöningsförstärkningar	252,500	1,958,852

3 inskrivningsdomare i lönegrad A 29

Lön beräknad efter 30 löneklassen	33,039	
---	--------	--

11 tingsdomare i lönegrad Eo 29

Lön beräknad efter 29 löneklassen å E-ort	107,976	
---	---------	--

45 tingssekreterare

Lön beräknad efter 21 löneklassen å E-ort	305,640	
---	---------	--

255 tingsnotarier

230 notarier med arvode efter 4,200 kro-

nor om året	966,000	
-------------------	---------	--

25 notarier med arvode efter 4,500 kronor

om året	112,500	1,078,500	3,484,007
---------------	---------	-----------	-----------

42	biträden i lönegrad A 11		
	Lön beräknad efter 13 löneklassen å E-ort	167,454	
54	biträden i lönegrad A 9		
	Lön beräknad efter 11 löneklassen å E-ort	196,344	
51	biträden i lönegrad A 7		
	Lön beräknad efter 9 löneklassen å E-ort	170,442	
55	biträden i lönegrad A 4		
	Lön beräknad efter 6 löneklassen å E-ort	158,730	
6	biträden i lönegrad A 2		
	Lön beräknad efter 4 löneklassen å E-ort	15,516	
38	biträden i lönegrad Eo 2		
	Lön beräknad efter 3 löneklassen å E-ort	92,568	
30	biträden i lönegrad Ex 2		
	Lön beräknad efter löneklassen b å E-ort	62,820	863,874
	Vikarier		40,000
	Tingstolkar		2,800
	Kallortstillägg		4,500
	Rörligt tillägg efter 15 % (ej å notariearvoden)		388,000
	Kristillägg efter 14 % (ej å notariearvoden)		362,000
			5,145,181.

Vid beräkningen förutsattes att Kungl. Maj:ts i propositionen nr 94 till 1942 års riksdag framlagda förslag om sammanslagning till en domsaga av dels de båda Gotlandsdomsagorna och dels Södersysslets och Nordmarks domsagor komme att bifallas. Förslaget om sammanslagning av de båda sistnämnda domsagorna vann emellertid ej riksdagens bifall.

Riksdagen fann ej anledning till erinran mot den nu angivna beräkningen men förutsatte att en närmare prövning av beloppen skulle ske i samband med fastställande av staten för budgetåret 1943/44.

I samband med domsagoförvaltningens omorganisation skall, såsom nämnts under föregående punkt, förvaltningen av domsagoanslagen överflyttas från länsstyrelserna till hovrätterna och förslag rörande domsagornas medelsbehov skola avgivas av hovrätterna. I sina förut omförmälda skrivelser med anslagsäskanden ha hovrätterna i enlighet härmed behandlat jämväl anslagsbehovet för de under respektive hovrätter lydande domsagorna. Hovrätterna ha därvid, i överensstämmelse med vad som förutsattes i domsagopropositionen, utgått från att särskilda avlöningsstater skola fastställas för en var av justitiestaterna under de olika hovrätterna.

För justitiestaten under *Svea hovrätt* har denna hovrätt beräknat medel till följande ordinarie befattningshavare, nämligen 48 häradshövdingar, 2 tingsdomare och 2 inskrivningsdomare. Beträffande tingsdomarna har hovrätten erinrat, att enligt riksdagens beslut tingsdomartjänster skulle inrättas till ett antal av 11 för hela riket och att dessa skulle uppföras å ordinarie stat successivt under ett antal år. Såvitt angår domsagorna under *Svea hovrätt*, å vilka

domsagor skulle komma 5 tingsdomartjänster, har hovrätten föreslagit att tingsdomarna i de båda största, Södra Roslags och Södertörns domsagor, redan från början uppföras å ordinarie stat. I envar av dessa domsagor skulle följaktligen den ordinarie personalen, fränsett biträden, utgöras av härads-hövding, tingsdomare och inskrivningsdomare.

I fråga om anslagsbehovet till avlöningsförstärkningar åt vissa härads-hövdingar anför hovrätten följande.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition i ärendet till 1942 års riksdag skulle domsagorna under Svea hovrätt så fördelas på de fem lönegrupperna, att till första gruppen skulle hänföras — förutom domsagorna på Gotland — 8 domsagor, till den andra 9, till den tredje 19, däribland den nybildade Gotlandsdomsagan, till den fjärde 7 och till den femte 5 domsagor. Såvitt hovrätten kunnat finna, överensstämmer domsagornas fördelning på de skilda grupperna i stort sett ganska väl med de principer, som lagts till grund därför. Då emellertid tvekan kan råda, huruvida icke i ett och annat fall domsaga bort hänföras till närmast högre grupp och anledning till sådan omflyttning i varje fall kan inträda på grund av ändrade förhållanden, särskilt stads för- enande med domsaga, synes försiktigheten bjuda att beräkna anslaget till av- löningsförstärkningar med hänsyn härtill. Hovrätten har därför räknat med allenast 6 domsagor i stället för 8 i den första gruppen och med 7 i stället för 5 i den femte. Härigenom vinnes utrymme för förflyttning av två domsagor, tillhörande var och en av de fyra lägre grupperna, till närmast högre grupp.

Med tillämpning av angivna beräkningsgrunder har hovrätten upptagit ett belopp av 120,000 kronor till avlöningsförstärkningar.

Såsom extra ordinarie befattningshavare i högre lönegrad än 21 har hov- rätten upptagit 3 tingsdomare och 17 tingssekreterare. Vad angår antalet tingsnotarier och biträden erinrar hovrätten att för dessa befattningshavares vidkommande den nya organisationen av flera skäl ej kan genomföras ome- delbart. Härom anföres närmare:

Hänsyn måste tagas till notarier, som redan äro anställda i domsagorna och med fog kunnat räkna med att där få avsluta sin utbildning. Stor hänsyn måste också visas de i domsagorna anställda icke rättsbildade biträdena. Dessa ha för närvarande i allmänhet mindre krävande arbetsuppgifter och många torde ej fylla de väsentligt ökade krav, som efter den nya organisationens ge- nomförande måste ställas på de högre tjänsterna inom denna personalgrupp. Och även om utanför de nuvarande biträdenas krets väl kvalificerade aspi- ranter kunna påräknas också till dessa tjänster, kan det dröja ganska länge, innan dessa nybörjare hunnit så prövas och utbildas, att de kunna erhålla ordinarie anställning. För nyorganisationen av den icke rättsbildade persona- len har man därför räknat med en övergångstid av fem år, under vilken de föreslagna ordinarie tjänsterna för sådan personal kunna stå obesatta. I sär- skilda fall skall övergångstiden kunna utsträckas längre. Under denna tid skola notarier till större antal än det beräknade — enligt Kungl. Maj:ts pro- position 255 stycken — kunna vara anställda i domsagorna. Om under över- gångstiden biträdestjänst i 11, 9 eller 7 lönegraden står obesatt, skall sålunda tingsnotarie i stället kunna förordnas, även om det beräknade antalet notarier i domsagan överskrides.

Under denna övergångstid gäller det tydligen att pröva sig fram. Att på för- hand med någon större grad av säkerhet beräkna det antal befattningshavare av ena eller andra slaget, som härvid kan behöva tagas i anspråk för de sär-

skilda domsagornas skötsel, är ej möjligt. I all synnerhet gäller detta det första året efter den nya organisationens ikraftträdande. Förhållandena kunna komma att te sig väsentligt olika i skilda domsagor. För att rättsvården överallt skall kunna fungera utan störningar, lär det vara välbetänkt att så utmäta anslagen, att de bliva tillräckliga även i oförutsedda fall, och att ej utstaka för snäva gränser för anslagens disponerande.

Vid beräkningen av anslagsbehovet till notarier och biträden säger sig hovrätten ha först beträffande varje särskild under hovrätten hörande domsaga prövat minimibehovet av tingsnotarier under förutsättning att fullt kvalificerade domsagobiträden stode till buds och kommit till det resultatet, att under nämnda förutsättning hela antalet notarier i dessa domsagor kunde beräknas till 110, därav 108 med arvoden efter 4,200 kronor om året och 2 med arvoden efter 4,500 kronor om året. Härvid hade hovrätten utgått ifrån att notariearvode i förekommande fall borde få disponeras jämväl såsom aspirantarvode. Av skäl som förut nämnts kunde man emellertid för ifrågasättande budgetår ej påräkna fullt kvalificerade domsagobiträden i tillräckligt antal. Efter tagen kännedom om nu tjänstgörande biträdens antal och avlöningsförhållanden hade hovrätten, med utgångspunkt från att biträdesplatser nämnda år ej skulle besättas med ordinarie innehavare, ansett fog föreligga för antagandet, att under budgetåret i domsagorna under hovrätten komme att tjänstgöra minst 4 domsagobiträden i lönegrad Eo 11, 13 i lönegrad Eo 7, 77 i lönegrad Eo 4 och 17 i lönegrad Ex 4. Domsagornas behov av arbetskraft kunde dock ej förväntas bli säkerställt genom anslag, beräknat efter dessa grunder; av skäl, som i det föregående närmare utvecklats, borde ett betydande belopp ställas till förfogande att efter Kungl. Maj:ts prövning vid förefallande behov användas till avlöning antingen åt ett ökat antal notarier eller aspiranter eller åt flera eller högre kvalificerade domsagobiträden. Detta belopp torde, såvitt anginge domsagorna under Svea hovrätt, kunna upptagas till 40,000 kronor, motsvarande ungefär skillnaden mellan å ena sidan den å nämnda domsagor efter deras antal belöpande delen av den beräknade kostnaden för ordinarie domsagobiträdens löner, sedan den nya organisationen tillfullo genomförts, och å andra sidan kostnaden för avlöning åt nyssnämnda antal icke-ordinarie biträden.

Till vikarier har hovrätten vidare på grundval av de i propositionen för sådant ändamål beräknade kostnaderna upptagit ett belopp av 15,000 kronor.

Hela anslagsbehovet till avlöningar vid de under Svea hovrätt lydande domsagorna har efter sålunda angivna grunder beräknats till 2,142,340 kronor, varav 951,000 kronor till ordinarie tjänstemän, däri inbegripet kostnader för vikarier, 947,040 kronor till icke-ordinarie personal och 244,300 kronor till rörligt tillägg.

Göta hovrätt har såsom ordinarie personal i domsagorna under denna hovrätt upptagit 41 häradshövdingar, en tingsdomare och en inskrivningsdomare, de båda sistnämnda i Askims, Hisings och Sävedals domsaga.

Till avlöningsförstärkningar åt vissa häradshövdingar har hovrätten beräknat 75,000 kronor, varvid i enlighet med den i domsagopropositionen för-

ordade gruppindelningen 12 domsagor hänförs till lönegrupp II, 7 domsagor till lönegrupp III, 10 domsagor till lönegrupp IV och en domsaga till lönegrupp V. Då emellertid riksdagen icke ingått i prövning av gruppindelningen, har hovrätten åberopat vad hovrätten i yttrande över domsagoutredningens betänkande anfört till förmån för högre lönegrupsplacering av vissa domsagor. Vidare har hovrätten framhållit, att om städerna Falköping och Skara under nästa budgetår skulle bli i judiciellt avseende förenade med angränsande domsagor dessa borde uppflyttas i högre lönegrupp.

Anslagsbehovet till icke-ordinarie personal i nu ifrågakvarande domsagor kan enligt hovrättens förslag beräknas motsvara avlöningskostnaderna för 2 tingsdomare, 14 tingssekreterare, 95 tingsnotarier samt 81 biträden, däraf 14 i A 11, 17 i A 9, 20 i A 7, 20 i A 4 och 10 i Eo 4. Antalet sålunda upptagna befattningshavare av olika slag överensstämmer med vad som beräknats i domsagopropositionen utom i vad avser antalet tingsnotarier. Enligt propositionen skulle antalet notarier för de Göta hovrätt underlydande domsagornas vidkommande utgöra 87. På grund av riksdagens uttalande, att Kungl. Maj:t borde kunna disponera ett antal notariearvoden som reserv, hade hovrätten emellertid ökat detta antal med omkring 10 procent.

Med avseende å biträdesbefattningarna har hovrätten erinrat att samtliga dessa befattningar till en början endast skola få extra ordinarie karaktär. Då hovrätten emellertid ansåge det rimligt, att innan organisationen blir utbyggd och den beräknade överflyttningen av arbetsuppgifter från rättsbildad till icke rättsbildad arbetskraft i full utsträckning kan äga rum, i domsagorna anställda notarier i viss mån finge avlönas med de för biträdena avsedda avlöningsmedlen, beräknade hovrätten anslagsbeloppet på grundval av löner för ordinarie befattningshavare. Hovrätten hemställer, att om anslaget beräknas efter nu angivna grunder, hovrätterna måtte erhålla befogenhet att efter prövning av behovet av arbetskraft disponera ett eventuellt överskott å ifrågakvarande anslagsmedel till avlönande av domsagonotarier, som tjänstgöra utan avlöning, dock under villkor att de börjat tjänstgöra i domsaga åtminstone före ingången av nästa budgetår.

Till vikariatsersättningar har hovrätten med utgångspunkt från det i domsagopropositionen för sådant ändamål beräknade beloppet upptagit 14,000 kronor.

Med tillämpning av nu angivna beräkningsgrunder har anslagsbehovet till avlöningar vid justitiestaten under Göta hovrätt beräknats till 1,582,100 kronor, däraf 710,100 kronor till ordinarie tjänstemän, 735,000 kronor till icke-ordinarie personal, 14,000 kronor till vikariatsersättningar och 123,000 kronor till rörligt tillägg.

Såsom ordinarie personal i domsagorna under *hovrätten över Skåne och Blekinge* har denna hovrätt upptagit 16 häradshövdingar och en tingsdomare. Till avlöningsförstärkningar har i enlighet med domsagopropositionen beräknats 41,250 kronor, motsvarande sådan förstärkning i 4 domsagor hänförs till lönegrupp II, en domsaga hänförd till lönegrupp III och 9 domsagor hänförs till lönegrupp IV. I motsats till Svea och Göta hovrätter har hovrätten över

Skåne och Blekinge jämväl upptagit ett belopp till övergångsersättningar åt vissa häradshövdingar, vilket belopp på grundval av de i domsagopropositionen angivna ersättningsbeloppen beräknats till 12,863 kronor.

Avlöningskostnaderna för icke-ordinarie personal har hovrätten beräknat för en tingsdomare, 7 tingssekreterare, 41 tingsnotarier samt 36 biträden, vilket fränsett notarierna överensstämmer med beräkningarna i propositionen. I denna hade räknats med 38 notarier. Beträffande biträdesbefattningarna erinras att i propositionen 8 av dessa upptagits i A 11, 5 i A 9, 10 i A 7, 6 i A 4 och 7 i Eo 4. Kostnaderna för biträdena har hovrätten beräknat efter sagda fördelning av befattningshavarna på olika lönegrader, varvid emellertid räknats med samtliga befattningar som extra ordinarie samt i dyrorts-hänseende med E-ort såsom antagen genomsnittsort. Det överskott, som till följd av detta beräkningssätt kunde väntas uppkomma å anslaget, syntes enligt hovrättens mening böra kunna tagas i anspråk till avlöning åt nyssnämnda övertaliga notarier. Med hänsyn härtill hemställer hovrätten, att beträffande ifrågavarande anslag föreskrift meddelas, att hovrätten, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, må av anslaget kunna utbetala avlöning till övertalig notarie, som under övergångstiden kvarstår i tjänstgöring, under förutsättning att hans tjänstgöring i domsaga påbörjats före den 1 januari 1943.

Till ersättningar åt vissa vikarier för häradshövdingar har hovrätten vidare beräknat 10,000 kronor.

Anslagsberäkningen för domsagorna under hovrätten över Skåne och Blekinge slutar på 701,000 kronor, vilket belopp fördelas med 303,000 kronor på ordinarie tjänstemän, 343,000 kronor på icke-ordinarie personal, däri inberäknat vissa vikarier, samt 55,000 kronor på rörligt tillägg.

Hovrätten för Övre Norrland slutligen har med avseende å anslagsbehovet för de under denna hovrätt lydande domsagorna endast hänvisat till redan föreliggande utredning härutinnan.

I detta sammanhang torde vidare få anmälas en av *styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar* i skrivelse den 16 december 1942 gjord framställning angående vissa övergångsbestämmelser för sådana icke-rättsbildade domsagobiträden vilka på grund av sin ålder icke kunna erhålla ordinarie eller extra ordinarie tjänst inom den nya domsagoorganisationen. Enligt en genom styrelsens försorg verkställd utredning rörande de icke rättsbildade biträden, vilka den 1 juli 1943 uppnått en ålder av 60 år och därutöver, komma vid nämnda tidpunkt åtta biträden att befinna sig i en ålder av lägst 60 och högst 64 år. Dessa biträden hava samtliga under en längre tid (respektive 18, 22, 29, 30, 33, 35, 37 och 43 år) ägnat den huvudsakliga delen av sin arbetskraft åt domsagoarbete. Styrelsen framhåller, att en avgång den 1 juli 1943 av ifrågavarande åtta befattningshavare torde innebära betydande olägenheter för de domsagor, som därav beröras, samt anför härom:

Dessa biträden hava under en lång tjänstetid förvärvat en ingående kännedom om domsagoarbetet och därvid helt visst vunnit ej blott häradshövding-

ens utan jämväl allmänhetens förtroende. Näst domsagans chef representera de kontinuiteten i arbetet, ett förhållande som gör dem särskilt lämpade att handleda de rättsbildade biträdena under den första tiden av deras tjänstgöring. Det torde för vederbörande häradshövding bliva förenat med avsevärda svårigheter att omedelbart vid övergången till den nya ordningen erhålla kompetenta ersättare. Billigheten synes och kräva, att ifrågavarande biträden få under någon tid efter den 1 juli 1943 bibehållas i tjänst. Dessa biträden, vilka haft grundad anledning antaga, att de skulle äga kvarstå, så länge de kunde på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden, nödgas nu avgå i förtid i följd av statens övertagande av domsagoförvaltningen.

Även om ifrågavarande biträden uppenbarligen ej kunde erhålla ordinarie eller extra ordinarie tjänst och det ej heller syntes lämpligt att anställa dem som extra befattningshavare, torde det, enligt styrelsens mening, ej möta några betänkligheter att låta dem tjänstgöra mot arvode, bestämt med hänsyn till arten och omfattningen av det arbete de utföra. På ansökan av häradshövding, vilken ansökan skall åtföljas av läkarbetyg, skulle det ankomma på hovrätten att besluta om vederbörandes anställning och villkoren för densamma. I enlighet härmed har styrelsen hemställt, att de biträden, som nu avses, måtte — under förutsättning att de äro fullt arbetsföra — beredas möjlighet att vinna anställning i arvodestjänst under en tid av förslagsvis högst fem år.

Vidare har styrelsen med avseende å nu ifrågavarande domsagobiträden uttalat, att en statlig pension av 1,260 kronor borde beredas envar av dem. Å beloppet borde utgå rörligt tillägg och kristillägg, varemot från pensionen borde avräknas vad biträdet ägde uppbära på grund av den frivilliga pensionsförsäkring, som häradshövdingen haft att ombesörja, samt eventuell reduktion av pensionen äga rum beträffande den som vid avgången från tjänsten icke innehade 30 tjänsteår. Styrelsen har hemställt att Kungl. Maj:t ville vid framställning till riksdagen om pension åt ifrågavarande befattningshavare — till antalet åtta — i huvudsak biträda vad styrelsen sålunda föreslagit.

Över styrelsens nu återgivna framställning ha yttranden, efter remiss, avgivits av rikets hovrätter samt statskontoret. *Svea hovrätt* och *hovrätten över Skåne och Blekinge* ha därvid tillstyrkt bifall till framställningen. *Göta hovrätt* och *hovrätten för Övre Norrland* ha i princip icke haft något att erinra mot att de biträden, vilka den 1 juli 1943 uppnått en ålder av 60 år och därutöver beredas anställning i arvodestjänst under förutsättning att de äro fullt arbetsföra. I fråga om tiden varunder sådan anställning skulle kunna vinnas ha dessa hovrätter emellertid — under erinran att enligt 8 § 5 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet tillstånd att kvarstå i tjänst icke må beviljas för längre tid än högst tre år efter pensionsålderns inträde — föreslagit sådan begränsning att absolut avgångsskyldighet skulle inträda vid en uppnådd levnadsålder av 65 resp. 63 år. Frågan om nu ifrågavarande biträdens pensionering anser Göta hovrätt böra bliva föremål för prövning i varje särskilt fall. Hovrätten för Övre Norrland — som utgår från att sådan prövning skall äga rum — uttalar att pensionen skäligen synes böra avvägas under rättvist hänsynstagande till de pensionsförmåner som medgivas

övriga icke rättsbildade domsagobiträden. Statskontoret har förklarat sig icke hava något att erinra mot den föreslagna övergångsanordningen att de biträden, som på grund av för hög ålder icke kunna vinna pensionsberättigande anställning i statens tjänst, under en övergångstid av fem år, beredas fortsatt anställning men föreslår begränsning av tiden för anställningen intill en uppnådd levnadsålder av 67 år. Ämbetsverket förklarar sig samtidigt förutsätta, att avlöningen till dessa biträden icke i något fall bestämmes till högre belopp än vad som författningsenligt utgår till extra tjänsteman i den lönegrad, de kunna anses tillhöra under den fortsatta anställningen. Vad angår den föreslagna beräkningen av riksdagspension åt dessa biträden har statskontoret endast uttalat, att enligt ämbetsverkets mening anledning saknades att medgiva pension åt dessa biträden efter förmånligare grunder än vad som hittills tillämpats.

Departement-
schefen.

Såsom inledningsvis nämnts ha vissa med omorganisationen av domsagoförvaltningen och löneregleringen för domsagopersonalen sammanhängande frågor lämnats öppna i avvaktan på anslagsfrågornas behandling. Till en början är sålunda att beakta frågan om domsagornas fördelning på olika avlöningsgrupper och maximiantalet domsagor i varje grupp. Till grund för det i domsagopropositionen framlagda förslaget härutinnan lågo omfattande undersökningar rörande arbetsbördan i domsagorna, varvid hänsyn tagits icke blott till antalet mål och ärenden av olika slag utan jämväl till sådana faktorer, som icke kunna statistiskt återgivas, såsom fastighetsförhållandenas mer eller mindre invecklade beskaffenhet och antalet tingsställen. Betydelse hade även tillmätts vissa andra förhållanden, som icke omedelbart inverka på arbetsbördan, exempelvis kansliortens belägenhet. Beträffande några domsagor hade lönegruppsplaceringen gjorts beroende av ifrågasatta förändringar i den judiciella indelningen. Detta gällde de båda Gotlandsdomsagorna samt Södersysslets och Nordmarks domsagor, i fråga om vilka domsagor förslag om sammanslagning förelagts 1942 års riksdag, ävensom Östernärkes domsaga, beträffande vilken förelåg fråga om inkorporering av vissa områden med Örebro stad. I förslaget till gruppindelning hade sistnämnda domsaga hänförs till lönegrupp III och de fyra övriga nämnda till lönegrupp I.

Spörsmålet om domsagornas gruppindelning har nu varit föremål för ytterligare övervägande inom justitiedepartementet, sedan det tidigare föreliggande statistiska materialet kompletterats med uppgifter för det senast förflutna kalenderåret. Beträffande de domsagor, vilkas lönegruppsplacering gjorts beroende av indelningsändringar, erinras att den föreslagna föreningen av de båda Gotlandsdomsagorna kommit till stånd medan däremot någon förändring ej skett beträffande Södersysslets och Nordmarks domsagor. I enlighet med vad som förutsatts i domsagopropositionen torde den genom sammanslagningen uppkomna Gotlandsdomsagan böra hänföras till lönegrupp III. Östernärkes domsaga bör, sedan de till inkorporering föreslagna områdena numera införlivats med Örebro stad, placeras i lönegrupp II. Med avseende å gruppindelningen i övrigt är av betydelse, att staden Skara, därest Kungl. Maj:ts i pro-

position nr 159 till årets riksdag framlagda förslag bifalles, från och med den 1 januari 1944 kommer att förenas med Skånings, Valle och Vilske domsaga, vilken domsaga i sådant fall bör placeras i lönegrupp II i stället för lönegrupp I enligt förslaget. I detta sammanhang må nämnas, att även städerna Simrishamn och Ronneby vid bifall till i nämnda proposition framlagda förslag med ingången av nästa kalenderår komma att införlivas med angränsande domsagor. Till dessa utvidgningar av vissa domsagors områden har emellertid hänsyn tagits redan i det till 1942 års riksdag framlagda förslaget till gruppindelning. Den nu verkställda översynen av domsagornas lönegruppsplacering har icke givit anledning att utöver vad nyss sagts frångå sagda förslag mer än i ett fall, nämligen beträffande Piteå domsaga, vilken enligt förslaget hänförs till lönegrupp III. Sedan staden Piteå, som är kansliort för domsagan, från och med den 1 januari 1943 förenats med denna, tillhör domsagan de mest arbetstygda inom sagda grupp. I betraktande av kansliortens nordliga läge och med hänsyn jämväl till att domsagan har tingsställen, förutom å kansliorten, i Arvidsjaur och Arjeplog, vilka orter äro belägna på betydande avstånd från Piteå, synes domsagan böra hänföras till lönegrupp IV. Denna placering har även förordats av hovrätten för Övre Norrland. Antalet domsagor i de olika grupperna skulle enligt det sagda bliva: 20 i grupp I, 29 i grupp II, 28 i grupp III, 32 i grupp IV och 6 i grupp V. En uppställning utvisande den sålunda gjorda gruppindelningen torde få fogas till statsrådsprotokollet såsom bilaga (*Bilaga A*).

Såsom föreslagits i domsagopropositionen torde gruppindelningen böra fastställas av Kungl. Maj:t inom en av riksdagen angiven ram, vilken lämpligen bör bestämmas så att utrymme finnes för uppflyttning i högre lönegrupp, då så beträffande någon domsaga finnes påkallat med hänsyn exempelvis till att med domsagan införlivas en stad som tidigare haft rådhusrätt. Kungl. Maj:t torde därför böra äga möjlighet att, om särskilda förhållanden därtill föranleda, till envar av lönegrupperna II—IV hänföra högst två domsagor utöver det antal som nyss angivits eller således — med utgångspunkt från den angivna gruppindelningen — till grupp II högst 31, till grupp III högst 30 samt till grupp IV högst 34 domsagor.

I enlighet med riksdagens beslut har till grund för beräkningen av övergångsersättningarna till häradshövdingar, som efter löneregleringen skulle få minskade inkomster, lagts medelinkomsten under tioårsperioden 1933—1942. Beloppen ha specificerats i förenämnda bilaga. De sammanlagda kostnaderna för ifrågavarande ändamål, som enligt de i domsagopropositionen på grundval av inkomsterna under åren 1932—1941 gjorda beräkningarna uppgingo till 97,306 kronor för första övergångsåret, bliva enligt de nya beräkningarna 87,039 kronor för samma tid.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle övergångsersättning utgå i samtliga fall då häradshövding komme att vidkännas inkomstminskning, dock ej till häradshövdingen i Södra Roslags domsaga, som enligt förbehåll vid utnämningen (jfr prop. nr 150/1940 s. 17) förklarats skyldig att underkasta sig

lönereglering utan rätt till sådan ersättning. Riksdagen har emellertid ansett tveksamt, huruvida ersättning borde utgå till häradshövdingar som utnämnts efter det domsagoutredningen den 22 september 1939 avlämnade sitt betänkande, enär även i fullmakterna för dessa inryckts föreskrift om skyldighet att underkasta sig framtida lönereglering, ehuru ingenting nämnts om eventuell rätt till övergångsersättning. Frågan gäller sex häradshövdingar, till vilka med tillämpning av angivna beräkningsgrund skulle komma att utgå övergångsersättningar med sammanlagt 6,207 kronor under första året. Med avseende å detta spörsmål må erinras, att förslaget om övergångsersättning till häradshövdingarna står i principiell överensstämmelse med det förfaringssätt som tillämpades vid löneregleringen för landsstatstjänstemännen år 1925, då landssekreterarnas och landskamrerarnas sportler indrogos. Denna lönereglering trädde i kraft den 1 juli 1925. I fullmakterna för landssekreterare och landskamrerare, som utnämnts de närmaste åren dessförinnan, hade intagits föreskrift om skyldighet för vederbörande att underkasta sig de avlöningsbestämmelser som kunde bliva gällande i sammanhang med förestående lönereglering för landsstaten. Dessa befattningshavare tillerkändes emellertid från den 1 juli 1925 övergångsersättning efter samma grunder som övriga landssekreterare resp. landskamrerare. Liksom föreslagits beträffande häradshövdingarna utgick sålunda övergångsersättning, oavsett om övergångsskyldighet stadgats i fullmakterna eller icke. En sådan lösning torde också bäst överensstämma med billighetens krav. Däremot kan det synas mera tveksamt huruvida övergångsersättningen i de fall, då övergångsskyldighet stadgats, skall beräknas, liksom för tidigare utnämnda häradshövdingar, efter de tio sista årens sportelavkastning i domsagan eller allenast efter den sportelavkastning vederbörande häradshövding själv uppburit. Med hänsyn till den relativt korta tid som ifrågavarande häradshövdingar innehaft sina ämbeten och de extraordinära förhållanden som därunder varit rådande, synes emellertid en beräkning enligt sistnämnda alternativ vara mindre tillfredsställande. Jag förordar därför, att övergångsersättningarna, i överensstämmelse med vad som skedde vid landsstatsslöneregleringen, beräknas efter enhetliga grunder för samtliga häradshövdingar. Till häradshövdingen i Södra Roslags domsaga skall dock såsom förut nämnts någon ersättning icke utgå.

Till vinnande av upplysning i vad mån de häradshövdingar, som icke äro skyldiga att övergå å ny stat, önska kvarstå å den äldre staten, torde dessa häradshövdingar böra anmodas att göra anmälan härom till justitiedepartementet. Enär häradshövding, som kvarstår å gammal stat, enligt statsmakternas förra året fattade beslut icke kommer att åtnjuta högre årliga löneförmåner än om han underkastar sig lönereglering — däremot kommer sådan häradshövding att såtillvida bliva förmånligare ställd som han äger kvarstå i tjänst under längre tid än den som övergår å ny stat — kan man, oavsett om alla häradshövdingar övergå å ny stat eller ej, beräkna häradsrätternas anslagsbehov för nästa budgetår som om samtliga häradshövdingar komma att åtnjuta avlöning enligt den nya ordningen. Skulle för någon häradshöv-

ding, som vill kvarstå å äldre stat, fråga uppkomma om personligt lönetillägg utöver vad som motsvarar löneförmåner enligt lönegraden B 2, torde, i enlighet med vad som i sådant hänseende förutsattes vid 1942 års riksdagsbehandling, denna fråga få underställas riksdagen i särskild ordning.

I samband med regleringen av häradshövdingarnas löner bör stadgas förbud för häradshövding att mottaga sådana uppdrag eller befattningar som avses i 4 § 2 mom. civila avlöningsreglementet ävensom skiljemannauppdrag annat än som ordförande eller såsom ensam skiljedomare (jfr domsagoprop. sid. 42 f; sammansatt stats- och första lagutskotts utlåt. nr 3 sid. 39). Såsom föredragande departementschefen uttalade i domsagopropositionen bör härvid en övergångsbestämmelse meddelas av innebörd, att det föreslagna ovillkorliga förbudet mot innehav av uppdrag under de tio första åren efter löneregleringens ikraftträdande icke skall gälla sådana uppdrag som innehavas vid tiden för ikraftträdandet. Kungl. Maj:ts tillstånd skall dock utgöra villkor för fortsatt innehav av ett uppdrag, därest sådant tillstånd såvitt angår andra tjänstemän erfordras på grund av avlöningsreglementets bestämmelser.

Häradshövdingarna böra övergångsvis äga åtnjuta barntillägg efter samma grunder som tillämpats vid 1939 års lönereglering för befattningshavare vid allmänna civilförvaltningen.

Rörande de ändringar i civila avlöningsreglementet och allmänna pensionsreglementena, som föranledas av löneregleringen för häradshövdingarna m. m., torde förslag framdeles komma att anmälas av chefen för finansdepartementet.

Vad angår avlöningsförhållandena för domsagopersonalen i övrigt torde 1942 års riksdagsbeslut böra kompletteras beträffande vissa detaljer. I domsagopropositionen behandlades sålunda ej närmare frågan om ersättning till vikarie för befattningshavare i domsaga. I fråga om domsagobiträderna torde i detta hänseende allmänna regler böra gälla. För övriga befattningshavare synas däremot reglerna om ersättning vid vikariat böra utformas i huvudsaklig anslutning till nuvarande bestämmelser i ämnet. Tingsdomare, tingssekreterare eller tingsnotarie, som förordnas att upprätthålla högre befattning i domsagan, bör alltså icke vara berättigad att i anledning härav uppbära särskild vikariatsersättning. Detsamma bör gälla, därest någon, som ej är befattningshavare i domsagan, förordnas att vikariera för häradshövding, tingsdomare, chef för inskrivningsavdelning eller tingssekreterare. Kan förordnande att uppehålla häradshövdingämbetet väntas bli av längre varaktighet, torde Kungl. Maj:t böra äga medgiva, att den förordnade må uppbära vikariatslön med belopp som bestämmes för varje särskilt fall. Enär vikarie för häradshövding jämlikt 1 kap. 10 § rättegångsbalken skall förordnas av hovrätten, bör vikariatslön i dessa fall kunna utgå utan hinder av att förordnandet ej meddelats i den ordning som är stadgad för den uppehållna tjänstens besättande med ordinarie innehavare. Vikarie för tingsnotarie bör åtnjuta ersättning som om han själv vore innehavare av den uppehållna tjänsten.

Gällande bestämmelser angående ersättning vid vissa förordnanden i anledning av arbetet med uppläggande av nya fastighetsböcker torde böra anslutas till de nya lönebestämmelserna. Det nu utgående arvodet å 3,000 kronor vid förordnande att förvalta häradshövdingämbete under tid, då häradshövdingen åtnjuter ledighet för uppläggande av nya fastighetsböcker, eller att biträda häradshövding vid fastighetsböckernas uppläggande, bör sålunda höjas till belopp motsvarande det beslutade arvodet för tingsnotarier och fiskalsaspiranter, d. v. s. 4,200 kronor, eller i förut omförmälda, mera avlägset belägna domsagor 4,500 kronor. I principiell överensstämmelse med vad som nu gäller bör hovrätten dock kunna bestämma, att den förordnade i stället skall åtnjuta lön och övriga förmåner såsom extra tjänsteman i lönegraden Ex 20, därest han vid annan tjänstgöring skolat åtnjuta sådana avlöningsförmåner eller eljest med hänsyn till av honom fullgjord tjänstgöring särskilda skäl därtill föranleda.

De nya avlöningsbestämmelserna för domsagopersonalen böra kompletteras med vissa övergångsbestämmelser för de nuvarande befattningshavarna. Frågan om rätt för de befattningshavare, vilka i samband med löne regleringen erhålla ordinarie eller extra ordinarie anställning, att i löneturs- och pensionshänseende tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring torde få avgöras av Kungl. Maj:t. Vad särskilt angår den nuvarande chefen för inskrivningsavdelningen i Södra Roslags domsaga bör denne, om han utnämnes till denna befattning, vid inplacering i löneklass få tillgodoräkna sig hela den tid han bestritt sin nuvarande tjänst. Tingssekreterare bör i sådant hänseende äga tillgodoräkna tid varunder han i egenskap av fiskal eller domsagosekreterare uppburit lön enligt 21 löneklassen och vad beträffar de icke rättsbildade domsagobiträderna bör vid löneklassplaceringen skäligen hänsyn tagas till tidigare tjänstgöring i domsaga och eventuellt annorstädes.

Förordnande såsom tingssekreterare bör under en övergångstid av tre år kunna meddelas fiskal, även om han ej vunnit extra ordinarie anställning. Intill dess han kan vinna befordran till extra ordinarie fiskal, bör dylik tingssekreterare bibehållas vid sin löneställning i hovrätten, d. v. s. vid bifall till förslaget om löne reglering för de extra fiskalerna vid sin ställning såsom extra tjänsteman i lönegraden Ex 20.

Den som under tiden den 1 juli 1942—den 30 juni 1943 eller någon del därav tjänstgjort såsom förste eller andre notarie eller såsom oavlönat rättsbildat biträde i domsaga bör utan hinder av att han icke är tingsnotarie eller tingsnotarieaspirant äga tjänstgöra i domsaga intill den 1 januari 1944 och med hovrättens medgivande även därefter. Vidare bör den som under sagda tid eller del därav tjänstgjort såsom förste eller andre notarie eller såsom oavlönat rättsbildat biträde äga tjänstgöra i domsagan såsom tingsnotarieaspirant och tingsnotarie, intill dess sammanlagda tiden för hans tjänstgöring såsom förste notarie, andre notarie, tingsnotarie och tingsnotarieaspirant utgör tre år.

De icke rättsbildade biträden, som på grund av hög ålder icke kunna vinna pensionsberättigande anställning i statens tjänst, böra i enlighet med härads-hövdingföreningens förslag kunna beredas fortsatt anställning i arvodestjänst under en övergångstid av fem år. Absolut avgångsskyldighet bör dock inträda vid uppnådda 67 år. Ersättningen till dessa biträden bör, såsom statskontoret förutsatt, icke bestämmas högre än vad som motsvarar avlöning till extra tjänsteman i den lönegrad de kunna anses tillhöra under den fortsatta anställningen. Frågan om pension till nu ifrågakarande biträden torde böra underställas riksdagen i varje särskilt fall.

Utöver vad nu nämnts torde övergångsbestämmelser erfordras beträffande en del detaljfrågor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter härutinnan.

Enligt det i domsagopropositionen framlagda förslaget till personalorganisation för domsagorna skulle, under förutsättning bland annat att Södersysslets och Nordmarks domsagor förenades till en domsaga, följande befattningshavare vara anställda i domsagorna, nämligen 114 häradshövdingar, 11 tingsdomare, 3 inskrivningsdomare, 45 tingssekreterare, 255 tingsnotarier samt 208 ordinarie och 68 icke-ordinarie domsagobiträden. Biträdena skulle vid fullt utbyggd organisation vara placerade i följande lönegrader, nämligen 42 i A 11, 54 i A 9, 51 i A 7, 55 i A 4, 6 i A 2, 38 i Eo 2 och 30 i Ex 2. Riksdagen framställde ej erinran mot det sålunda beräknade antalet befattningshavare av olika slag utom i vad avsåg antalet tingsnotarier. Härutinnan uttalade riksdagen att antalet ej syntes böra fastläsas vid en bestämd siffra utan att Kungl. Maj:t borde kunna disponera över ett antal notariearvoden såsom reserv. I sina skrivelser med anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 ha hovrätterna icke ifrågasatt andra jämkningar beträffande personalorganisationen än som betingas dels av att angivna domsagor i Värmlands län skola bestå såsom särskilda judiciella enheter och dels av att erforderlig marginal, i överensstämmelse med vad riksdagen uttalat, bör finnas beträffande antalet tingsnotarier. Av förstnämnda anledning bör antalet häradshövdingar ökas med en, antalet tingssekreterare minskas med en och antalet tingsnotarier ökas med två, varjämte i stället för ett biträde i lönegraden A 9 och ett i lönegraden A 4 böra upptagas två biträden i lönegraden A 7. Det behövliga antalet notariearvoden i reserv torde tills vidare kunna beräknas till tio procent av det eljest erforderliga antalet. Erinras må, att hela antalet notarier i domsagorna genom omorganisationen skall minskas med omkring en tredjedel. Frånsett nu berörda jämkningar torde andra ändringar icke böra vidtagas beträffande personalorganisationen än viss förstärkning av den för de fyra största domsagorna avsedda personalen. Enligt domsagoutredningens till grund för Kungl. Maj:ts förslag liggande plan för notarieorganisationen i dessa domsagor skulle för en var av Södra Roslags, Södertörns samt Askims, Hising och Sävédals domsagor avses 5 och för Sollentuna och Färentuna domsaga 4 notariearvoden, varvid utredningen emellertid förutsatt, att i varje domsaga alltid skulle tjänstgöra sammanlagt minst 6 resp. 5 notarier och no-

tarieaspiranter (jfr domsagoprop. sid. 75). Principen att samtliga notarier, som erfordras för domsagornas skötsel, böra åtnjuta ersättning synes emellertid böra föranleda att för var och en av ifrågavarande fyra domsagor beräknas ytterligare ett notariearvode. Vad särskilt angår Sollentuna domsaga må vidare erinras, att utredningens förslag om inrättande även i denna domsaga av en inskrivningsavdelning med särskild chef icke biträtts av statsmakterna. Vid sådant förhållande synes för domsagan böra avses ytterligare ett biträde med placering i lönegraden A 11. I enlighet med vad nu sagts skulle antalet tingsdomare och inskrivningsdomare utgöra oförändrat 11 resp. 3 samt antalet tingssekreterare 44. Antalet tingsnotarier skulle bli 261, vartill skulle komma 26 arvoden i reserv, eller sålunda sammanlagt 287. Den ordinarie biträdesorganisationen skulle bestå av 209 biträden, därav 43 i A 11, 53 i A 9, 53 i A 7, 54 i A 4 och 6 i A 2. Härtill skulle liksom förut komma 38 biträden i Eo 2 och 30 biträden i Ex 2. Fördelningen på de olika domsagorna av tingsdomare, tingssekreterare, tingsnotarier och biträden torde böra ankomma på Kungl. Maj:t.

Enligt riksdagens beslut skola tingsdomarna successivt upptagas på ordinarie stat. Under första övergångsåret torde, såsom vederbörande hovrätter förordnat, endast tingsdomarbefattningarna i de tre största domsagorna samt ytterligare en dylik befattning under hovrätten över Skåne och Blekinge — lämpligen i Östra och Medelsta domsaga — böra göras ordinarie. För utbygget av biträdesorganisationen skall, såsom förutsattes i domsagopropositionen, gälla en övergångstid av fem år, i undantagsfall längre tid. Under övergångstiden skall antalet biträdesbefattningar i högre lönegrader successivt ökas. För budgetåret 1943/44 torde i enlighet härmed icke böra inrättas flera befattningar i 11, 9 och 7 lönegraderna än som motsvarar högst en fjärdedel av hela det antal dylika befattningar som skola finnas vid fullt utbyggd organisation. I den mån tills vidare får anstå med inrättande av högre biträdesbefattningar, bör i stället antalet tingsnotarier få utökas. Att på förhand med någon större grad av säkerhet beräkna det antal befattningshavare av ena eller andra slaget, som härvid kan behöva tagas i anspråk för de särskilda domsagornas skötsel, är emellertid, såsom Svea hovrätt framhållit, ej möjligt. Då emellertid det minskade medelsbehovet till biträdesorganisationen kommer att uppvägas av ökade kostnader för notarier, torde man vid anslagsberäkningen kunna utgå från ett anslagsbehov motsvarande kostnaderna för den fullt utbyggda organisationen. Detta förfaringssätt har också tillämpats av samtliga anslagsäskande hovrätter. Vid denna beräkning torde emellertid hänsyn böra tagas till att inga biträdesbefattningar under den första tiden skola upptagas å ordinarie stat.

Såsom förutsattes i domsagopropositionen böra särskilda avlöningsstater fastställas för en var av justitiestaterna under de olika hovrätterna. Det torde emellertid vara tillräckligt att dessa stater fastställas av Kungl. Maj:t inom ramen för en av riksdagen fastställd gemensam avlöningsstat för samtliga domsagor i riket. Beräkningen för budgetåret 1943/44 av de olika an-

slagsposterna i denna gemensamma stat torde med tillämpning av vad som anförts i det föregående böra ske på följande sätt.

Under en anslagspost till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* bör beräknas lön åt 115 häradshövdingar, 4 tingsdomare och 3 chefer för inskrivningsavdelning med $(1,721,320 + 42,852 + 33,039)$ 1,797,211 kronor. Vidare böra från denna post bestridas kostnaderna för avlöningsförstärkningar och övergångsersättningar till vissa häradshövdingar. Med utgångspunkt från den i bilaga A angivna lönegruppsindelningen av domsagorna kunna dessa kostnader beräknas till 256,250 kronor resp. 87,039 kronor. Enär häradshövdingarna enligt gällande ordning åtnjuta lön i förskott men avlöningen efter löneregleringens genomförande kommer att utbetalas i efterskott, bör dessutom i överensstämmelse med vad som tidigare skett vid liknande tillfällen (se t. ex. prop. 164/1932 sid. 25 och 56) upptagas ett belopp till övergångslön åt dem. Till häradshövding bör sålunda vid ingången av juli månad 1943 utbetalas ett belopp av 375 kronor, motsvarande vad han skulle ha i sin befattning uppburit såsom lön för nämnda månad, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande för honom. För detta ändamål erfordras 43,125 kronor. Posten skulle alltså uppföras med $(1,797,211 + 256,250 + 87,039 + 43,125 = 2,183,625)$ i runt tal 2,184,000 kronor.

Liksom i gällande avlöningsstat för häradsrätterna bör i den nya staten upptagas en post till *arvoden och särskilda ersättningar*, bestämda av Kungl. Maj:t, å 2,800 kronor. Beloppet motsvarar nu utgående arvoden till tingstolkar (jfr statsliggaren sid. 124).

Samtliga övriga lönekostnader för domsagornas personal, fränsett rörligt tillägg och kristillägg, böra under nästa budgetår bestridas från en anslagspost till *avlöningar till icke-ordinarie personal*. Under denna post böra följaktligen beräknas avlöningar till 7 tingsdomare, 44 tingssekreterare och 287 tingsnotarier med $(68,862 + 278,730 + 1,214,400)$ 1,561,992 kronor. Kostnaderna för personalorganisationen i övrigt böra av skäl, som närmare utvecklats i det föregående, beräknas till belopp motsvarande kostnaderna för den fullt utbyggda biträdesorganisationen, varvid emellertid samtliga biträden böra tänkas uppförda å extra ordinarie eller extra stat. Medelsbehovet skulle i enlighet härmed beräknas motsvara avlöningskostnaderna för följande antal biträden i olika lönegrader, nämligen 43 i Eo 11, 53 i Eo 9, 53 i Eo 7, 54 i Eo 4, 44 i Eo 2 och 30 i Ex 2. Dessa kostnader bliva 839,832 kronor. Härtill komma kostnader för vikarier, vilka utgifter torde böra upptagas något högre än i domsagopropositionen, förslagsvis med 50,000 kronor. Slutligen böra under denna anslagspost upptagas medel jämväl till ersättningar vid förordnanden i domsaga i anledning av arbetet med uppläggande av nya fastighetsböcker. Kostnaderna för detta ändamål, vilka för närvarande uppgå till omkring 34,000 kronor (jfr domsagoprop. sid 96), torde — med hänsyn bland annat till den i det föregående föreslagna regleringen av ersättningen vid ifrågavarande förordnanden — böra upplagas med i runt tal 40,000 kronor. Vid de nu gjorda beräkningarna ha avlöningskost-

naderna beräknats efter medellöneklass och å medelort. I enlighet med det anförda skulle anslagsposten till icke-ordinarie personal uppföras med $(1,561,992 + 839,832 + 50,000 + 40,000 = 2,491,824)$ i runt tal 2,492,000 kronor. Posten bör, såsom förutsatts i domsagopropositionen, tills vidare uppföras förslagsvis. I samband med att särskilda avlöningsstater fastställas för justitiestaterna under de olika hovrätterna bör föreskrift meddelas, att de i dessa stater uppförda anslagsposterna till icke-ordinarie personal icke må överskridas utan medgivande av Kungl. Maj:t.

Kostnaderna för rörligt tillägg böra bestridas från en för ändamålet särskilt uppförd anslagspost å 391,200 kronor. Vid detta beloppes bestämmande har hänsyn tagits till att sådant tillägg icke skall utgå å tingsnotarie- eller tingsnotarieaspirantarvoden.

För häradsrätterna torde böra fastställas en personalförteckning enligt vanliga grunder. Chef för inskrivningsavdelning synes böra erhålla tjänstebemyndningen särskild inskrivningsdomare.

Såsom förutsatts i propositionen till förra årets riksdag bör i anledning av domsagoreformen en *ny domsagostadga* utfärdas.

På grund härav har under hösten 1942 inom justitiedepartementet utarbetats en promemoria med utkast till domsagostadga (justitiedepartementets promemorior 1942:6), varöver efter remiss yttranden avgivits av samtliga hovrätter ävensom styrelserna för föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen yngre jurister vid Svea hovrätt, föreningen yngre jurister under Göta hovrätt och Sveriges yngre juristers förening. Utkastet har därefter gjorts till föremål för översyn. Det i anledning härav upprättade förslaget torde såsom bilaga (*Bilaga B*) få fogas vid statsrådsprotokollet.

Olikheterna mellan det sålunda föreliggande förslaget och gällande stadga, för vilken redogörelse lämnats i domsagopropositionen (sid. 13 ff.), äro väsentligen betingade av statsmakternas förra året fattade beslut rörande personalorganisationen i domsagorna. Beträffande det närmare innehållet av förslaget får jag hänvisa till författningstexten. För vissa spørsmål, vilka föranlett uttalanden av riksdagen, torde emellertid böra i korthet redogöras.

I förslaget ha till skillnad från gällande stadga upptagits bestämmelser (2 §) om tillsättning av häradshövdingämbeten. I domsagopropositionen framhölls, att övertvägande skäl syntes tala för att bibehålla hovrätterna vid deras nuvarande rätt att avgiva förslag till återbesättande av sådana ämbeten. Den nuvarande ordningen kunde emellertid icke anses tillfredsställande ur den synpunkten, att hovrätternas förslag i regel bleve utan betydelse, enär de mest meriterade sökandena brukade anmäla sig direkt hos Kungl. Maj:t. Det syntes därför böra övertvägas, huruvida icke en ändring borde ske i så måtto, att rätten att göra ansökan direkt hos Kungl. Maj:t, vilken nu ansågs böra tillkomma ordinarie innehavare av domarämbete, på lämpligt sätt inskränktes. Riksdagen ansåg för sin del, att häradshövdingämbeten borde utan undantag sökas hos Kungl. Maj:t och att sålunda hovrättsförslagen borde avskaffas. För att tillgodose det behov, som avsetts med hovrättsförslagen, kunde det enligt riksdagens mening vara lämpligt att

Kungl. Maj:t innan ärendet avgjordes inhämtade yttranden från hovrätternas presidenter.

Enligt min mening tala starka skäl för hovrättsförslagets bibehållande. Det syfte riksdagen velat vinna synes bliva tillgodosett, om rätten att söka häradshövdingämbete direkt hos Kungl. Maj:t i huvudsak avskaffas. Den-na rätt torde böra tillkomma endast vissa högt kvalificerade ämbetsmän i förtroendeställning, såsom riksdagens ombudsmän, justitiekanslern samt statssekreterare och expeditiönschefer. I vissa fall kan det vara lämpligt att efter det hovrättsförslag afgivits inhämta yttrande från övriga hovrätter eller hovrättspresidenter eller någon av dem beträffande de sökande. Här åsyftas bl. a. det fall att en sökande, vilken tillhör eller lyder under viss hovrätt, an-söker om ett häradshövdingämbete under en annan hovrätt.

Enligt förslaget till domsagostadga skall i överensstämmelse med riksdagens beslut tingsdomare utnämnas eller förordnas av Kungl. Maj:t (3 §). Tingsdomarna äro avsedda att ersätta de nuvarande biträdande domarna och assessorssekreterarna. Förordnande skall i regel meddelas för en tid av tre år. Till tingsdomare synes företrädesvis böra utses assessor i hovrätt. Vikarie för tingsdomare skall enligt förslaget förordnas av hovrätt, vilken även har att besluta om befattningens uppehållande då den icke är tillsatt (30 §).

Enligt kungörelse den 22 juni 1939 (nr 340) är assessor icke skyldig att framför yngre assessor mottaga förordnande såsom domhavande eller biträdande domare under längre tid än sammanlagt två år. I domsagopropo-sitionen framhölls, att assessor i hovrätt borde vara pliktig att mottaga förordnande som tingsdomare samt att frågan, huruvida sådan skyldighet skulle vara tidsbegränsad, syntes böra bliva föremål för ytterligare över-vägande. Riksdagen anförde, att skäl talade för att den nuvarande tidsbe-gränsningen borttoges.

Enligt min mening böra hovrättsassessorerna vara pliktiga att utan tids-begränsning mottaga förordnanden av ifrågavarande slag. Tidsbegränsning-ens avskaffande torde i praktiken icke bliva av någon större betydelse, bl. a. med hänsyn till att tingsdomarbefattningarna komma att successivt besät-tas med ordinarie innehavare. Beträffande av hovrätt meddelade vikariats-förordnanden synes i kontrollsyrte den begränsningen böra gälla, att asses-sor, vilken innehaft förordnande att förvalta häradshövdingämbete eller att tjänstgöra som tingsdomare under sammanlagt tre år, må av hovrätten med-delas ytterligare dylikt förordnande endast under förutsättning att annan assessor, som kan anlitas för uppgiften, icke finnes att tillgå eller ock Kungl. Maj:t för särskilt fall lämnat sitt medgivande därtill. En bestämmelse härom har upptagits i förslaget till domsagostadga (32 §). Skyldighet för assessor att i nu nämnd omfattning mottaga förordnanden av ifrågavarande slag synes lämpligen böra föreskrivas i hovrätternas arbetsordningar.

Riksdagen har ansett, att av tiden för tingsmeritering sex månader må kunna fullgöras genom viss tjänstgöring hos åklagare. I förslaget har i an-ledning härav upptagits ett stadgande (20 §), att med tjänstgöring i domsaga

må till en tid av högst sex månader likställas väl vitsordad tjänstgöring såsom biträde åt landsfogde eller förste stadsfiskalen i Stockholm. I överensstämmelse med vad riksdagen förordnat har i förslaget till domsagostadga föreskrivits (9 §), att samtliga tjänster såsom domsagobiträden skola tillsättas av hovrätten efter förslag av häradshövdingen.

Vissa spörsmål, vilka framförts i remissyttrandena, äro föremål för särskild utredning, bland andra frågan om beviljande av tjänstebrevsrätt för kommissionär i domsaga.

Vid utarbetandet av förslaget till domsagostadga har förutsatts, att för Södra Roslags, Södertörns samt Askims, Hisings och Sävedals domsagor, i vilka särskilda inskrivningsavdelningar äro avsedda att finnas, skola vid sidan av domsagostadgan gälla särskilda arbetsordningar, utfärdade av Kungl. Maj:t.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för häradsrätterna:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning		
Tjänstemän å ordinarie stat.		
115 häradshövdingar	B	2
4 tingsdomare	A	29
3 särskilda inskrivningsdomare	A	29
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.		
7 tingsdomare	Eo	29
44 tingssekreterare	Eo	22;

dels fastställa följande avlöningsstat för häradsrätterna, att tillämpas under budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.	
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 2,184,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 2,800
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 2,492,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 391,200
Summa kronor 5,070,000;	

dels medgiva, att till häradshövding, som övergår å den nya avlöningsstaten, må vid ingången av juli månad 1943 ut-

betalas ett belopp av 375 kronor, motsvarande vad han skulle hava i sin befattning uppburit såsom lön för nämnda månad, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande för honom, samt att kostnaderna härför må bestridas från den i avlöningsstaten för häradsrätterna upptagna anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän;

dels ock till Häradsrätterna: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag

av ..... kronor 5,070,000.

3. Häradsrätterna: Omkostnader, förslagsanslag. Enär häradshövdingarna sedan gammalt haft att själva svara för de förvaltningskostnader i domsagorna som icke bäras av de tingshusbyggnadsskyldige, ha, fränsett anslagen till reseersättningar och till nya fastighetsböcker för landet, några medel till omkostnader för domsagoförvaltningen hittills icke funnits anvisade å riksstaten. I samband med att häradshövdingarnas sportler indragas till statsverket skola icke blott de av dem bestridda förvaltningsutgifterna utan jämväl vissa utgifter, som för närvarande bekostas av de tingshusbyggnadsskyldige, övertagas av statsverket. Från och med nästa budgetår bör därför i riksstaten uppföras ett nytt anslag med rubrik Häradsrätterna: Omkostnader.

Närmare bestämmelser rörande fördelningen av kanslikostnaderna i domsaga mellan statsverket och de tingshusbyggnadsskyldige ha meddelats i lagen den 18 juli 1942 (nr 658) om bestridande av kostnaderna för domsagas kansli. Enligt 1 § denna lag, som skall träda i kraft den 1 juli 1943, åligger det tingslag att bekosta erforderliga lokaler för domsagas kansli jämte möbler och andra dylika inventarier ävensom uppvärmning, belysning och städning av lokalerna. Övriga kostnader för domsagas kansli, såsom för skrivmaskiner, skrivmaterialier och andra dylika förbrukningsartiklar, inbindning av domböcker och protokoll samt telefon, bestridas av statsverket.

I domsagopropositionen har, med utgångspunkt från sagda bestämmelser, det årliga anslagsbehovet till häradsrätternas omkostnader beräknats till 390,000 kronor enligt följande specifikation.

1. Sjukvård m. m.	kronor	25,000
2. Reseersättningar	»	100,000

3. Expenser:

a) Skrivmateriel, papper, blanketttryck o. dyl.	kronor	100,000
b) Telefon m. m.		
Telefonabonnemang	kronor	40,000
Samtals- och telegramavgifter, annonsering	kronor	30,000
	»	70,000

c) Inköp och underhåll av kontorsma- skiner	kronor 35,000	
d) Bokinköp	» 10,000	
e) Bindning av böcker och handlingar m. m.	» 50,000	kronor 265,000
		Kronor 390,000.

Rörande den närmare beräkningen av de olika utgiftsposterna torde få hänvisas till propositionen (sid. 94 f.).

1942 års riksdag fann ej anledning till erinran mot den sålunda gjorda beräkningen men förutsatte, liksom beträffande avlöningskostnaderna, att en närmare prövning av de olika beloppen skulle ske vid fastställande av staten för budgetåret 1943/44. Riksdagen påpekade emellertid, att det till bokinköp för domsagorna beräknade beloppet, 10,000 kronor, förefölle vara väl knappt tilltaget.

I sina förut omförmälda skrivelser med anslagsäskanden ha *Svea* och *Göta hovrätter* samt *hovrätten över Skåne och Blekinge* verkställt beräkningar rörande anslagsbehovet till omkostnader under nästa budgetår för de under respektive hovrätter lydande domsagorna. Med utgångspunkt från de i domsagopropositionen gjorda beräkningarna ha kostnaderna uppskattats till 172,400 kronor för justitiestaten under *Svea* hovrätt, 139,000 kronor för justitiestaten under *Göta* hovrätt samt 59,000 kronor för justitiestaten under *hovrätten över Skåne och Blekinge*. *Svea* hovrätt har dock i anslutning till riksdagens uttalande beräknat högre belopp till bokinköp än enligt propositionen, nämligen efter en kostnad av 20,000 kronor för samtliga domsagor i riket, och i samband därmed har även beräknats något ökade medel till bindning av böcker och handlingar. *Hovrätten för Övre Norrland* har beträffande anslagsbehovet till omkostnader vid domsagorna under denna hovrätt, liksom beträffande avlöningskostnaderna, endast hänvisat till redan föreliggande utredning i ämnet.

Departements-
chefen.

Den i domsagopropositionen gjorda beräkningen rörande de årliga omkostnaderna i domsagorna torde kunna läggas till grund för anslagsberäkningen för nästa budgetår. Med hänsyn till riksdagens uttalande rörande det för bokinköp avsedda beloppet och då man dessutom under första övergångsåret torde böra räkna med en del mindre utgifter av engångsnatur, synes anslagssumman emellertid böra höjas med förslagsvis 20,000 kronor till 410,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsrätterna: Omkostnader* för budgetåret 1943/44
anvisa ett *förslagsanslag* av ..... kronor 410,000.

4. Häradsrätterna: Inlösen av vissa inventarier, m. m., förslagsanslag.
Vid domsagoförvaltningens förstatligande kommer statsverket att åsamkas

vissa engångskostnader för inlösen av kontorsmaskiner, huvudsakligen skrivmaskiner, samt skriv- och kontorsmateriel i övrigt. 1937 års domsagoutredning beräknade dessa utgifter till 150,000 kronor. I domsagopropositionen ansågs detta belopp tillräckligt (sid. 97).

Häradshövdingarna i rikets domsagor ha efter anmodan inkommit med närmare uppgifter rörande de inventarier som kunna ifrågakomma till inlösen. Såvitt angår förefintliga kontorsmaskiner ha de lämnade uppgifterna varit föremål för bearbetning inom generalpoststyrelsens upphandlings- och förrådsavdelning, varvid verkställts en approximativ värdering av dessa maskiner efter samma principer som de, vilka år 1941 tillämpats vid statsverkets inlösen av motsvarande maskiner å landsfiskalskontoren. Därvid har förutsetts att endast skriv- och räknemaskiner samt dupliceringsmaskiner skola inlösas, medan däremot inlösen av dikteringsapparater ansetts icke böra komma i fråga. På grundval av den sålunda verkställda värderingen och med hänsyn jämväl till inträffad värdestegring å kontorsmaskiner kan det för ändamålet erforderliga anslagsbeloppet uppskattas till i runt tal 125,000 kronor. Värdet av övriga kontorsutensilier samt skrivmateriel o. dyl. har av häradshövdingarna själva beräknats till i runt tal 50,000 kronor. Sammanlagt skulle alltså för inlösen av inventarier m. m. krävas 175,000 kronor, vilket belopp torde böra anvisas som förslagsanslag.

I överensstämmelse med vad som skedde vid inlösningen av de å landsfiskalskontoren använda inventarierna torde lösesummans storlek för varje domsaga böra bestämmas av vederbörande länsstyrelse efter värdering av en av länsstyrelsen utsedd värderingsman jämte ägaren. Närmare föreskrifter rörande förfarandet vid inlösningsförrättningen torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsrätterna: Inlösen av vissa inventarier m. m.*
för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslags-*
anslag av ..... kronor 175,000.

5. Vattendomstolarna: Avlöningar, förslagsanslag. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 288,000 kronor.

Den 9 juni 1939 har Kungl. Maj:t fastställt följande personalförteckning för vattendomstolarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40.

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.	Lönegrad.
4 vattenrättsdomare	B 2
6 vattenrättsingenjörer	A 30
4 kontorsbiträden	A 4
Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än 20:	
1 vattenrättsingenjör	Eo 30.

Vidare har Kungl. Maj:t den 15 maj 1942 fastställt följande avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 152,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 9,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	» 90,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 36,300
<hr/>	
Summa kronor 288,000.	

Av de i personalförteckningen upptagna tjänstemännen å ordinarie stat äro anställda vid en var av vattendomstolarna en vattenrättsdomare och ett kontorsbiträde, vid Norrbygdens vattendomstol två vattenrättsingenjörer samt vid Österbygdens, Söderbygdens och Västerbygdens vattendomstolar gemensamt fyra vattenrättsingenjörer. Den i personalförteckningen upptagne extra ordinarie vattenrättsingenjören är anställd vid Österbygdens, Söderbygdens och Västerbygdens vattendomstolar gemensamt.

Såsom icke-ordinarie befattningshavare äro vidare anställda vid Norrbygdens vattendomstol en vattenrättssekreterare samt vid envar av Österbygdens, Söderbygdens och Västerbygdens vattendomstolar en vattenrättssekreterare och en vattenrättsamanuens. Vid Söderbygdens vattendomstol må dock anställas mer än en vattenrättsamanuens under förutsättning att härigenom icke uppkommer ökad kostnad för statsverket. Förutom till nu nämnda icke-ordinarie befattningshavare har alltsedan budgetåret 1936/37 medel beräknats till en biträdande vattenrättssekreterare, avsedd för vattendomstolarna gemensamt. Medelsanvisningen för detta ändamål möjliggjorde ursprungligen anställande av dylik vattenrättssekreterare under hela året, men från och med budgetåret 1941/42 inskränktes medelsanvisningen till belopp, motsvarande avlöning till en biträdande vattenrättssekreterare under allenast halva året. Före sistnämnda budgetår fanns vattenrättsamanuens anställd, förutom vid en var av de tre sydliga vattendomstolarna, jämväl vid Norrbygdens vattendomstol (jfr II ht 1941 sid. 44).

Jämlikt 49 § 3 mom. 2. civila avlöningsreglementet äger vattenrättsdomare uppbära avlöningsförstärkning med 1,500 kronor för år. Vattenrättssekreterarbefattningarna äro att anse såsom arvodestjänster. Bestämmelser angående vattenrättssekreterarnas avlöning ha meddelats av Kungl. Maj:t i brev den 6 juni 1941. Enligt dessa bestämmelser äger vattenrättssekreterare, som ej är assessor i hovrätt, uppbära avlöning enligt 26 löneklassen, med rätt till sådan uppflyttning i högre löneklass, som tillkommer tjänsteman inom lönegraden Eo 27. För vattenrättssekreterare, varom nu är fråga, skola jämväl i övrigt, utom i vad gäller rätt till vikariatsersättning, i tillämpliga delar gälla de för extra ordinarie tjänsteman inom nämnda lönegrad meddelade föreskrifterna. Vattenrättssekreterare, som förordnats att med bibe-

hållande av egen tjänst förrätta viss del eller vissa av vattenrättsdomarens åligganden, är icke berättigad att i anledning härav uppbära särskild vikariatsersättning. Vattenrättssekreterare, som eljest förordnats till vikarie för vattenrättsdomare, äger uppbära särskild vikariatsersättning med sex kronor om dagen. Vattenrättssekreterare, som är assessor i hovrätt, åtnjuta lön och övriga förmåner enligt de föreskrifter som gälla för assessor vid tjänstgöring såsom adjungerad ledamot i hovrätt, dock med iakttagande av nyssnämnda bestämmelser rörande vikariatsersättning. Då biträdande vattenrättssekreterare förordnats, har ersättningen hittills alltid bestämts att utgå efter 21 löneklassen.

I skrivelse, dagtecknad i oktober 1942, ha rikets vattenrättsdomare gjort framställning om löneförbättring för vattenrättsdomarna genom förhöjning av den till dem utgående avlöningsförstärkningen. Under hänvisning till att spørgålet om häradshövdingarnas inplacering i gällande avlöningsreglemente blivit löst vid 1942 års riksdag uttalas i skrivelsen att frågan om vattenrättsdomarnas avlöningsförmåner skäligen syntes böra bli va föremål för omprövning. Lönenivån borde stå i rättvist och lämpligt förhållande till de för häradshövdingarna fastställda löneförmånerna. För en dylik omprövning talade också det förhållandet, att vattendomstolarnas arbete i hög grad ökats efter det vattenrättsdomarnas löneställning senast reglerats. I fortsättningen erinras, att vattenrättsdomarnas lönenivå vid jämförelse med den för häradshövdingarna beslutade lönesättningen ligger 250 kronor över lönen i domsaga hänförd till lönegrupp II men 1,000 kronor under lönen i nästföljande grupp, 2,250 kronor under lönen i lönegrupp IV, som omfattar det procentuellt största antalet domsagor, samt 3,500 kronor under lönen i lönegrupp V. Såsom närmare motivering för en förbättrad löneställning anföres bland annat:

Den arbetsbörda, som åvilar en vattenrättsdomare, är förvisso redan under nuvarande förhållanden icke mindre än den, som häradshövdingen i någon av de största domsagorna har att bära. Hårtill kommer, att vattendomstolarna på sistone genom lagstiftningarna rörande grundvatten och om vattenförening fått sin verksamhet väsentligen utvidgad med nya komplicerade och i många fall synnerligen grannliga arbetsuppgifter. En ingalunda obetydlig ökning av vattenrättsdomarnas redan nu stora och pressande arbetsbörda är således att emotse. I detta sammanhang förtjänar också anmärkas, att vattenmålen i allmänhet äro av så invecklad beskaffenhet och för ett rätt avgörande kräva sådana insikter hos vattenrättsdomaren i rent praktiska frågor, att handläggningen av målen lämpligen icke bör anförtros åt mindre erfarna arbetskrafter.

Med fog lärer icke kunna göras gällande, att det ansvar, som är förenat med chefsskapet vid vattendomstolarna, är mindre än det, som är förbundet med chefsskapet vid de nämnda domsagorna; rätta förhållandet torde snarare vara det motsatta. Härutinnan må erinras, att med de företag, som höra under vattendomstolarnas bedömande, i allmänhet äro förknippade djupt ingripande förfoganden i allmän och enskild rätt, samt att vattenmålen oftast röra sig om betydande värden av såväl ekonomisk som annan art och att därför i dessa mål ej sällan uppkomma synnerligen starka intressemotsättningar. Vidare må framhållas, att det huvudsakliga avgörandet

av de i vattenmålen utomordentligt betydelsefulla ekonomiskt-tekniska frågorna i stort sett är förlagt till vattendomstolarna, då nämligen överinstanserna på grund av sin organisation äro föga lämpade att ingå på en närmare behandling av dessa frågor; en dylik behandling uteslutes jämväl av det förhållandet, att överinstansernas arbetssätt icke är ägnat att tillgodose det krav på omedelbar iakttagelse, som gör sig särskilt starkt gällande i vattenmålen.

Vid bestämmandet av vattenrättsdomarnas avlöningsförmåner synes också böra beaktas, att dessa domare ifråga om möjligheter till rekreation och vila äro vida sämre ställda än övriga domare i ordinarie befattning. Bortsett därifrån, att tiden för rätt till ledighet utan löneavdrag är knappare tillmätt för vattenrättsdomarna än för övriga domare, är det således på grund av de särskilda arbetsförhållanden, som föreligga vid vattendomstolarna, icke möjligt för vattenrättsdomarna att annat än i mindre omfattning förlägga sina semestrar till sommaren eller överhuvudtaget till sådan del av året, som är tjänlig för hållande av syn. Större delen av vattenrättsdomarens semester måste därför i regel förläggas till den solfattigaste och för vila sämsta delen av året.

Nu angivna förhållanden borde enligt vattenrättsdomarnas mening föranleda därtill att vattenrättsdomare i lönehänseende likställdes med häradshövding i domsaga inom lönegrupp V, ehuru de likväl tills vidare funne sig kunna åtnöjas med att i sådant hänseende jämföras med häradshövding i domsaga inom närmast lägre lönegrupp. I överensstämmelse härmed hemställas, att den vattenrättsdomare tillkommande avlöningsförstärkningen måtte fastställas till 3,750 kronor samt att den härigenom skedda löneregleringen måtte träda i kraft från och med den 1 juli 1943.

Över vattenrättsdomarnas framställning ha utlåtanden avgivits av statskontoret, allmänna lönenämnden och vattenöverdomstolen.

Statskontoret har därvid erinrat, att 1937 års domsagoutredning, vars förslag legat till grund för den vid 1942 års riksdag genomförda löneregleringen för domsagopersonalen, beträffande häradshövdingarna anför, att en ungefärlig paritet med avlöningsställningen för andra underrättsordförande borde eftersträvas, därvid närmast borgmästarna i de större städerna och vattenrättsdomarna komme i fråga för jämförelse. Vad utredningen anför, rörande utgångspunkterna för den föreslagna lönesättningen föranledde ingen invändning från Kungl. Maj:ts eller riksdagens sida. Då sålunda häradshövdingarnas löneställning avvägs med hänsyn till de avlöningsförmåner, som vid ifrågavarande tidpunkt tillkommo vattenrättsdomarna, ansågo statskontoret, att redan av denna anledning anspråk på ökade förmåner för vattenrättsdomarna icke kunde grundas på sagda lönereglering. Statskontoret har vidare fäst uppmärksamheten på att, ehuru väl häradshövdingarna genom 1942 års riksdagsbeslut erhållit en i jämförelse med det allmänna löneläget inom civilförvaltningen särdeles gynnsam löneställning, regleringen dock torde få anses ha i stort sett inneburit en sänkning av häradshövdingarnas tidigare lönenivå. Denna sänkning av häradshövdingarnas lönestandard syntes statskontoret göra det än ogörigare att taga löneregleringen till intäkt för en ökning av vattenrättsdomarnas förmåner. På grund av det

anförda och då statskontoret ej heller i övrigt funnit skäl föreligga för tillmötesgående av framställningen, har ämbetsverket avstyrkt bifall till densamma.

Allmänna lönenämnden åter har med utgångspunkt från vad i framställningen anförts uttalat, att den beslutade löneregleringen för häradshövdingarna skäligen borde medföra förhöjning av vattenrättsdomarnas löneställning. Lönenämnden ansåge sig därför böra tillstyrka, att vattenrättsdomarnas avlöningsförstärkning från och med den 1 juli 1943 finge utgå med något högre belopp än för närvarande. Enligt lönenämndens mening skulle en lämplig avvägning avvägbringas, därest avlöningsförstärkningen för vattenrättsdomare bestämdes till 2,500 kronor eller samma belopp, som gäller för häradshövding i lönegrupp III.

Vattenöverdomstolen har uttalat, att vattenrättsdomarnas löneförmåner borde fastställas till sådan nivå, att man i konkurrens med andra domartjänster erhöile tillräckligt kvalificerade krafter för ifrågavarande befattningar. Rekryteringen av vattenrättsdomarna torde huvudsakligen komma att ske bland revisionssekreterarna, vilka sålunda efter att ha tjänstgjort sina år i nedre justitierevisionen finge att välja mellan häradshövding- och vattenrättsdomarbefattningarna. Den arbetsbörda och det ansvar, som åvilade vattenrättsdomarna, syntes närmast kunna jämföras med förhållandena i de största domsagorna. Att arbetsbördan nådde en sådan storleksordning berodde bland annat därpå, att en betydande procent av vattenmålen vore av synnerligen stor omfattning med så gott som hela den jordägande befolkningen i en vidsträckt bygd såsom parter. I vattenmålen förekomme även till avgörande frågor av utomordentligt invecklad beskaffenhet, vilka ställde stora krav på domarens omdöme. Vidare kunde framhållas, att domar i vattenmål icke kunde reviseras i samma omfattning som domar i andra mål. Endast därest överinstanserna så omorganiserades, att personer med kvalificerad teknisk sakkunskap ställdes till deras förfogande såsom domstolsledamöter, samt överinstanserna i stor utsträckning bereddes tillfälle till syn på stället, skulle en revision av sådan omfattning vara tänkbar. Härigenom ökades ytterligare det ansvar, som vilade å vattenrättsdomarnas axlar. Vattenöverdomstolen ansåge det icke vara möjligt att erhålla tillräckligt kvalificerade vattenrättsdomare, såvida de ej i lönehänseende jämfästades åtminstone med häradshövdingarna i domsagor inom lönegrupp IV och man sålunda kunde påräkna att till vattenrättsdomare erhålla de dugligaste revisionssekreterarna.

Vattenöverdomstolen framhåller vidare, att för ifrågavarande befattningar erfordras en speciell och svårförvärvat sakkunskap, samt tillägger:

För att vinna denna sakkunskap böra domarna såvitt möjligt redan på ett tidigt stadium inriktas på ifrågavarande specialområde. För den domare, som vill ägna sig åt vattenrätten, bör gången bliva den, att han redan såsom ung fiskal tar förordnande såsom vattenrättssekreterare och, efter några år av dylikt förordnande, återinträder i hovrätten såsom ledamot av vattenöverdomstolen, varefter han, då han erhåller revisionssekreterareförordnande, uttages såsom föredragande å vattenrättsrotel i högsta domstolen. Sedan han i denna egenskap förvärvat erfarenhet angående rättsskipningen i högsta instans, är

han väl skickad för sin slutbefattning, vattenrättsdomarämbetet. Skall det lyckas att förvärva högt kvalificerade krafter bland de unga domarna för detta, för hela vårt ekonomiska liv så betydelsefulla specialområde, måste den slutbefattning, mot vilken de sträva, göras verkligt lockande.

Under återopande av vad sålunda anförts har vattenöverdomstolen tillstyrkt, att avlöningsförstärkningen för vattenrättsdomare bestämmes till minst 3,750 kronor.

Den i personalförteckningen uppförda befattningen såsom extra ordinarie vattenrättsingenjör uppehålls för närvarande av en ordinarie förste byråingenjör vid statens vattenfallsverk. I skrivelse den 7 mars 1942 har *vattenfallsstyrelsen* upprepat en av styrelsen tidigare gjord framställning om den extra ordinarie vattenrättsingenjörsbefattningens överförande till ordinarie stat. Beträffande den tidigare framställningen och däröver avgivna yttranden torde få hänvisas till vad därom anfördes i statsverkspropositionen till 1941 års riksdag (II ht sid. 43 f.). I sin nu gjorda framställning i ämnet har vattenfallsstyrelsen — under förmälan att den tjänsteman, vilken såsom vikarie uppehåller den ordinarie förste byråingenjörsbefattningen vid statens vattenfallsverk, besitter särskilda kvalifikationer för denna tjänst — anført bland annat att, därest denne vikarie komme att lämna tjänsten, detta skulle vålla allvarliga olägenheter för vattenfallsstyrelsens verksamhet. I jämförelse därmed vore den kostnadsökning, som skulle föranledas av den extra ordinarie vattenrättsingenjörstjänstens förändring till ordinarie, av ringa betydelse, i synnerhet som en nuvarande ordinarie dylik befattning torde bli vakant om tre år, då tillfälle gäves att upptaga frågan om antalet vattenrättsingenjörstjänster till förnyad prövning. Styrelsen har därför hemställt, att Kungl. Maj:t måtte göra framställning om inrättande av ytterligare en ordinarie befattning såsom vattenrättsingenjör.

I infordrat utlåtande har *vattenöverdomstolen*, efter hörande av vattenrättsdomarna i Österbygdens, Söderbygdens och Västerbygdens vattendomstolar, tillstyrkt att ifrågavarande vattenrättsingenjörstjänst överföres till ordinarie stat. *Allmänna lönenämnden* har funnit sig icke böra framställa någon erinran mot vattenfallsstyrelsens framställning, medan däremot *statskontoret* ansett sig icke kunna tillstyrka förslaget. I statskontorets yttrande anføres:

Såsom vattenfallsstyrelsen erinrat, har en tidigare framställning från styrelsen om överförande på ordinarie stat av den extra ordinarie vattenrättsingenjörstjänsten vid Österbygdens, Söderbygdens och Västerbygdens vattendomstolar varit föremål för statsmakternas prövning år 1941 utan att vinna bifall. Statskontoret, som den 9 december 1940 avgav utlåtande över sagda framställning, ansåg sig icke kunna tillstyrka densamma, enär befattningen inrättats så sent som 1938 och ämbetsverket av den då förebragta utredningen icke blivit övertygat om behövligheten av dess överförande på ordinarie stat.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit och då vattenfallsstyrelsen i den föreliggande framställningen enligt statskontorets mening icke anført några nya omständigheter av beskaffenhet att föranleda ämbetsverket frågå sin tidigare intagna ståndpunkt till förevarande spörsmål, kan statskontoret icke heller nu tillstyrka det av styrelsen framförda förslaget.

Ämbetsverket vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten vid att Kungl. Maj:t genom beslut den 10 april 1942 medgivit, att den byråingenjör hos vattenfallsstyrelsen, som på förordnande uppehåller den ordinarie förste byråingenjörsbefattningen hos styrelsen, vars innehavare bestrider i ärendet omförmäld extra ordinarie vattenrättsingenjörstjänst, finge, räknat från och med den 1 januari 1942, under förordnandet åtnjuta vikariatslön. Ifrågavarande vikarie har således numera i stort sett samma löneförmåner som om han vore ordinarie innehavare av förste byråingenjörsbefattningen. De av styrelsen påtalade hittillsvarande olägenheterna med avseende å tjänstgöringsförhållandena å styrelsens vattenbyggnadstekniska byrå torde på grund härav hava i huvudsak undanröjts.

I detta sammanhang torde vidare få anmälas frågan om förstärkning av arbetskrafterna vid Norrbygdens vattendomstol. På grund av den stora arbetsbördan vid denna vattendomstol har Kungl. Maj:t, sedan förevarande anslagsfråga senast var föremål för riksdagens prövning, vid upprepade tillfällen lämnat medgivanden till dylik förstärkning. Genom särskilda beslut den 22 maj och den 2 oktober 1942 har sålunda vattenöverdomstolen bemyndigats att förordna biträdande vattenrättssekreterare vid nämnda vattendomstol under sammanlagt högst sex månader av innevarande budgetår. Hela det för dylikt ändamål anvisade beloppet, som varit avsett för vattendomstolarna gemensamt, har sålunda tagits i anspråk för Norrbygdens vattendomstol. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 12 februari 1943 med anlitande av andra huvudtiteln's anslag till extra utgifter ställt medel till samma vattendomstols förfogande *dels* för avlönande under tiden den 1 mars—den 30 juni 1943 av en vattenrättsmannens *dels* ock för bestridande under första halvåret 1943 av kostnader för tillfällig skrivhjälp. Till grund för Kungl. Maj:ts berörda beslut ha legat framställningar från *vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol* i skrivelser den 7 april, den 20 juli och den 22 december 1942. I dessa skrivelser har till stöd för framställningarna åberopats den betydande arbetsbördan vid vattendomstolen. I skrivelsen den 7 april 1942 anfördes bland annat, att arbetsbördan vid domstolen nödvändiggjorde att mål i större omfattning än som hittills skett handlades av särskild ordförande. Därvid syntes i regel vattenrättssekreteraren böra anlitas. Den ökning i vattenrättssekreterarens arbetsuppgifter, som bleve en följd av hans självständiga handläggning av mål, föranledde att vattenrättssekreteraren måste få möjlighet att avlasta en del av sina uppgifter å en biträdande sekreterare.

I vattenrättsdomarens framställning den 20 juli 1942 underströks särskilt nödvändigheten att på kortast möjliga tid genomföra för kraftförsörjningen i riket betydelsefulla större vattenkraftanläggningar och sjöregleringar. De anspråk som därvid ställdes på vattendomstolen från kraftproducenternas sida syntes alltmer växa samtidigt som omfattningen av de ersättningsfrågor och andra tvisteämnen vattendomstolen hade att behandla ökades. Av den i skrivelsen lämnade utredningen rörande arbetsbördan framgår i huvudsak följande.

Upphörandet år 1933 av Mellanbygdens vattendomstol föranledde en ökning av antalet mål vid Norrbygdens vattendomstol. Antalet det året inkomna

mål utgjorde 152, vilket är det högsta som något år uppnåtts. Följande år voro siffrorna: 129, 109, 62, 106, 130, 96, 95 och för 1941 111. Då målens omfång och beskaffenhet äro mycket olika, har till jämförelse angivits det antal under rättelser till sakägare som jämlikt 11 kap. 33 § andra stycket vattenlagen expedierats i ansökningsmål. Dessa siffror, vilka enligt vattenrättsdomarens mening ge en riktigare bild av arbetsförhållandena vid vattendomstolen, äro från och med år 1933 följande: 779, 809, 530, 421, 856, 2,662, 938, 1,452 och för 1941 1,701 (sistnämnda siffra kommer att stiga, enär alla under 1941 inkomna ansökningsmål ännu ej varit föremål för kungörelse). Antalet vidlyftiga mål, som pågått under vart och ett av åren 1933—1936 utgjorde 5; motsvarande siffror för femårsperioden 1937—1941 utgjorde resp. 12, 15, 18, 22 och 28.

I samband med denna utredning anförde vattenrättsdomaren bland annat:

Det förekommer, ofta särskilt nu under kristiden, att stora kraftverksbyggnader påbörjas långt innan vattendomstolen haft tillfälle att pröva villkoren för företagets utförande. Om — till följd av att erforderliga tillstånd av vattendomstolen icke hinna meddelas — byggnadsarbetet måste avbrytas eller erforderliga vattenmagasin icke kunna iordningställas, till dess kraftverksbyggnaderna äro färdigställda, eller de färdiga byggnaderna icke omedelbart få användas för kraftproduktion, kunna mycket stora förluster och olägenheter uppkomma. Som ett exempel kan nämnas att det för Kungl. vattenfallsstyrelsen torde vara av största vikt att för kraftverksföretaget i Gimån vid Torpshammar erhålla rätt att reglera Nordanedesjöarna redan innevarande höst och Holmsjön m. fl. sjöar senast under våren 1943. Även en ringa försening av dessa tillstånd kan — om därigenom blir omöjligt att innehålla särskilt flödena under våren — medföra en högst betydande minskning av den vid kraftverket uttagbara effekten under ett år. Det här nedlagda kapitalet torde utgöra minst omkring 25 miljoner kronor och bruttovärdet av den kraft som (efter genomförandet av sjöregleringarna) kan uttagas utgör 1.7 miljoner kronor per år. Givetvis är det synnerligen angeläget att undvika att kapital av den storleksordning, varom här är fråga, även för en kortare tid ligger utan förräntning. — — —

De med stöd av lagen 1939 angående tillfällig vattenreglering medgivna tillstånden gälla allenast för viss tid, högst 3 år. Denna tid är snart tillämdalupen beträffande flera stora sjöregleringar, däribland Storsjöns sammanlagda första, andra och tredje reglering (årsreglering) samt regleringar i Kallsjön, Anjan, Juveln, Storrensjön och Torrön. Enbart de angivna regleringarna motsvara ett bruttovärde av tillhoppa 3.06 miljoner kronor per år. Den nödvändiga förnyelsen av tillstånden i dessa mål kommer med all sannolikhet att medföra mycket omfattande arbete för vattendomstolen.

I framställningen den 22 december 1942 återopades i huvudsak den tidigare förebragta utredningen rörande arbetsbördan.

Frågan om förstärkning av arbetskrafterna vid Norrbygdens vattendomstol har även upptagits till behandling av *vattenfallsstyrelsen*, som i en den 8 mars 1943 dagtecknad promemoria anfört följande rörande domstolens arbetsbörda.

Vattenfallsstyrelsen har för närvarande flera stora mål under behandling av Norrbygdens vattendomstol, och ännu en del mål komma att under den närmaste tiden anhängiggöras. Ansökningar äro sålunda ingivna beträffande tillstånd till anläggande av kraftverk vid Torpshammar och vid Midskogsforsen samt angående reglering av Holmsjön och Leringen, varjämte styrel-

sen jämte övriga större fallägare i Indalsälven ansökt om tillstånd till reglering av Storsjön och flera mindre sjösystem i älvens flodområde. Ansökningar komma att inom den närmaste tiden ingivas angående tillstånd till Leringsforsens kraftstation, till definitiv reglering av Suorvasjöarna till höjden + 113.8 m och till dygns- och veckoreglering i Torpshammar. Förutom dessa mål har emellertid vattendomstolen givetvis att handlägga ett stort antal, delvis stora mål från enskilda parter. Vattendomstolen har därjämte att under innevarande och nästkommande år bestämma ersättningar till sakägare i de många mål, som avdömts enligt lagen om tillfällig vattenreglering den 20 oktober 1939 med uppskjutande till senare tidpunkt av prövningen av ersättningsanspråken.

Under framhållande vidare att det för styrelsen vore mycket angeläget, att domstolsbehandlingen vid ifrågavarande utbyggnader påskyndades, har vattenfallsstyrelsen uttalat såsom sin mening att arbetskrafterna vid vattendomstolen snarast måste förstärkas, därvid styrelsen tänkt sig antingen inrättandet av en särskild vattendomstol för handläggande av vissa grupper av mål eller av mål från vissa vattenområden, eller ock tillsättande av en biträdande vattenrättsdomare, en biträdande vattenrättssekreterare och eventuellt en biträdande vattenrättsingenjör. Vid ärendets bedömande måste, enligt vad styrelsen tillägger, beaktas att landets outnyttjade vattenkraftreserver ligga i mellersta och norra Norrland. Undan för undan hade de större kraftverksbyggnaderna och de större sjöregleringarna därför förlagts till dessa delar av landet. Detta komme i ökad utsträckning att äga rum i framtiden. För närvarande bedreves arbetena av kända skäl i forcerad takt.

I infordrat utlåtande har *vattenöverdomstolen*, efter hörande av vederbörande vattenrättsdomare, uttalat att arbetskrafterna vid Norrbygdens vattendomstol snarast möjligt borde förstärkas på det sätt, att en biträdande vattenrättsdomare förordnades av vattenöverdomstolen (jfr statsutskottets utlåtande nr 2/1942 sid. 12) att i ordinarie vattenrättsdomarens ställe handlägga vissa mål. Den tid, under vilken behovet av en biträdande vattenrättsdomare föreläge, torde, såvitt för närvarande kunde bedömas, kunna beräknas till återstoden av innevarande och hela nästkommande budgetår. Förutom en biträdande vattenrättsdomare torde tidvis böra anlitas en biträdande vattenrättsingenjör med sakkunskap i vattenbyggnadsfrågor. Om arbetskrafterna på detta sätt förstärktes, syntes behov av ytterligare förordnande av biträdande vattenrättssekreterare ej föreligga. Beslut i ärendet torde böra i vanlig ordning meddelas av vattenöverdomstolen efter hemställan av vattendomstolen. Frågan om avlöningsförmåner åt de förordnade syntes böra upptagas till prövning i ett senare sammanhang.

Genom beslut förut denna dag har Kungl. Maj:t, som ansett arbetskrafterna vid Norrbygdens vattendomstol böra förstärkas på sätt vattenöverdomstolen föreslagit, funnit vattenfallsstyrelsens framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Vid den år 1942 beslutade löneregleringen för häradshövdingarna ha statsmakterna icke prövat frågan om förhållandet mellan vattenrättsdomarnas

Departements-
chefen.

och häradshövdingarnas avlöningsförmåner. Vid oförändrad lönenivå för vattenrättsdomarna skulle dessa bli jämförbara med häradshövdingarna i de mindre domsagorna, oaktat vattendomstolarna — såsom närmare utvecklats från såväl vattenrättsdomarhåll som av vattenöverdomstolen — i fråga om arbetets omfattning och det domaren åvilande ansvaret närmast äro jämförbara med de största domsagorna i riket. De senaste årens lagstiftning på vattenrättens område — angående grundvatten, tillfällig vattenreglering och vattenförening — ha för vattendomstolarna medfört en avsevärd arbetsökning. Med hänsyn till de stora krav på juridisk insikt och praktiskt omdöme, som måste ställas på vattenrättsdomarbefattningarnas innehavare, är det angeläget att synnerligen dugliga domarkrafter kunna påräknas för dessa befattningar. Därest vattenrättsdomarna i lönehänseende bli jämförbara med häradshövdingarna i de mindre domsagorna, föreligger allvarlig risk för att så ej blir fallet. Den anpassning av vattenrättsdomarnas löneställning, som med hänsyn härtill framstår som en nödvändig konsekvens av regleringen av häradshövdingarnas löneförmåner, torde ej böra uppskjutas. Enligt min mening bör avlöningsförstärkningen till vattenrättsdomarna bestämmas till samma belopp, som häradshövding i domsaga, hänförd till lönegrupp IV, äger åtnjuta, eller sålunda 3,750 kronor. För vattenrättsdomare synas böra gälla samma inskränkningar i fråga om rätten att innehåva enskilda uppdrag som föreslagits beträffande häradshövding. I anledning av vad sålunda förordats erfordras vissa ändringar i civila avlöningsreglementet, vilka i annat sammanhang torde komma att anmälas av chefen för finansdepartementet.

Förslaget om överförande till ordinarie stat av den extra ordinarie vattenrättsingenjörsbefattningen kan jag fortfarande icke biträda. De olägenheter, som närmast föranlett vattenfallsstyrelsens förnyade framställning i ämnet, ha, såsom statskontoret framhållit, numera till väsentlig del undanröjts genom att vikarien å den nuvarande innehavarens ordinarie befattning vid statens vattenfallsverk tillerkänts vikariatslön.

Såsom av den inledningsvis lämnade redogörelsen framgår äro löneförmåner för vattenrättssekreterarna för närvarande bestämda efter likartade grunder som avlöningen till assessorer och adjungerade ledamöter i hovrätt. Detta sammanhänger med att vattenrättssekreterartjänsterna i regel, i likhet med sekreterarbefattningarna i domsagorna, äro genomgångsposter för jurister i domstolskarriären. Emellertid är fiskal i lika grad som assessor behörig till vattenrättssekreterartjänst och frågan huruvida sådan tjänst skall besättas med assessor eller fiskal avgöres från fall till fall, varvid vid ombyte å samma tjänst assessor kan ersätta fiskal och tvärtom. För närvarande äro två av vattenrättssekreterartjänsterna besatta med assessorer och en med fiskal, medan innehavaren av den fjärde vattenrättssekreterarbefattningen icke innehar hovrättstjänst. Enär Kungl. Maj:t även framdeles bör ha frihet att efter omständigheterna besätta sådan tjänst med assessor, fiskal eller annan, möter det svårigheter att genomföra en lönereglering för vattenrättssekreterarna efter de grunder som tillämpats beträffande hovrätternas och domsagornas personal. De nuvarande avlöningsbestämmelserna för vattenrättssekreterarna tor-

de därför böra bibehållas. Vid förordnande såsom vattenrättssekreterare böra följaktligen assessor och fiskal, liksom vid förordnanden å andra arvodes-tjänster av motsvarande art, bibehållas vid sin ställning i hovrätten men avstå från sina avlöningsförmåner därstädes.

Sedan budgetåret 1941/42 har såsom i det föregående nämnts medelsanvisningen till biträdande vattenrättssekreterare begränsats till hälften mot tidigare samt vattenrättsamanuensbefattningen vid Norrbygdens vattendomstol indragits. Dessa personalinskränkningar, som vidtagits i besparingssyfte, voro av provisorisk natur. De nya arbetsuppgifter, som genom de senare årens lagstiftningsåtgärder tillförts vattendomstolarna, i förening med det på grund av krisförhållandena påskyndade utbyggandet av landets vattenkrafttillgångar ha medfört en betydande ökning av arbetsbördan vid vattendomstolarna, särskilt vid Norrbygdens vattendomstol. Det har därför, såsom förut nämnts, blivit nödvändigt att med anlitande av andra huvudtitelns anslag till extra utgifter redan under innevarande budgetår anvisa medel till förstärkning av arbetskrafterna vid nämnda vattendomstol. På grund härav och då, såsom av den i ärendet förebragta utredningen framgår, en snabb handläggning vid vattendomstolarna under nuvarande förhållanden är av den största betydelse för förbättringen av rikets kraftförsörjning, torde under nästa budgetår en återgång böra ske till den tidigare personalorganisationen. Medel till biträdande vattenrättssekreterare böra sålunda åter beräknas för helt år och vattenrättsamanuensbefattningen vid Norrbygdens vattendomstol bör återbesättas. Den extraordinära arbetsanhopningen vid nämnda vattendomstol nödvändiggör dessutom, att biträdande vattenrättsdomare förordnas därstädes under hela nästa budgetår. Tidvis erfordras härjämte en biträdande vattenrättsingenjör (s. k. särskild vattenrättsingenjör). Slutligen torde för vattendomstolarna gemensamt böra anvisas ett belopp till extra skrivhjälp, förslagsvis motsvarande avlöning till ett extra skrivbiträde.

Arvode till den biträdande vattenrättsdomaren vid Norrbygdens vattendomstol torde böra fastställas till så stort belopp, att arvodet kommer att motsvara lön enligt 30 löneklassen jämte rörligt tillägg och kristillägg. Om så befinnes erforderligt för undvikande av löneminskning för befattningshavare, som finnes böra förordnas å tjänsten, synes dessutom Kungl. Maj:t böra kunna tillerkänna den förordnade ett personlig lönetillägg å högst 1,000 kronor.

Vad härefter angår anslagsberäkningen bör vid bifall till förslaget om förhöjning av vattenrättsdomarnas avlöningsförstärkning anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän höjas med 9,000 kronor till 161,700 kronor. Beträffande posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, nu uppförd med 9,000 kronor, erfordras ej någon ändring. Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal bör i enlighet med vad i det föregående anförts höjas med kostnaderna för en biträdande vattenrättsdomare (15,200), en biträdande vattenrättssekreterare under ett halvt år (3,800), en vattenrättsamanuens vid Norrbygdens vattendomstol (5,300) samt extra skriv-

hjälp (2,400), sammanlagt 26,700 kronor. Posten beräknas alltså till 116,700 kronor.

Enligt beslut av 1942 års riksdag bemyndigades Kungl. Maj:t att under budgetåren 1941/42 och 1942/43 i mån av behov medgiva överskridande av förevarande anslagspost för bestridande av vikariatsersättning åt s. k. särskild vattenrättsingenjör (jfr riksdagens skrivelse nr 2/1942 sid. 9). Rörande behovet att för ifrågavarande ändamål överskrida posten torde få hänvisas till den utredning i ämnet, som verkställes i en till statsutskottet vid nämnda riksdag under hand ingiven promemoria (statsutskottets utlåt. nr 2/1942 sid. 12 f.). Då behovet är stadigvarande, och ifrågavarande kostnader icke ens tillnärmelsevis låta sig beräkna på förhand, torde bemyndigandet i fortsättningen böra gälla tills vidare.

Anslagsposten till rörligt tillägg kan med hänsyn bland annat till belastningen under sistförflutna budgetåret nedsättas med 5,700 kronor till 30,600 kronor.

Anslaget i dess helhet skulle alltså uppföras med (161,700 + 9,000 + 116,700 + 30,600) 318,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 161,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 9,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 116,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 30,600
<hr/>	
Summa kronor 318,000;	

dels bemyndiga Kungl. Maj:t medgiva, att kostnad för s. k. särskild vattenrättsingenjör må från och med budgetåret 1943/44 bestridas från anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, även om posten därigenom skulle överskridas;

dels ock till Vattendomstolarna: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av ..... kronor 318,000.

6. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*. Till följd av löneregleringen för domsagopersonalen kan detta anslag, som i gällande riksstat är uppfört med 740,000 kronor, sänkas med 661,000 kronor, motsvarande nu utgående dyrtidstillägg till häradshövdingar och domsagotariar samt inskrivningsdomaren i Södra Roslags domsaga (jfr domsago-

prop. sid. 96). För nästa budgetår skulle anslaget alltså upptagas med 79,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst*
för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsan-*
slag av ..... kronor 79,000.

Med bifall till vad föredragande departementschefen
sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamö-
ter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till
riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga
till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Tidelius.

Förslag till lönegruppsindelning av domsagorna.

D o m s a g a

Övergångsersättning första övergångsåret beräknad på grundval av inkomsterna åren 1933—1942.

Lönegrupp I.

(20 domsagor. Avlöningsförstärkning utgår ej.)

Mellersta Roslags	—
Stockholms läns västra	—
Livgedingets	1,201
Södersysslets	—
Nordmarks	—
Lindes	93
Västmanlands östra	68
Västerbergslags	762
Kinda och Ydre	—
Hammarkinds, Stegeborgs och Skärkinds	66
Mellersta Värends	—
Sevede och Tunaläns	—
Norra Møre och Stranda	—
Orusts och Tjörns	—
Norrvikens	975
Kinds och Redvägs	2,682
Tössbo och Vedbo	—
Kinnefjärdings, Kinne och Kållands	1,851
Villands	—
Färs	—

Lönegrupp II.

(29 domsagor. Avlöningsförstärkning 1,250 kronor.)

Norra Roslags	—
Östersysslets	—
Östernärkes	1,273
Västmanlands mellersta	1,261
Nås och Malungs	—
Gästriklands västra	—
Bollnäs	1,751
Sydöstra Hälsinglands	—
Jämtlands östra	—
Jämtlands västra	—
Folkungabygdens	—
Aska, Dals och Bobergs	—
Linköpings	—

D o m s a g a

Övergångsersättning första övergångsåret beräknad på grundval av inkomsterna åren 1933—1942.

Västra Väreuds	132
Tjusts	1,446
Aspelands och Handbörds	—
Ölands	—
Inlands	—
Marks	235
Borås	311
Vartofta och Frökinds	—
Skånings, Valle och Vilske	—
Åse, Viste, Barne och Laske	—
Östra Göinge	—
Gärds och Albo	2,215
Norra Åsbo	713
Södra Åsbo och Bjäre	—
Västerbottens södra	—
Västerbottens mellersta	—

Lönegrupp III.

(28 domsagor. Avlöningsförstärkning 2,500 kronor.)

Uppsala läns norra	1,649
Nyköpings	1,989
Gotlands	—
Mellansysslets	—
Jösse	—
Fryksdals	343
Älvdals och Nyeds	—
Västernärkes	190
Nora	3,724
Västmanlands västra	2,727
Falu	1,464
Nedansiljans	2,148
Ovansiljans	—
Gästriklands östra	—
Norra Hälsinglands	—
Ångermanlands västra	—
Jämtlands norra	134
Härjedalens	—
Bråbygdens och Finspångs läns	2,327
Njudungs	544
Sunnerbo	1,877
Hallands mellersta	1,177
Hallands norra	1,046
Nordals, Sundals och Valbo	—
Skövde	—
Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads	—
Umeå	—
Kalix	—

D o m s a g a

Övergångsersättning första övergångsåret beräknad på grundval av inkomsterna åren 1933—1942.

Lönegrupp IV.

(32 domsagor. Avlöningsförstärkning 3,750 kronor.)

Uppsala läns södra	522
Oppunda och Villåttinge	1,126
Hedemora	2,178
Västra Hälsinglands	2,166
Medelpads västra	945
Ångermanlands södra	230
Ångermanlands mellersta	—
Tveta, Vista och Mo	3,894
Norra och Södra Vedbo	—
Östbo och Västbo	—
Östra Värends	1,499
Södra Möre	—
Hallands södra	891
Sunnervikens	—
Vättle, Ale och Kullings	3,702
Flundre, Väne och Bjärke	—
Vadsbo	—
Östra och Medelsta	—
Bräkne och Listers	—
Ingelstads och Järrestads	—
Västra Göinge	1,619
Oxie och Skytts	—
Torna och Bara	—
Frosta och Eslövs	—
Rönnebergs, Onsjö och Harjagers	4,869
Luggude	600
Västerbottens västra	—
Västerbottens norra	2,188
Piteå	—
Luleå	—
Torneå	—
Gällivare	—

Lönegrupp V.

(6 domsagor. Avlöningsförstärkning 5,000 kronor.)

Södra Roslags	—
Sollentuna och Färentuna	5,300
Södertörns	10,000
Medelpads östra	—
Ångermanlands norra	166
Askims, Hisings och Sävedals	6,770

F ö r s l a g till domsagostadga.

Befattningshavare i domsagorna.

1 §.

Häradshövding är chef för domsagans kansli.

Förutom häradshövding skola i domsaga finnas tingsnotarier och domsagobiträden till erforderligt antal.

I den mån därom förordnas skola tillika i domsaga tjänstgöra tingsdomare, särskild inskrivningsdomare och tingssekreterare.

Dessutom må tingsnotarieaspiranter anställas.

Befattningshavarnas tillsättning.

2 §.

Häradshövding utnämnes av Kungl. Maj:t.

Då häradshövdingämbete skall tillsättas, utfärdar den hovrätt under vilken ämbetet lyder kungörelse därom i allmänna tidningarna samt genom anslag inom nedre justitierevisionen och samtliga hovrätter med föreläggande av tjugu dagars ansökningstid, räknad från den dag kungörandet i allmänna tidningarna sker. Ansökan skall göras hos förstnämnda hovrätt. Efter nämnda tids utgång skall hovrätten upprätta och till Kungl. Maj:t överlämna förslag till ämbetets besättande.

3 §.

Tingsdomare utnämnes eller förordnas av Kungl. Maj:t. Skall befattningen tillsättas på förordnande, meddelas sådant för en tid av tre år eller, där särskilda förhållanden giva anledning därtill, för kortare tid. Till tingsdomare bör företrädesvis utses assessor i hovrätt.

Då tingsdomarbefattning skall tillsättas, utfärdar den hovrätt under vilken befattningen lyder kungörelse därom i allmänna tidningarna och genom anslag inom samtliga hovrätter med föreläggande av tjugu dagars ansökningstid, räknad från den dag kungörandet i allmänna tidningarna sker. Ansökan skall göras hos förstnämnda hovrätt. Efter nämnda tids utgång skall hovrätten upprätta och till Kungl. Maj:t överlämna förslag till befattningens besättande. Sådant förslag må, när fråga är om förordnande, upptaga assessor i hovrätt som ej sökt förordnandet.

Blir tingsdomarbefattning, som tillsatts på förordnande, ledig på grund av att tiden för den förre innehavarens förordnande utgår, åligger det hovrätten att senast två månader före förordnandets utgång inkomma med yttrande till Kungl. Maj:t, huruvida befattningen på sätt nu är sagt bör kungöras till ansökan ledig eller om förre innehavaren utan ansökan bör förordnas att fortfarande upprätthålla densamma.

4 §.

Särskild inskrivningsdomare utnämnes av Kungl. Maj:t.

Vid tillsättning av sådan befattning skall förfaras på sätt i 3 § andra stycket stadgas om tillsättning av ordinarie tingsdomarbefattning.

5 §.

Tingssekreterare förordnas av hovrätten. Förordnande meddelas, där ej särskilda skäl till annat föranleda, för ett år räknat från och med den 1 juli eller för återstående del av sagda tid.

Till tingssekreterare må, där ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annat medgiver, allenast förordnas den som innehar befattning såsom extra ordinarie fiskal i hovrätt och som av hovrätten funnits skickad att erhålla fortsatt domarförordnande.

6 §.

Tingsnotarie förordnas av hovrätten. Förordnande meddelas, där ej särskilda förhållanden till annat föranleda, antingen för ett halvt år räknat från och med den 1 juli eller den 1 januari, eller för ett år räknat från och med förstnämnda dag, eller ock för återstående del av sålunda angivna tider.

Tingsnotarie skall hava uppnått tjugutre års ålder samt hava tjänstgjort minst sex månader såsom tingsnotarieaspirant. Innan tingsnotarie inträder i tjänstgöring, skall han hava avlagt domared.

Tingsnotarie är skyldig att mottaga förordnande å tingsnotariebefattning i annan domsaga.

7 §.

Tingsnotarieaspirant antages av hovrätten. Tiden för anställning såsom aspirant bör i regel ej överstiga sex månader.

Aspirant skall hava avlagt juris kandidatexamen.

Finnes aspirant icke vara lämplig för erhållande av tingsnotariebefattning, må hovrätten på framställning av häradshövdingen entlediga honom från anställningen.

8 §.

Ansökan om anställning såsom tingsnotarieaspirant skall göras hos häradshövdingen eller ock hos hovrätten. Ansökan skall vara ställd till hovrätten. Ansökan som ingives till hovrätten behöver ej avse viss domsaga. Vid ansökan skola fogas åldersbetyg, betyg över undergångna examina samt de betyg och handlingar i övrigt sökanden vill åberopa, såsom tjänstgöringsintyg och intyg om kunnighet i maskinskrivning och stenografi. Ansökan anses förfallen sex månader efter den dag den inkommit till hovrätten eller häradshövdingen.

Då tingsnotarieaspirant skall anställas, bör häradshövdingen i god tid dessförrinnan göra framställning därom till hovrätten samt äger därvid föreslå hos honom eller hovrätten anmäld lämplig sökande. Häradshövdingen äger, innan förslag avgives, från hovrätten inhämta uppgift om sökande som där anmält sig. Vid förslaget skola fogas till häradshövdingen inkomna ansökningar.

Vad ovan stadgas skall jämväl gälla beträffande ansökan om tingsnotariebefattning och tillsättning av sådan befattning. Är fråga om förlängning av förordnande som tingsnotarie eller om förordnande för tingsnotarieaspirant att vara tingsnotarie i domsaga där han tjänstgör, erfordras dock allenast framställning därom från häradshövdingen. Vid sådan framställning skall häradshövdingen foga till honom inkomna ansökningar rörande befattningen.

9 §.

Domsagobitråde tillsättes av hovrätten. Ordinarie domsagobitråde tillsättes genom konstitutorial.

Då befattning såsom domsagobitråde skall tillsättas, utfärdar den hovrätt under vilken befattningen lyder kungörelse därom i allmänna tidningarna och genom anslag å en för allmänheten tillgänglig plats inom domarkansliet med föreläggande av tjugu dagars ansökningstid, räknad från den dag kungörandet i allmänna tidningarna sker. När skäl därtill äro, må kungörelsen införas även i ortstidning. Ansökan göres hos häradshövdingen och skall vara ställd till hovrätten. Efter nämnda tids utgång skall häradshövdingen med eget yttrande översända ansökningarna till hovrätten.

Sedan befattningen tillsatts, skall tillkännagivande därom så fort ske kan anslås å plats som i andra stycket sägs, varvid dagen för denna åtgärd antecknas å anslaget. För besvärs anförande över tillsättningen är tiden tjugu dagar, räknad från nyssnämnda dag.

10 §.

Avsked eller entledigande beviljas för befattningshavare, som Kungl. Maj:t tillsätter, av Kungl. Maj:t och för annan befattningshavare av hovrätten.

Befattningshavarnas åligganden.

11 §.

Häradshövdingen skall leda och övervaka arbetet i domsagan. Han skall tillse, att de där anställda fullgöra sina åligganden samt att arbetet bedrives i behörig ordning och på ett ändamålsenligt sätt.

Häradshövdingen skall sörja för att tingsnotarier och tingsnotarieaspiranter erhålla en allsidig och i övrigt tillfredsställande utbildning.

Det åligger häradshövdingen att föra särskilt protokoll över viktigare, av honom meddelade beslut i personalärenden eller rörande arbetet och ordningen å kansliet.

12 §.

För domsaga, där särskild inskrivningsavdelning finnes, utfärdar Kungl. Maj:t arbetsordning, vari de åligganden som ankomma på den särskilde inskrivningsdomaren närmare regleras samt beträffande övriga befattningshavares åligganden bestämmas de avvikelser från denna stadgas föreskrifter, som må anses påkallade.

13 §.

Tingsdomare åligger:

1. att närmast under häradshövdingen hava inseendet över personalen och arbetet i domsagan; ävensom

2. att i den mån hovrätten på förslag av häradshövdingen förordnar

a) såsom ordförande i häradsrätten hålla allmänna eller särskilda tings-
sammanträden eller handlägga mål och ärenden å sådana sammanträden;

b) vara inskrivningsdomare, lagsökningsdomare och konkursdomare; samt
c) handlägga ärenden angående sammanläggning enligt 3 och 4 kap. lagen
den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad samt enligt lagen den 18 juni
1926 om sammanläggning av fastigheter å landet, ärenden angående faststäl-
lelse å avstyckning enligt lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet
ävensom ärenden angående fastställelse å gränsbestämning i samband med
nämnda förrättningar, allt i den mån detta ej ankommer på ägodelnings-
rätten.

Tingsdomare äger bevilja fri rättegång och förordna rättegångsbiträde enligt lagen om fri rättegång i mål, vilka kunna beräknas komma att handläggas av rätten under hans ordförandeskap.

Tingsdomare är vidare behörig att utföra i 16 § första stycket omförmålade göromål. Vad i 16 § andra stycket stadgas gäller ock i fråga om tingsdomare.

14 §.

Tingssekreterare åligger:

1. att, där tingsdomare icke finnes, närmast under häradshövdingen hava inseendet över personalen och arbetet i domsagan;

2. att i den mån hovrätten på förslag av häradshövdingen förordnar utföra de göromål varom i 13 § första stycket 2. sägs; samt

3. att, i den utsträckning det kan ske utan eftersättande av honom i övrigt åliggande göromål, efter häradshövdingens bestämmande föra dombok och övriga protokoll i mål och ärenden som handläggas av häradshövdingen såsom ordförande i häradsrätten. att i samband därmed uppsätta och kontrastigenera samt för häradshövdingen till granskning och underskrift framlägga skrivelser, kungörelser, förelägganden och uppgifter, som i dylika mål och ärenden skola av rättens ordförande undertecknas, ävensom att ombesörja deras behöriga expedierande.

Häradshövdingen skall med sin namnpåskrift vitsorda riktigheten av dombok eller protokoll, som uppsatts av tingssekreteraren; denne äge sedan att ensam underteckna expedition av sådan dombok eller sådant protokoll, där ej expeditionen innefattar slutligt utslag eller ock beslut, varigenom dömts till edgång. I expedition, som i enlighet härmed undertecknas av tingssekreteraren, skall angivas vem som varit ordförande vid målets eller ärendets handläggning.

Tingssekreterare äger bevilja fri rättegång och förordna rättegångsbiträde enligt lagen om fri rättegång i mål, vilka kunna beräknas komma att handläggas av rätten under hans ordförandeskap.

Tingssekreterare är vidare behörig att utföra i 16 § första stycket omförmålade göromål. Vad i 16 § andra stycket stadgas gäller ock i fråga om tingssekreterare.

15 §.

Det åligger tingsnotarierna att, i den utsträckning de efter vad i 16—19 §§ sägs äro därtill behöriga, biträda med göromålen i domsagan enligt den arbetsfördelning som häradshövdingen, i den mån särskilt förordnande av hovrätten ej erfordras, må bestämma.

16 §.

Tingsnotarie är behörig att på eget ansvar utföra följande enligt lag eller författning på domaren eljest ankommande göromål:

1. mottaga och diarieföra handling, som må till domaren ingivas, samt anmälan eller framställning, vilken ankommer på prövning eller åtgärd av denne, ävensom enligt de närmare föreskrifter domaren meddelar öppna och granska ankommande postförsändelser;

2. verkställa på konkursdomaren jämlikt 10 eller 11 § eller 12 § andra stycket konkurslagen ankommande prövning av konkursansökning; i fall som avses i 8 § tredje stycket, 11 § andra stycket, 12 eller 17 § samma lag vidtaga föreskrivna åtgärder med anledning av ansökning om konkurs; utfärda, låta anslå och avsända kungörelse att beslut om egendomsavtråde meddelats samt därom göra föreskrivna anmälningar; meddela förordnande som avses

i 43 § eller 185 § under 2) eller 209 § första stycket andra punkten konkurslagen; utfärda och avsända sådana kallelser, underrättelser och meddelanden som omförmälas i 20, 21, 103, 111, 185 och 201 §§ sagda lag; vidtaga de åtgärder som jämlikt 102, 107 och 118 §§ konkurslagen ankomma på konkursdomaren, upptaga borgenärsed samt föra i 208 § nämnda lag omförmäld dagbok;

3. vidtaga de åtgärder, som jämlikt 8 § andra stycket, 16 §, 17 § tredje stycket och 54 § lagen om ackordsförhandling utan konkurs åligga konkursdomaren, samt föra i 48 § samma lag omförmäld dagbok;

4. verkställa den prövning av edgångsyrkande som enligt 4 § lagen om utmätningssed åligger konkursdomaren, ävensom i samband därmed bestämma tid och ort för det förhör, som jämlikt 5 § samma lag skall hållas, och förelägga gäldenären att inställa sig vid förhöret;

5. meddela beslut och vidtaga åtgärder som enligt gällande lagstiftning om fri rättegång ankomma på rättens ordförande eller expeditionshavanden, dock att beviljande av fri rättegång eller förordnande av rättegångsbiträde ej tillkommer tingsnotarie;

6. vid sökt eller beviljad boskillnad eller i fråga om bouppteckning med anledning av sökt eller beviljad hemskillnad eller äktenskapsskillnad vidtaga åtgärder som enligt lag ankomma på domaren;

7. för omyndig dödsbodelägare så ock för bortovarande meddela sådant förordnande av god man, som ankommer på domaren att utfärda;

8. upprätta och expediera föreskriven årlig rättsstatistisk arbetsredogörelse och i 17 § förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom omförmälda förteckningar samt uppsätta och avsända föreskrivna, för upprättande av vissa röstlängder erforderliga uppgifter å i konkurstillstånd försatta personer samt uppgifter som jämlikt stadgan den 7 december 1934 om prästval infordrats från domaren;

9. föra stadgade förteckningar över anhängiggjorda hemskillnads- och boskillnadsmål, förteckning som omförmäles i 11 kap. 9 § rättegångsbalken och föreskrivna anteckningar om övervakningen av villkorligt dömda;

10. bestyrka avskrifts riktighet ävensom meddela bevis som det tillkommer domaren att utfärda, utom gravationsbevis, vederhäftighetsbevis, vadebevis, sådant intyg om fattigdom som omförmäles i 30 kap. 22 § rättegångsbalken samt bevis enligt 27 § lagsökningslagen;

11. meddela beslut och vidtaga åtgärder som enligt lagen den 20 juni 1924 om viss panträtt i spannmål och kungörelsen samma dag med föreskrifter angående tillämpningen av nämnda lag eller enligt lagen den 30 juni 1942 om viss panträtt i spånadslin och hampa och kungörelsen samma dag med föreskrifter angående tillämpningen av sistnämnda lag ankomma på registerfö-
raren;

12. föra den i 21 kap. 36 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet föreskrivna dagbok samt med ledning av densamma utfärda bevis, huruvida besvär anförts hos ägodelningsrätten över vad vid jorddelningsförrättning eller vid förrättning enligt lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område eller enligt lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar förekommit eller huruvida besvär anförts över ägodelningsdomarens beslut eller ägodelningsrättens utslag eller över utslag av hovrätten i mål, som dit fullföljts från ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten; samt

13. föra den i 40 § lagsökningslagen omförmälda dagbok.

Fråga om tingsnotaries behörighet att giva stämning bedömes enligt 11 kap. 3 § rättegångsbalken och hans behörighet att mottaga vadeanmälan enligt 26 kap. 1 § samma balk.

17 §.

Tingsnotarie må i den utsträckning hovrätten på förslag av häradshövdingen förordnar:

1. tjänstgöra såsom inskrivningsdomare;
2. jämlikt nedannämnda paragrafer i 21 kap. lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet vidtaga följande åtgärder, nämligen: föranstalta om val av ägodelningsnämndemän (3 och 5 §§), utfärda kallelser enligt 6 och 7 §§, utfärda kallelser och kungörelse enligt 10 §, utfärda stämning enligt 24 §, infordra handlingar från lantmätare enligt 26 och 27 §§, utsätta tid och ort för måls handläggning vid ägodelningsrätten (29 § tredje stycket), inhämta yttranden från byggnadsnämnd enligt 42 § fjärde stycket samt vidtaga de i 54—57 och 61—66 §§ omförmälda på ägodelningsdomaren ankommande åtgärder; samt
3. jämlikt 11 och 12 §§ lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet inhämta och infordra yttranden samt meddela föreläggande för sökande att inkomma med ytterligare utredning.

18 §.

Tingsnotarie, som uppnått tjugufyra års ålder och tjänstgjort i domsaga såsom tingsnotarie eller tingsnotarieaspirant under ett år, må då han av häradshövdingen därtill skriftligen förordnas, i den omfattning och under tid som häradshövdingen bestämmer, utföra sådana på tingssekreterare ankommande göromål, varom i 14 § första stycket 3. förmåles, därvid vad i 14 § andra stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning. Avskrift av dylikt förordnande skall tillställas hovrätten.

Tingsnotarie, som uppnått tjugufem års ålder och tjänstgjort i domsaga såsom tingsnotarie eller tingsnotarieaspirant under ett år, må i den utsträckning hovrätten på förslag av häradshövdingen förordnar:

1. hålla sammanträde som avses i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tings-sammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden;
2. å annat tingssammanträde såsom ordförande i häradsrätten handlägga dels i 1 § nämnda lag omförmälda ärenden, dels mål angående ansvar för förseelse som i lag eller författning ej är belagd med högre straff än böter, dock ej mål, däri talan om skadestånd föres, eller mål om förvandling av böter, dels ock mål som i 1 § första stycket 2.—4. förenämnda lag avses, där målet första gången förekommer eller fortsatt handläggning av målet för-anletts därav att å någondera sidan parten eller, om de äro flera, samtliga dessa uteblivit; dock skall den som har att i övrigt föra ordet å tingssammanträdet handlägga jämväl här avsedda mål, därest de av honom finnas vara av vidlyftig eller svårare beskaffenhet, såvitt ej annat följer av vad i 28 § andra stycket sista punkten stadgas; samt
3. eljest förvalta häradshövdingämbete med den begränsning, att den förordnade icke äger att vare sig såsom ordförande i häradsrätt handlägga andra mål och ärenden än nyss sagts eller tjänstgöra såsom ordförande i synerätt eller vid sammanträde med ägodelningsrätt eller, med mindre hovrätten finner nödigt annorledes förordna, i rättens ställe handlägga mål om förvandling av böter.

19 §.

Förordnande att med vidsträcktare befogenhet än i 18 § sägs förvalta häradshövdingämbete må, där ej hinder i lag eller allmän författning möter, av hovrätten meddelas ordinarie innehavare av domarämbete samt den som tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt och av hovrätten funnits skickad att erhålla fortsatt domarförordnande.

Finnes enligt föregående stycke kompetent person ej att tillgå, må ock förordnande som i denna paragraf avses meddelas tingsnotarie som under ett och ett halvt år tjänstgjort såsom tingsnotarie eller tingsnotarieaspirant och därunder innehåft förordnanden som i 17 § 1. och 18 § andra stycket 1. eller 2. sägs, därav såsom inskrivningsdomare under minst sex inskrivningsdagar.

När synnerliga skäl därtill föranleda, må förordnande varom i denna paragraf är fråga meddelas fiskalsaspirant i hovrätt.

20 §.

För behörighet att mottaga sådana förordnanden som i 18 och 19 §§ sägs må med tjänstgöring i domsaga till en tid av högst sex månader likställas väl vitsordad tjänstgöring under samma tid i hovrätt eller vid rådhusrätt, i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sitta minst två lagfarna ledamöter, eller såsom biträde åt landsfogde eller förste stadsfiskalen i Stockholm eller såsom biträde åt ledamot av Sveriges advokatsamfund.

21 §.

Innan förordnande som i 17 §, 18 § andra stycket samt 19 § sägs första gången meddelas i domsaga anställd tingsnotarie, skall domare som föreslår tingsnotarien till erhållande av förordnandet hava skriftligen vitsordat, att denne är lämplig och skickad att uppehålla förordnande av det slag varom fråga är.

22 §.

Tingsnotarie bör i den omfattning så prövas lämpligt biträda med uppsättande av häradsrättens dombok ävensom med utarbetande av förslag till utslag i mål och ärenden, som handlagts eller skola avdömas under ordförandeskap av häradshövding, tingsdomare eller tingssekreterare.

23 §.

Tingsnotarieaspirant åligger att efter häradshövdingens anvisningar biträda med göromålen i domsagan.

Aspirant är behörig att på eget ansvar utföra i 16 § första stycket 1. omförmälda göromål samt bestyrka avskrifts riktighet.

24 §.

Domsagobiträde åligger att efter häradshövdingens anvisningar biträda med göromålen i domsagan.

Domsagobiträde må av häradshövdingen förordnas att på eget ansvar utföra i 16 § första stycket 1. omförmälda göromål samt bestyrka avskrifts riktighet.

I domsaga där göromålens omfattning sådant påkallar må domsagobiträde på förslag av häradshövdingen av hovrätten förordnas att på eget ansvar

1. omhänderhava stämpelförsäljningen i domsagan, stämpelbelägga utgående expeditioner samt till vederbörande myndigheter för indrivning översända expeditioner som ej utlösas;

2. emottaga och förvalta expensmedel som för domsagan utanordnas samt ombesörja upphandling av skrivmaterialier och annat dylikt, som för domarkansliet erfordras; samt

3. såsom redogörare föra erforderliga räkenskaper och i stadgad ordning redovisa i tjänsten uppburna eller influtna medel.

Häradshövdingen bör minst en gång i månaden granska de förda räkenskaperna samt inventera kassa och stämpelförråd.

Angående förordnande av domsagobitråde till kommissionär stadgas i 39 §.

Befattningshavarnas ledighet samt förordnande av vikarier.

25 §.

Häradshövding, tingsdomare, särskild inskrivningsdomare och tingssekreterare äga enligt vad därom är särskilt stadgat tillgodonjuta semester å tid som hovrätten bestämmer. Därvid skall iakttagas, att semester allenast då särskilda skäl därtill äro må beviljas häradshövding, tingsdomare och tingssekreterare å sådan tid, att han därigenom vinner befrielse från hållande av allmänt tingssammanträde eller sammanträde för tings avslutande.

Annan ledighet för häradshövding beviljas likaledes av hovrätten. Tjänstledighet, som häradshövding enligt vad särskilt är stadgat äger åtnjuta för vinnande av lättnad i arbetsbördan och ombesörjande av enskilda angelägenheter, må ej heller annat än då särskilda skäl därtill äro beviljas å tid som i första stycket sägs.

Tingsdomare, särskild inskrivningsdomare och tingssekreterare må av häradshövdingen under högst åtta dagar varje halvår beviljas annan ledighet än i första stycket sägs. Finner häradshövdingen vikarie erforderlig eller är fråga om ledighet under längre tid än nu är sagt, skall ansökan om ledighet göras hos hovrätten.

Underrättelse om ledighet, som häradshövding enligt denna paragraf beviljar, samt om skälet därtill skall snarast möjligt insändas till hovrätten.

26 §.

Tingsnotarie och domsagobitråde äga enligt vad därom är särskilt stadgat tillgodonjuta semester å tid som häradshövdingen bestämmer. Annan tjänstledighet för sådan befattningshavare äger häradshövdingen i fall av behov bevilja för en tid av högst tjugu dagar varje halvår. Finner häradshövdingen vikarie för tingsnotarie erforderlig eller är fråga om ledighet under längre tid än nu är sagt, skall ansökan om ledighet göras hos hovrätten.

Tingsnotarieaspirant må, när skäl därtill äro, av häradshövdingen beviljas ledighet sammanlagt högst tjugu dagar. Därutöver beviljas ledighet för aspirant av hovrätten.

Underrättelse om annan ledighet än semester, som häradshövding enligt denna paragraf beviljar, samt om skälet därtill skall snarast möjligt insändas till hovrätten.

27 §.

Häradshövding må av hovrätten, när skäl därtill äro, befrias

1. från att hålla sammanträde som avses i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden;

2. från att å allmänt tingssammanträde ävensom å sammanträde för tings avslutande handlägga mål och ärenden som avses i 18 § andra stycket 2. denna stadga; samt

3. från att handlägga ärenden, varom i 13 § första stycket 2. c) samt 17 § 2. och 3. sägs.

Häradshövding som är inskrivningsdomare må av hovrätten, när så prövas skäligt, årligen befrias från inskrivningsdomargöromålen under viss tid; dock må befrielse från nämnda göromål ej beviljas så, att häradshövdingen därigenom vinner befrielse från mer än tre fjärdedelar av de inskrivningsdagar, vilka infalla å tid då han ej åtnjuter semesterledighet.

Är häradshövding lagsöknings- eller konkursdomare, må han erhålla befrielse från lagsöknings- och konkursdomargöromålen i den utsträckning hovrätten finner lämplig.

Kan tillfälligt göromål av vidlyftig eller tidsödande beskaffenhet, såsom rannsaking med häktad person eller syneförrättning, ej utan häradshövdingens oskäligen betungande utföras vid sidan av övriga tjänsteåligganden, må hovrätten medgiva häradshövding befrielse antingen från sådant göromål eller ock för dess fullgörande från arbetet i övrigt.

Vad ovan i denna paragraf stadgas om befrielse för häradshövding från vissa göromål skall i tillämpliga delar jämväl gälla tingsdomare.

28 §.

I domsaga där tingsdomare är anställd äger hovrätten, där så finnes erforderligt, befria häradshövdingen från att å högst hälften av de allmänna rättegångsdagarna i domsagan handlägga och avdöma på honom eljest ankommande mål och ärenden.

Uppgår i domsaga där tingssekreterare är anställd antalet allmänna rättegångsdagar under en tid av fyra veckor i följd till tre eller fyra, äger hovrätten, där så finnes erforderligt, befria häradshövdingen från att å en av dessa rättegångsdagar handlägga och avdöma på honom eljest ankommande mål och ärenden. Därest antalet allmänna rättegångsdagar under tid som ovan sägs uppgår till flera än fyra, må häradshövdingen kunna erhålla dylik befrielse under två av rättegångsdagarna. Är antalet allmänna rättegångsdagar i allmänhet mindre än vad i första punkten sägs, må häradshövdingen kunna erhålla dylik befrielse i den omfattning hovrätten prövar skälig; dock att befrielsen skall för varje kalenderhalvår avse ett mindre antal rättegångsdagar än det, vartill regeln i första punkten i där avsett fall kan föranleda. Mål och ärenden av invecklad beskaffenhet skola dock städse handläggas av häradshövdingen.

Vid tillämpningen av vad i denna paragraf stadgas skall tillses, att ombyte av ordförande under ett och samma måls handläggning och avgörande såvitt möjligt ej kommer att äga rum.

29 §.

Tingssekreterare, som förordnats att vara inskrivningsdomare i domsagan, må av hovrätten, när så prövas skäligt, årligen befrias från inskrivningsdomargöromålen under viss tid; dock må befrielse från nämnda göromål ej beviljas så, att tingssekreteraren därigenom erhåller befrielse från mer än hälften av de inskrivningsdagar, vilka infalla å tid då han ej åtnjuter semesterledighet.

Är tingssekreterare förordnad att vara lagsöknings- eller konkursdomare i domsagan, må han erhålla befrielse från lagsöknings- och konkursdomargöromålen i den utsträckning hovrätten finner lämplig.

30 §.

Vikarie för befattningshavare i domsaga förordnas av hovrätten. Erfordras vikarie för domsagobiträde eller är sådan befattning ledig, må dock, där fråga är om förordnande för en tid av högst fyrtiofem dagar, häradshövdingen förordna lämplig person att uppehålla befattningen. Meddelande om sådant förordnande skall snarast möjligt lämnas hovrätten.

Då häradshövdingämbete, tingsdomarbefattning eller befattning såsom särskild inskrivningsdomare icke är tillsatt, skall hovrätten förordna om befattningens uppehållande.

Förordnas tingsdomare, tingssekreterare eller tingsnotarie att upprätthålla högre befattning i domsagan än sin egen, verkar det ej rubbning av hans skyldighet att upprätthålla egen befattning, där ej vikarie för honom i denna tjänst förordnas.

31 §.

Till vikarie för häradshövding bör, där ej särskilda skäl till annat för-
anleda, förordnas tingsdomare eller tingssekreterare, om sådan finnes i dom-
sagan. Vid häradshövdingens, tingsdomares eller tingssekreterares ledighet för
semester eller annan kortare ledighet må tingsnotarie i domsagan, som upp-
fyller de i 18 § andra stycket angivna villkoren, förordnas till vikarie med
den begränsning som i nämnda paragraf andra stycket 3. sägs. Angående
förordnande för tingsnotarie att i annat fall än nu är sagt förvalta häradshö-
vdingämbete stadgas i 19 § andra stycket.

Till vikarie för särskild inskrivningsdomare må förordnas, förutom den
som äger förvalta häradshövdingämbete, jämväl den som är berättigad att
mottaga förordnande som i 18 § första stycket sägs.

Till vikarie för tingsnotarie må endast förordnas den som är behörig att
förordnas till innehavare av sådan befattning. Innan vikarie för tingsnotarie
inträder i tjänstgöring, skall han hava avlagt domared.

32 §.

Den som innehaft förordnande att förvalta häradshövdingämbete eller att
tjänstgöra såsom tingsdomare under tillhoppa tre år, må icke av hovrätt med-
delas ytterligare sådant förordnande med mindre han är assessor i hovrätt
och annan assessor icke finnes att tillgå eller Kungl. Maj:t för särskilt fall
det medgivit.

Den som innehaft förordnande såsom tingssekreterare i sammanlagt tre
år må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande erhålla ytterligare förordnande i
sådan egenskap.

Den som varit tingsnotarie och tingsnotarieaspirant under sammanlagt två
och ett halvt år må allenast då synnerliga skäl därtill äro erhålla ytterligare
förordnande såsom tingsnotarie.

33 §.

Har någon förordnats att såsom särskild ordförande i häradsrätt hand-
lägga i 18 § andra stycket 2. avsedda mål och ärenden, skall det ankom-
ma på den som har att i övrigt föra ordet å tingssammanträdet att bestäm-
ma vilka mål som skola handläggas av den särskilde ordföranden samt den
inbördes ordning i vilken ordförandena skola leda rättsförhandlingarna vid
sammanträdet, dock med iakttagande därav att å varje rättegångsdag till-
fälle skall vara lämnat rättssökande att vid sessionens slut anmäla ärenden
som den särskilde ordföranden har att handlägga.

Finnes vid handläggning å allmänt tingssammanträde av mål, som enligt
vad ovan sagts skall handläggas av särskild ordförande, att målet ej är av
beskaffenhet som i 18 § andra stycket 2. sägs, må den särskilde ordföranden
likväl vid det sammanträdet fortsätta målets handläggning och, där så ske
kan, avkunna dom däri.

34 §.

När häradshövding begär semester eller tjänstledighet för viss tid, har han
att uppgiva, huruvida och i vad mån sammanträde med häradsrätt eller syne-
rätt, vilket det ankommer på honom att hålla, utsatts att under den tid äga
rum.

Har någon förordnats att för viss tid förvalta häradshövdingämbete med den begränsning som i 18 § andra stycket 3. sägs och hava de undantagna ämbetsgöromålen ej förbehållits häradshövdingen eller annan, åligger det den förordnade att, om det befinnes nödigt att under nämnda tid utsätta sammantråde med häradsrätt eller synerätt, därom ofördröjligen underrätta hovrätten, som förordnar ordförande vid sammanträdet.

Vad sålunda föreskrivits angående skyldighet att meddela uppgift eller underrättelse om sammantråde med häradsrätt eller synerätt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om ägodelningsrättssammantråde, så ock i fråga om beslut eller åtgärd av ägodelningsdomaren i de fall då hans ställföreträdare icke äger behörighet att meddela beslutet eller vidtaga åtgärden.

När tingsdomare eller tingssekreterare begär semester eller tjänstledighet för viss tid, skall vad ovan stadgats äga motsvarande tillämpning.

35 §.

Angående skyldighet för assessor, fiskal eller fiskalsaspirant i hovrätt att tjänstgöra i domsaga gäller vad särskilt är stadgat.

Handlingars ingivande till domaren, förordnande av kommissionär.

36 §.

I ärenden som omförmälas i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden äger sökande å domsagas kansli avlämna sina ansökningshandlingar, med skyldighet för domaren att, där ej annorlunda begäres, företaga ärendet till vederbörlig behandling å därefter först infallande rättegångs- eller inskrivningsdag, å vilken dylika ärenden må handläggas.

I ärenden som ankomma på handläggning av inskrivningsdomaren äger sökanden jämväl avlämna sina ansökningshandlingar å tingsställe, då allmänt tingssammantråde eller sammantråde för tings avslutande eller tingssammantråde med tremansnämnd där förrättas, med enahanda skyldighet för domaren att företaga ärendet till behandling å nästa inskrivningsdag.

37 §.

Handling som må till domaren ingivas samt anmälan eller framställning vilken ankommer på prövning eller åtgärd av denne skall anses mottagen å tid, då därtill behörig befattningshavare mottagit den; dock skall, därest handling skall anmälas å inskrivningsdag eller vid särskild förrättning, det ankomma på sakägarens eget äventyr, om handlingen mottagits senare än att den kan anmälas å inskrivningsdagen eller vid förrättningen.

Har behörig befattningshavare mottagit handling, anmälan eller framställning, som han ej äger ägna vidare handläggning, göra utan dröjsmål anmälan därom till domaren. I fall som nu nämnts skall, där enligt lag eller författning åligger domaren att vidtaga någon åtgärd inom viss tid från det handling, anmälan eller framställning av ifrågavarande beskaffenhet av honom mottagits, tiden för åtgärdens verkställande räknas från den dag den inkommit.

38 §.

I domsaga skall finnas en kommissionär med åliggande att tillhandagå dem, som muntligen eller skriftligen därom framställa begäran, med ingivande till domaren av ansökningar och andra handlingar, med uttagande och översändande av expeditioner och ingivna handlingar, med anskaffande och

översändande av avskrifter och bevis samt med underrättelser angående mål och ärenden.

Har rättssökande hos rätten eller domaren begärt att få viss expedition sig tillsänd med posten, skall expeditionens uttagande och översändande ske genom kommissionären.

39 §.

Förordnande att vara kommissionär skall av häradshövdingen meddelas domsagobitråde som därtill är lämpligt.

Då förordnande för kommissionär meddelas, skall underrättelse därom anslås i varje tingslag å rättens dörr.

40 §.

Den som med begagnande av posten vill anlita kommissionären äger att därom meddela sig med denne i betalt brev, ställt till kommissionären i domsagan.

Kommissionären åligger att föra diarium över lämnade uppdrag samt de åtgärder kommissionären med anledning därav vidtagit, så ock räkenskaper över de kommissionärsavgifter som i varje ärende influtit.

Det åligger häradshövdingen att öva tillsyn över kommissionärens verksamhet.

41 §.

För uttagande och översändande av handlingar samt meddelande av skriftliga underrättelser genom kommissionären utgår stämpelavgift enligt vad därom särskilt är stadgat. Stämplarna, vilka böra inköpas hos stämpelförsäljaren i domsagan, skola anbringas å särskild kommissionärsnota.

Översändes expedition av domaren utan anlitan av kommissionären, utgår ej avgift härför. Meddelar domaren underrättelser angående mål eller ärende, må det ske genom tjänstebrev.

Domsagas kansli, daglig arbetstid.

42 §.

För domsaga skall å plats, som Kungl. Maj:t bestämmer, finnas kansli tillgängligt för allmänheten under viss av häradshövdingen bestämd tid, minst 4 timmar varje helgfri dag, med undantag av påskafton, midsommarafton och julafton, som ej är inskrivningsdag.

Häradshövding, tingsdomare och särskild inskrivningsdomare böra, såvitt ej på grund av tjänsteförrättning eller annat laga förfall hinder därför möter, dagligen minst 2 timmar vara tillstädes å domsagans kansli under tid då detta hålles öppet.

Under juli och augusti månader må tiden då kansliet hålles öppet inskränkas till 2 timmar varje helgfri dag.

Är på grund av hinder genom tjänsteförrättning eller annan giltig orsak icke någon befattningshavare, som enligt denna stadga är behörig att ombesörja de i 16 § första stycket 1. omförmälda göromålen, tillstädes å kansliet, skall häradshövdingen för sådant tillfälle hava skriftligen förordnat annan lämplig person att ombesörja sådana göromål.

Underrättelse om platsen där kansliet finnes samt om tiden då det hålles öppet och då häradshövdingen därunder företrädesvis är att träffa å kansliet skall finnas anslagen inom varje tingslag å rättens dörr. Å kansliets dörr skall finnas anslag om tiden då kansliet hålles öppet och häradshövdingen där

är att träffa. Meddelande om tiden då kansliet hålles öppet skall jämväl införas i rikstelefonkatalogen.

43 §.

För tingssekreterare, tingsnotarie och tingsnotarieaspirant samt för domsagobiträde med heltidstjänstgöring skall arbetstiden å tjänsterummet utgöra 42 timmar i veckan eller, där vecka innehåller mindre än sex arbetsdagar, ett i förhållande till antalet arbetsdagar minskat antal timmar samt förläggas till tider, som bestämmas av häradshövdingen med iakttagande av att arbetstiden icke någon arbetsdag må understiga $4\frac{1}{2}$ timmar. I arbetstiden må ej inräknas måltidsrast.

Häradshövdingen äger föreskriva nödig utsträckning av arbetstiden å tjänsterummet vid alla tillfällen då det erfordras för domsagoarbetets behöriga fullgörande. Har sådan utsträckning av arbetstiden förekommit, äger häradshövdingen bereda vederbörande befattningshavare, som icke åtnjuter övertidsersättning, gottgörelse för övertidsarbetet i form av fritid.

Om och i den mån omständigheterna det tillåta, må häradshövdingen för högst tre månader under tiden juni—september medgiva, att arbetstiden inskränkes med högst 9 timmar i veckan, varvid arbetstiden å lördagar må begränsas till $3\frac{1}{2}$ timmar.

Å påskafton, midsommarafton och julafton skall arbetet såvitt möjligt helt eller delvis inställas. Viss inskränkning i arbetstiden må ock av häradshövdingen kunna medgivas vid särskilda tillfällen.

Därest arbete med hänsyn till dess särskilda beskaffenhet finnes med större fördel kunna utföras utom tjänsterummet, må medgivande till därav föranledd inskränkning i arbetstiden å tjänsterummet lämnas av häradshövdingen.

44 §.

Häradshövding skall, där ej Kungl. Maj:t på grund av särskilda förhållanden annorlunda medgiver, vara bosatt å kansliorten eller i dess omedelbara närhet.

45 §.

Inom domarkansli skall, å plats som är tillgänglig för allmänheten, finnas en anslagstavla för kungörelser.

46 §.

Häradshövdingen skall övervaka, att kanslilokalerna befinna sig i tillfredsställande skick samt att inventarier och annan där befintlig, staten eller tingslag tillhörig egendom väl vårdas. Han har att hos vederbörande göra framställning om nyanskaffning, reparation och andra åtgärder, som äro erforderliga för kansliets inredning och utrustning i överensstämmelse med gällande föreskrifter.

Medelsförvaltning och redovisning.

47 §.

Avlöning till befattningshavare i domsaga utbetalas av hovrätten.

Utgifter för domsagas kansli, som ej skola bekostas av tingslag, skola bestridas av statsmedel. För sådant ändamål skall häradshövdingen från hovrätten äga erhålla nödigt förskott.

48 §.

I tjänsten uppburna eller influtna medel med undantag av vadepenningar skola av häradshövdingen eller av domsagobitråde som därtill förordnats inlevereras till statsverket eller redovisas enligt vad därom särskilt stadgas.

I domsaga skola föras beställningsbok för bevis, avskrifter och andra dylika expeditioner samt förteckning över utgående expeditioner.

Reseersättning.

49 §.

Då sammanträde med häradsrätt eller ägodelningsrätt eller särskild förrättning hålles å annan plats än den där domarkansliet är beläget, äge, förutom häradshövdingen eller den som eljest tjänstgör såsom ordförande, även annan i domsagan anställd person, vilkens biträde finnes erforderligt, åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet.

Resekostnads- och traktamentsersättning för inställelse vid sammanträde eller särskild förrättning utbetalas, såframt statsverket skall bestrida ersättningen, av hovrätten enligt räkning, som i fråga om annan än ordföranden skall vara försedd med intyg av denne, att vederbörandes biträde vid sammanträdet eller förrättningen varit erforderligt.

Vad sålunda stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om annan tjänsteresa, som häradshövdingen eller den som eljest förvaltar häradshövdingämbetet företager med stöd av lag eller författning.

Åtal och ansvar för tjänstefel.

50 §.

Ordinarie tingsdomare samt särskild inskrivningsdomare svare för brott och förseelser i tjänsten inför hovrätten.

Ådagalägger tingssekreterare, tingsnotarie, tingsnotarieaspirant eller domsagobitråde försumlighet, oskicklighet eller klandervärt uppförande eller visar sådan befattningshavare sig eljest olämplig, äger hovrätten tilldela honom varning eller skilja honom från tjänsten. Visar sig förordnad tingsdomare olämplig för sin befattning, må hovrätten hos Kungl. Maj:t göra framställning om hans entledigande.

Gör sig befattningshavare som i andra stycket sägs skyldig till fel av svårare beskaffenhet, varde han ställd under åtal inför hovrätten. Vidtages åtgärd för anställande av åtal, äger hovrätten avstänga den felande från tjänstens utövning, till dess över honom blivit slutligen dömt.

Om entledigande av tingsnotarieaspirant, som finnes icke vara lämplig för erhållande av tingsnotariebefattning, stadgas i 7 §.

Praktikanttjänstgöring m. m.

51 §.

Den som avlagt juris kandidatexamen må, där hovrätten sådant medgiver, under kortare tid tjänstgöra som biträde i domsaga utan att vara tingsnotarie eller tingsnotarieaspirant. Sådan tjänstgöring (*praktikanttjänstgöring*) må icke tillgodoräknas såsom merit för anställning såsom aspirant eller för vinnande av behörighet, för vilken på grund av bestämmelserna i denna stadga

kräves viss tids tjänstgöring i domsaga. Tjänstgöringen må ordnas på sätt häradshövdingen prövar lämpligt.

Den som önskar fullgöra praktikanттjänstgöring skall göra ansökan hos häradshövdingen, som äger att hos hovrätten begära medgivande därtill, eller hos hovrätten.

Juris studerande må i utbildningssyfte efter häradshövdingens bestämmande tjänstgöra i domsaga.

Betyg.

52 §.

Häradshövding åligger att utfärda betyg rörande tingsnotaries tjänstgöring i domsaga efter begäran av denne eller av hovrätt.

Bevis om tingsutbildning skall av den hovrätt, varunder tingsnotarie lyder eller senast lytt, på ansökan utfärdas för den som tjänstgjort såsom tingsnotarie eller tingsnotarieaspirant i sammanlagt två och ett halvt år och därunder innehåft förordnanden, som i 17 § 1. och 18 § andra stycket 1. eller 2. sägs, därav såsom inskrivningsdomare minst sex inskrivningsdagar. Tjänstgöring som enligt 20 § likställes med tjänstgöring i domsaga må härvid tillgodoräknas.

Formulär till bevis varom nu sagts fastställas av chefen för justitiedepartementet.

Övergångsstadganden.

Denna stadga träder i kraft den 1 juli 1943.

Genom stadgan upphävas stadgan den 26 maj 1933 (nr 309) med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning (domsagostadga), så ock kungörelserna den 22 juni 1920 (nr 345) angående resekostnads- och traktamentsersättning åt domhavande för vissa rannsakingar, den 22 juni 1920 (nr 346) angående resekostnads- och traktamentsersättning åt rättsbildat biträde å domsagas kansli, den 30 december 1922 (nr 605) angående tillsättande av häradshövdingämbeten, den 20 maj 1927 (nr 179) med vissa föreskrifter angående de vid domsagornas kanslier anställda icke rättsbildade biträden, den 6 juni 1941 (nr 366) angående resekostnads- och traktamentsersättning åt domhavande vid inspektion av överförmyndares verksamhet samt den 15 maj 1942 (nr 241) om skyldighet för notarie i domsaga att i vissa fall underkasta sig förflyttning till annan domsaga m. m. jämte vad särskilda författningar i övrigt innehålla stridande mot denna stadga.

Beträffande den som tjänstgjort såsom biträdande domare eller sekreterare i domsaga skall vad om tingsdomare eller tingssekreterare i denna stadga föreskrives äga motsvarande tillämpning.

Utan hinder av vad i 5 § andra stycket stadgas må intill den 1 juli 1946 såsom tingssekreterare tjänstgöra annan fiskal i hovrätt än den som innehåft befattning såsom extra ordinarie fiskal.

Den som under tiden den 1 juli 1942—den 30 juni 1943 eller någon del därav tjänstgjort såsom förste eller andre notarie eller såsom oavlönat rättsbildat biträde i domsaga äger:

1. utan hinder av att han icke är tingsnotarie eller tingsnotarieaspirant tjänstgöra i domsaga intill den 1 januari 1944 och med hovrättens medgivande även därefter;

2. tjänstgöra i domsaga såsom tingsnotarieaspirant och tingsnotarie, intill dess sammanlagda tiden för hans tjänstgöring såsom förste notarie, andre notarie, tingsnotarie och tingsnotarieaspirant utgör tre år; samt

3. för vinnande av behörighet, för vilken på grund av bestämmelserna i denna stadga kräves viss tjänstgöring i domsaga, eller för erhållande av bevis om tingsutbildning tillgodoräkna sig tjänstgöring i domsaga såsom förste notarie, andre notarie eller oavlönat rättsbildat biträde i domsaga i lika mån som om han tjänstgjort såsom tingsnotarie eller aspirant.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Hovrätterna: Avlöningar	2
Departementschefen sid. 15.	
Häradsrätterna: Avlöningar	23
Departementschefen sid. 38.	
Häradsrätterna: Omkostnader	49
Häradsrätterna: Inlösen av vissa inventarier	50
Vattendomstolarna: Avlöningar	51
Departementschefen sid. 59.	
Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	62
<hr/>	
Bil. A. Förslag till lönegruppsindelning av domsagorna	64
Bil. B. Förslag till domsagostadga.....	67
